

Vlaams Hervormingsprogramma 2012 Europa 2020

Vlaamse overheid



Vlaanderen
In Actie
Pact 2020

De Vlaamse Regering nam op 30 maart 2012 akte van het Vlaams Hervormings-
programma 2012 (VR 2012 3003 MED 0159/2).

INHOUD

Inhoud	3
Situering	6
Hoofdstuk 1. Governance van de Vlaamse Europa 2020 strategie	11
1.1. De Vlaamse invulling van de governance-dimensie van de Europa 2020-strategie	11
1.1.1. Situering	11
1.1.2. Versterken van het draagvlak.....	12
1.2. De Vlaamse bijdrage aan de Europa 2020-werkzaamheden van de federale overheid en het Comité van de Regio's	12
1.3. De voortgang en de benchmarking van de Europa 2020-doelstellingen: Vlaanderen in Europees perspectief	13
1.4. De Vlaamse antwoorden op de AGS 2012, het Euro Plus Pact en de landenspecifieke aanbevelingen voor België	15
1.5. Macro-economische ontwikkelingen in het Vlaamse Gewest.....	24
Hoofdstuk 2. Een efficiënt en doeltreffend bestuur (richtsnoer 1 t/m 3 en 6).....	28
2.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie	28
2.2. Gezonde overheidsfinanciën.....	28
2.3. Een efficiënte en effectieve overheid	30
Hoofdstuk 3. Competitieve en duurzame economie (richtsnoer 4 t/m 6)	35
3.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie	35
3.2. Ambitieuze strategie voor O&O en innovatie	35
3.2.1. Doorbraken realiseren in onderzoek en innovatie door focussen van innovatiestrategieën en krachtenbundeling rond speerpunt domeinen.....	36
3.2.2. Transformatie van de Vlaamse economie versnellen door hogere innovatiekracht. ..	37
3.2.3. Vlaanderen als sterke, internationale, netwerkregio voor onderzoek en innovatie ..	38
3.2.4. De fundamenteën van de kennisbasis versterken en maximaal aanwenden.....	39
3.2.5. Resultaatwinsten van het onderzoeks- en innovatiesysteem door verbeterende impact, verhoogde efficiëntie, en toenemende middelen.	40
3.3. Milieu- en energiedoelstellingen als hefboomen naar een groene economie	41
3.3.1. Uitstoot van broeikasgassen beperken en de gevolgen van klimaatverandering opvangen	41
3.3.2. Verbeteren van de energie-efficiëntie	42
3.3.3. Toename van het aandeel hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling in het finaal energieverbruik.....	43
3.3.4. Efficiënt hulpbronnengebruik als basis voor groene groei	43
3.3.5. Vlaams Energiebedrijf	49
3.3.6. Naar een betere energie-infrastructuur.....	49
3.3.7. Mobiliteit en Transport	50
3.3.8. Duurzaam overheidsoptreden.....	53
3.3.9. Duurzame landbouwproductie	53

3.4. Het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren en de industriële basis verduurzamen	54
3.4.1. Bedrijven door de crisis helpen	55
3.4.2. Meer en sterkere ondernemers.....	56
3.4.3. Meer groeiende ondernemingen	57
3.4.4. Een groenere economie	58
3.4.5. De ontwikkeling versterken van een meer innovatieve en kennisintensieve economie	59
3.4.6. Instrumenten die bedrijfsinvesteringen mogelijk maken.....	59
3.4.7. Efficiëntere dienstverlening van de overheid voor de maatschappij in het algemeen en het bedrijfsleven in het bijzonder.....	60
3.4.8. Ruimtelijk beleidsplan Vlaanderen	61

Hoofdstuk 4. Meer mensen aan de slag in meer werkbare jobs en gemiddeld langere loopbanen (richtsnoer 7 t/m 9)..... 63

4.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie	63
4.2. Naar een verhoogde arbeidsmarktdeelneming	64
4.2.1. Een sluitend maatpak voor werkzoekenden tot 50 jaar.....	66
4.2.2. Specifieke trajecten voor kwetsbare groepen.	67
4.2.3. Vervroeging curatieve aanpak – oriënterende trajectbegeleiding.	68
4.2.4. Werkervaring voor langdurig werkzoekenden.....	68
4.2.5. Individuele beroepsopleiding in de Onderneming (IBO)	68
4.2.6. Een systematische begeleiding van werkzoekende 50-plussers	69
4.2.7. Meer activerend herstructureren	69
4.2.8. Resultaatgerichte opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen	70
4.2.9. Groeipad en hervorming van de sociale economie.....	70
4.3. Verbetering van de werkbaarheid	71
4.3.1. Een betere combinatie van arbeid en gezin.....	72
4.3.2. Kinderopvang	72
4.3.3. Een leeftijdsbewust personeelsbeleid	73
4.3.4. Een duurzaam HR-beleid in ondernemingen.....	73
4.3.5. Wegwerken van de loopbaankloof tussen mannen en vrouwen	73
4.4. Competentieontwikkeling in functie van de arbeidsmarkt.....	74
4.4.1. De ontwikkeling van een persoonlijk ontwikkelingsplan	74
4.4.2. Loopbaandienstverlening voor werkenden.....	75
4.4.3. Erkennen van beroepservaring en erkenning van verworven competenties	75
4.4.4. Een flexibel en toekomstgericht opleidingsaanbod	75
4.4.5. Knelpuntenbeleid	76
4.4.6. Stimuleren van grotere instroom en loopbanen in wiskunde, natuurwetenschappen en technologie.....	77
4.4.7. Sectorconvenants	77
4.5. Naar een verbetering van de kwaliteit van de onderwijs- en opleidingssystemen	77
4.5.1. Terugdringen van het aandeel vroegtijdig schoolverlaters	78
4.5.2. Ervoor zorgen dat iedere burger de kerncompetenties verwerft die nodig zijn in de kenniseconomie waaronder ICT-vaardigheden en competenties voor LLL.....	79
4.5.3. Een aantrekkelijk aanbod van beroepsonderwijs en –opleiding voorzien.....	79
4.5.4. Het beroep van leerkracht aantrekkelijk houden	80
4.5.5. Modernisering en hervorming van het hoger onderwijs.....	80
4.5.6. Prikkel geven om LLL en tweedekansonderwijs te volgen.....	80
4.5.7. Flexibele leertrajecten aanbieden, onder meer door ontwikkelen van nationale kwalificatiekaders en partnerschappen tussen onderwijs en arbeidsmarkt	81

4.5.8. Uitrol van de Vlaamse kwalificatiestructuur en HBO5/SE-n-SE experimenten.	81
4.5.9. Verhogen van de leermobiliteit van jongeren en leerkrachten/docenten.....	82
Hoofdstuk 5. Levenskwaliteit van een hoog niveau (richtsnoer 10)	83
5.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie	83
5.2. Armoedebestrijding	84
5.2.1. Voorkomend en participatief beleid.....	84
5.2.2. Bijzondere accenten: kinderen en ouderen in armoede.....	85
5.2.3. Toegankelijkheid van maatschappelijke dienstverlening	86
5.2.4. Rechten en hun (automatische) toekenning	87
5.2.5. Inkomen	87
5.2.6. Schuldoverlast.....	87
5.2.7. Gezondheid en welzijn.....	87
5.2.8. Thuisloosheid.....	88
5.2.9. Iedereen toegang bieden tot onderwijs van goede kwaliteit	88
5.2.10. Betaalbaar wonen in Vlaanderen bevorderen.....	88
5.2.11. Werk.....	89
5.3. Het waarborgen van gelijke kansen en het bestrijden van discriminatie.....	90
5.4. Immigranten willen en kunnen participeren aan de Vlaamse samenleving	90
Hoofdstuk 6: De bijdrage van de Europese Structuurfondsen aan Europa 2020 binnen Vlaanderen	93

SITUERING

De Europa 2020 strategie, is de Europese groeistrategie voor het huidige decennium. Europese staats- en regeringsleiders bereikten hierover op de Europese Lenteraad van 25 en 26 maart 2010 een principiële akkoord. Op de Europese Raad van 17 juni 2010 werd de strategie vervolgens formeel aangenomen. De strategie bestaat uit 3 prioriteiten, 5 kerndoelstellingen en 7 vlaggenschipinitiatieven.

De Europa 2020 strategie is gebaseerd op drie samenhangende en elkaar versterkende prioriteiten: slimme groei – voor een economie op basis van kennis en innovatie; duurzame groei – voor een koolstofarme, concurrerende economie waarin zuinig wordt omgesprongen met hulpbronnen; en groei voor iedereen – voor een economie met veel werkgelegenheid en sociale en territoriale cohesie.

De EU heeft vijf ambitieuze hoofddoelstellingen vastgelegd, te bereiken tegen het jaar 2020. Aan de hand van de streefcijfers toetst de EC (EC) jaarlijks de vorderingen. Ieder EU-lidstaat heeft zijn nationale doelstellingen bepaald op elk van deze gebieden:

- ernaar streven de arbeidsparticipatie voor vrouwen en mannen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar op 75% te brengen, onder meer door middel van een grotere participatie van jongeren, ouderen en laaggeschoolden en een betere integratie van legale migranten;
- de voorwaarden voor onderzoek en ontwikkeling verbeteren, meer bepaald met het doel de gecombineerde publieke en private investeringen in deze sector op 3% van het BBP te brengen; de Commissie zal een indicator ontwikkelen die de O&O- en de innovatie-intensiteit weergeeft;
- de uitstoot van broeikasgassen met 20% verminderen ten opzichte van 1990; het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in het finale energieverbruik tot 20% opvoeren; en toewerken naar een verbetering van de energie-efficiëntie met 20%; de EU zal een besluit nemen om uiterlijk in 2020 tot een verlaging te komen met 30% ten opzichte van 1990 als voorwaardelijk aanbod met het oog op een wereldwijde en brede overeenkomst voor de periode na 2012, op voorwaarde dat andere ontwikkelde landen zich tot vergelijkbare emissiereducties verbinden en dat ontwikkelingslanden een bijdrage leveren die in verhouding staat tot hun verantwoordelijkheden en capaciteiten;
- onderwijsniveaus verhogen, in het bijzonder door ernaar te streven de schooluitval onder 10% te brengen en door het aandeel van de bevolking in de leeftijdsgroep 30-34 jaar dat tertiair of gelijkwaardig onderwijs heeft voltooid op te trekken tot ten minste 40%;
- sociale insluiting bevorderen, met name door armoedereductie, door ernaar te streven ten minste 20 miljoen mensen een uitweg uit het risico op armoede en uitsluiting te bieden.¹

¹ De populatie wordt gedefinieerd als het aantal personen met een risico op armoede of uitsluiting volgens drie indicatoren (armoederisico, materiële deprivatie, werkloze huishoudens), waarbij de lidstaten hun nationale doelen aan de hand van de meest geschikte van deze indicatoren kunnen bepalen, rekening houdend met hun nationale omstandigheden en prioriteiten.

De EC heeft zeven vlaggenschipinitiatieven gepresenteerd om de groei in de verschillende domeinen van de strategie een boost te geven. De EU en de lidstaten moeten hun inspanningen op dit vlak coördineren, zodat ze elkaar kunnen versterken:

- "Innovatie-Unie"
- "Jeugd in beweging"
- "Een digitale agenda voor Europa"
- "Efficiënt gebruik van hulpbronnen"
- "Industriebeleid in een tijd van mondialisering"
- "Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen"
- "Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting"

De 10 geïntegreerde richtsnoeren voor het economisch en werkgelegenheidsbeleid vormen het kader voor de uitvoering van de Europa 2020-strategie en de hervormingen op lidstaatsniveau.

Om de strategie snel en efficiënt te kunnen uitvoeren, kreeg de Europa 2020 strategie een krachtiger governancekader mee. Dit omvat o.m. een versterkt Europees toezicht op macro-economische ontwikkelingen in de lidstaten, gecombineerd met een thematische benadering om groeibevorderende structurele hervormingen te versnellen. De Europese Raad heeft hierin een sturende rol. Eenmaal per jaar maakt ze op basis van de monitoring van de EC en het werk in de raad een algehele evaluatie op van de vooruitgang in de lidstaten, alsook van de EU in haar geheel.

Het **Europees Semester** is het sleutelement van de governance. Het betreft de jaarlijks terugkerende beleidscyclus van intensieve beleidscoördinatie van het economische en budgettaire beleid, die loopt van januari tot juli van elk jaar. Deze neemt telkens in januari aanvang met de Annual Growth Survey (AGS) of de jaarlijkse groeianalyse van de EC. In april dienen lidstaten hun nationale hervormingsprogramma's en de stabiliteitsprogramma's gelijktijdig in. Op voorstel van de EC, neemt de raad in juli landenspecifieke aanbevelingen aan. Het eerste Nationale Hervormingsprogramma van België in het kader van de Europa 2020 strategie, werd op 15 april 2011 door de federale regering goedgekeurd en aan de EC bezorgd.

Begin dit jaar ging dus het tweede Europese Semester van start. Bij het opstellen (updaten) van de Nationale Hervormingsprogramma's - waarin de lidstaten de maatregelen beschrijven die noodzakelijk zijn om hun nationale EU2020-doelstellingen te behalen - moeten de volgende ontwikkelingen worden meegenomen: de Europese kortetermijnprioriteiten uit de Jaarlijkse Groeianalyse 2012, de landenspecifieke aanbevelingen 2011, en tenslotte, de (nieuwe) verplichtingen uit het Euro Plus Pact, althans voor de lidstaten (o.a. België) die daaraan deelnemen.

In de Annual Growth Survey 2012² (AGS), die het startpunt vormt van het Europees Semester 2012, schoof de EC de volgende vijf prioriteiten naar voor:

1. Een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren;
2. De kredietverschaffing aan de economie normaliseren;
3. Groei en concurrentievermogen bevorderen, nu en voor de toekomst;
4. De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken;
5. Het overheidsapparaat moderniseren.

² De EC maakte de Jaarlijkse Groeianalyse 2012 op 23 november 2011 bekend Com(2011) 815 definitief

De AGS 2012 legt sterk de nadruk op het belang van implementatie en de EC roept de lidstaten o.a. op om spoed te zetten achter de uitvoering van hun nationale hervormingsprogramma's en de landenspecifieke aanbevelingen van 2011.

In de aan België gerichte **landenspecifieke aanbevelingen** vroeg de Raad³ in de periode 2011-2012 actie te ondernemen om:

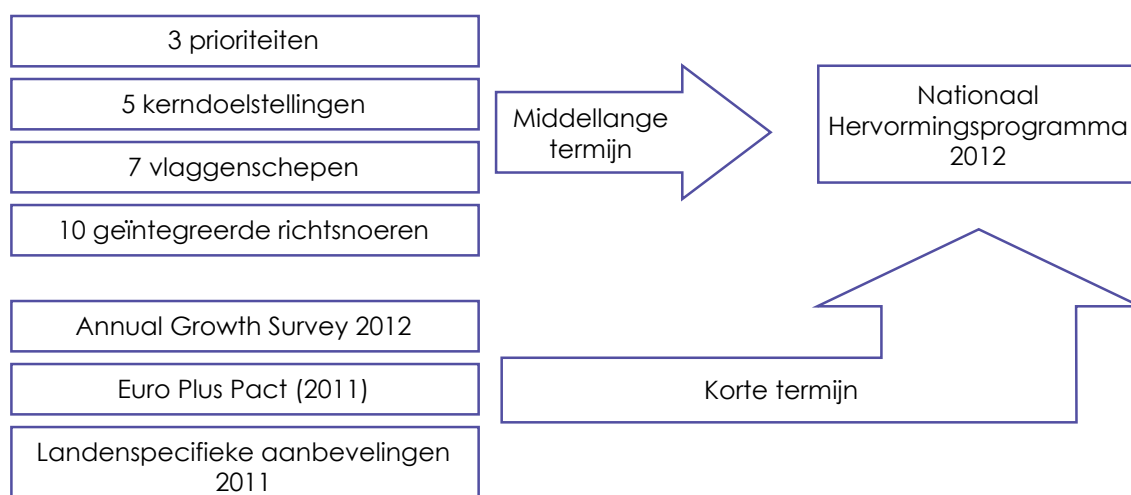
1. Het aan de gang zijnde economische herstel aan te grijpen om meer vaart te zetten achter de correctie van het buitensporige tekort door tegen de indiening van de begroting voor 2012 de nodige maatregelen te nemen — vooral aan de uitgavenzijde — om een gemiddelde structurele inspanning te leveren die strookt met de aanbevelingen uit hoofde van de buitensporigtekortprocedure, en zodoende de hoge overheidsschuldquote op een neerwaarts pad te brengen. Het overheidstekort zou daardoor uiterlijk in 2012 tot ver onder de referentiewaarde van 3 % van het bbp worden teruggebracht. Jaarlijks een vooruitgang van ten minste 0,5 % van het bbp te boeken in de richting van de middellangetermijndoelstelling;
2. Stappen te ondernemen om de langetermijnhoudbaarheid van de openbare financiën te verbeteren. Het accent dient daarbij, op een wijze die past in het kader van de drie- punten-strategie van de EU, te worden gelegd op het in toom houden van de leeftijdsgerelateerde uitgaven, onder meer door vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt te voorkomen teneinde de effectieve pensioenleeftijd duidelijk te verhogen. Hierbij kunnen maatregelen zoals de koppeling van de wettelijke pensioenleeftijd aan de levensverwachting overwogen worden;
3. De structurele zwakheden in de financiële sector aan te pakken, met name door de herstructurering af te ronden van de banken die behoefte hebben aan een adequaat gefinancierd en levensvatbaar bedrijfsmodel;
4. In overleg met de sociale partners en conform de nationale praktijken het systeem voor het voeren van loononderhandelingen en het loonindexeringssysteem te hervormen, teneinde ervoor te zorgen dat de loonstijging beter aansluit bij de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit en het concurrentievermogen;
5. De arbeidsparticipatie naar een hoger peil te tillen door de hoge fiscale en sociale lasten voor laagbetaalden op budgettair neutrale wijze te verlichten en door een systeem in te voeren waarbij het niveau van de werkloosheidsuitkeringen geleidelijk afneemt naarmate de periode van werkloosheid langer duurt. Stappen te ondernemen om de belastingdruk te verschuiven van arbeid naar consumptie en om het belastingstelsel milieuvriendelijker te maken. Het actieve arbeidsmarktbeleid doeltreffender te maken door specifiek op oudere werknemers en kwetsbare groepen gerichte maatregelen te treffen;
6. Maatregelen te nemen om de concurrentie in de detailhandel te stimuleren door de toegangsbelemmeringen en de operationele beperkingen te reduceren; en maatregelen te nemen om de concurrentie op de elektriciteits- en de gasmarkt te bevorderen door de doeltreffendheid van de sectorale regulerende en mededingingsautoriteiten verder te verhogen.

3 Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2011 over het nationaal hervormingsprogramma 2011 van België over het nationale hervormingsprogramma 2011 van België en met een advies van de Raad over het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van België voor de periode 2011-2014 (2011/C 209/01).

Dan is er ook nog het **Euro Plus Pact**, dat een aantal bijkomende verplichtingen met zich meebrengt voor de lidstaten die zich daarbij aansloten; verbintenissen waarover ook moet gerapporteerd worden in de nationale hervormingsprogramma's en de stabiliteitsprogramma's. Tot deze verdergaande samenwerking werd besloten op de Europese Lenteraad van 24 en 25 maart 2011, om de economische pijler van de monetaire unie te versterken, een nieuwe vorm van coördinatie van het economische beleid in de eurozone tot stand te brengen, het concurrentievermogen te verbeteren, en aldus tot een grotere mate van convergentie te komen.

De lidstaten van de Eurozone zullen alle noodzakelijke maatregelen nemen om de volgende 4 doelstellingen te realiseren, nl. (1) het verbeteren van het concurrentievermogen, (2) het stimuleren van de werkgelegenheid, (3) het verder bijdragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en (4) het versterken van de financiële stabiliteit. Het moet gaan om concrete maatregelen te realiseren binnen de 12 maanden. Binnen de Belgische staatstructuur heeft vooral de federale overheid de hefbomen in handen om de 4 Euro Plus Pact -doelstellingen te realiseren, maar er zijn ook verschillende maatregelen die Vlaamse bevoegdheden raken en als dusdanig in het Vlaams Hervormingsprogramma worden opgenomen.

Schematische weergave van de elementen die moeten worden opgenomen in de nationale hervormingsprogramma's:



De Europa 2020 strategie vormt samen met het Euro Plus Pakt en de jaarlijkse groeianalyse van de EC, de nieuwe economische agenda voor de lidstaten. De landenspecifieke aanbevelingen geven aan op welke domeinen de lidstaat een tandje moet bijsteken.

De EC formuleerde op 18 januari 2012 een aantal richtlijnen waarmee de lidstaten bij de opmaak van hun hervormingsprogramma's 2012 best rekening houden. De EC verduidelijkt het **rollende karakter** van de nationale hervormingsprogramma's⁴ : "NRPs have a rolling character: each subsequent NRP should build on previous versions. They should combine a review part which reports on progress achieved, while also presenting a forward-looking part with new or updated plans. As of 2012, emphasis will shift from only reporting on forward-looking elements to also assessing progress made in relation to commitments taken in earlier NRPs, and in implementing measures taken in response to the country-specific recommendations." Belangrijke elementen waar rekening mee

4 EC, Guidance for the National Reform Programmes, 18 januari 2012

moet worden gehouden zijn de jaarlijkse groeianalyse, de geïntegreerde richtsnoeren, het Euro Plus Pact, de cijfermatige doelstellingen zoals opgenomen in de nationale hervormingsprogramma's van 2011. Daarnaast vraagt de EC ook aandacht voor de Europa 2020-vlaggenscheppen (in het bijzonder Ressource Efficient Europe), de betrokkenheid van stakeholders (sociale partners), de verwijzing naar Roma-strategieën en het belang van transparantie en vergelijkbaarheid bij de opmaak van de nationale hervormingsprogramma's. De hervormingsprogramma's moeten m.a.w. op een flexibele manier kunnen inspelen op de richtlijnen die door de EC worden gegeven.

Met deze richtlijnen van de EC werd bij de **opmaak van het Vlaams Hervormingsprogramma 2012** zoveel mogelijk rekening gehouden. De structuur zoals gekozen in het VHP 2011 werd aangehouden. Het VHP 2012 geeft aan welke stappen Vlaanderen heeft gezet in de richting van de realisatie van de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen en geeft de stand van zaken weer van de daarmee verbonden maatregelen (implementatiedimensie). Er wordt eveneens aandacht besteed aan maatregelen die ingevolge de AGS en het Euro Plus Pact op korte termijn (binnen de 12 maanden) moeten worden genomen, als aan de uitvoering van de landenspecifieke aanbevelingen 2011. Ook nieuwe initiatieven voor 2012 worden vermeld. Dit VHP 2012 moet dan ook gezien worden als de operationele invulling en uitrol van het VHP 2011.⁵

Dit Vlaams Hervormingsprogramma wordt begeleid door een aantal bijlagen.

Bijlage 1: Overzicht indicatoren Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020

Bijlage 2: Doelstellingen Europa 2020 (Vlaamse indicatoren in Europees vergelijkend perspectief)⁶

Bijlage 3: Indicatoren Euro Plus Pact

Bijlage 4: Rapporteringstabel m.b.t. de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen en andere sleutelengagements

Bijlage 5: Samenvatting van het VHP (Vlaamse input voor het Nationaal Hervormingsprogramma)

5 Voor de beschrijving van de knelpunten voor groei in Vlaanderen wordt verwezen naar het Vlaams Hervormingsprogramma 2011.

6 De laatste stand van zaken dateert van maart 2011. Zie Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 van 1 april 2011. Beschikbaar op <http://vlaandereninactie.be/actie/eu2020/vlaanderen-en-de-europa-2020-strategie/>

HOOFDSTUK 1. GOVERNANCE VAN DE VLAAMSE EUROPA 2020 STRATEGIE

1.1. De Vlaamse invulling van de governance-dimensie van de Europa 2020-strategie

1.1.1. Situering

Op 1 april 2011 nam de Vlaamse Regering (VR) akte van het eerste **Vlaams Hervormingsprogramma** (VHP) in het kader van de Europa 2020-strategie. Het Pact 2020 en Vlaanderen in Actie (ViA) vormen samen het (Vlaams) referentiekader voor het totstandbrengen van hervormingen in Vlaanderen. Met het Vlaams regeerakkoord 2009-2014 “Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame en warme samenleving”, wil de VR niet alleen de gevolgen van de economische crisis daadkrachtig aanpakken, maar ook concreet uitvoering geven aan ViA, met de ambitie Vlaanderen tegen 2020 naar de top 5 van de Europese regio's te leiden. In het kader van de verdere versterking en verdieping van ViA werden in juli 2011 door de VR **13 transversale thema's**⁷  geselecteerd, waarbij naar het transitiedenken als gepaste methodiek werd teruggegrepen. Deze 13 transversale thema's zijn: (1) Nieuw Industrieel Beleid, (2) Internationaal Ondernemen / gazellesprong, (3) Sociale Innovatie, (4) Iedereen mee, iedereen actief, (5) Kinderarmoede, (6) Flanders' Care, (7) Hernieuwbare energie en smart grid, (8) Duurzaam bouwen en wonen, (9) Plan C: Duurzaam materialenbeheer, (10) Ruimte, (11) Slimme mobiliteit, (12) Naar een duurzame en creatieve stad, (13) Versnelling investeringsprojecten. Naar de meeste van deze thema's wordt in het voorliggende VHP verwezen, omdat ze ook een antwoord bieden op de vlaggenscheppen van de Europa 2020-strategie.

Vlaanderen zal ook dit jaar het nodige Europa 2020-**ownership** opnemen.

Het VHP 2011 heeft een tijdshorizon tot 2014. Dit valt niet alleen samen met het einde van de huidige legislatuur, maar ook met de door de EC in het vooruitzicht gestelde mid-term review van de Europa 2020-strategie.

Een goede **communicatie** van de Vlaamse Europa 2020-strategie is essentieel. Daarom wordt de Europa 2020-webpagina van de ViA-website (<http://vlaandereninactie.be/actie/eu2020/>) regelmatig aan een update onderworpen en worden ook Europa2020-activiteiten op touw gezet. Op 21 juni 2012 zal een workshop⁸ plaatsvinden waar ViA aan een internationaal publiek zal worden voorgesteld en waarbij de link zal gelegd worden met de Europa 2020-strategie. Eén werksessie zal specifiek handelen over Vlaanderen en de Europa 2020-strategie.

⁷ In dit VHP worden de transversale thema's met het ViA-logo aangeduid.

⁸ Voor het programma zie <http://vlaandereninactie.be/home/workshop-flanders-in-action-and-the-europe-2020-dimension/?lang=en>

Er zal bovendien verder geïnvesteerd worden in het **versterken van het draagvlak** voor de Europa 2020-strategie in Vlaanderen.

1.1.2. Versterken van het draagvlak

Om het draagvlak voor de Europa 2020-strategie in Vlaanderen op te bouwen en te versterken werden vorig jaar de eerste initiatieven genomen naar zowel de sociale partners, het maatschappelijk middenveld, de (boven)lokale actoren als het Vlaams Parlement.

De **(boven)lokale besturen** en het **middenveld** werden tijdens een rondetafelconferentie op 22 februari 2011 actief bij de opmaak van het eerste VHP betrokken. De deelnemers kregen daarbij de gelegenheid aan te geven hoe zij denken bij te dragen aan het bereiken van de Vlaamse doelstellingen. Uit deze rondetafelconferentie bleek overduidelijk dat ook de (boven)lokale besturen talrijke initiatieven en maatregelen (kunnen) nemen om de Europa 2020 strategie in Vlaanderen mee gestalte te geven. Een goede samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de (boven)lokale besturen is van essentieel belang om de Europa 2020-strategie in Vlaanderen uit te voeren. In dit VHP worden binnen de verschillende hoofdstukken heel wat initiatieven en maatregelen op projectniveau opgenomen opgenomen waarbij de Vlaamse overheid en de (boven)lokale besturen de handen in elkaar slaan.

De Vlaamse overheid vindt het een meerwaarde dat lokale besturen meewerken aan de uitvoering van de Europa 2020-strategie. Concreet kan bijvoorbeeld verwezen worden naar de studienamiddag⁹ van 16 april 2012 over de stem van steden in het Europese beleid die de Universiteit Antwerpen in samenwerking met de Stad Antwerpen organiseert. De Vlaamse overheid zal op inhoudelijk vlak een bijdrage leveren aan deze studienamiddag.

De VR zal het **Vlaams Parlement** blijvend informeren over de Vlaamse Europa 2020-strategie. Zo gaf de Vlaamse minister-president op 5 mei 2011 een toelichting over het eerste VHP. In de voorbereidende fase (op vond er ook al een gedachtewisseling plaats over het ontwerp Vlaams Hervormingsprogramma in de bevoegde parlementaire Commissie¹⁰ (23 februari 2011).

De **sociale partners** werden ook dit jaar bij het VHP betrokken in het kader van de SERV (VESOC).

1.2. De Vlaamse bijdrage aan de Europa 2020-werkzaamheden van de federale overheid en het Comité van de Regio's

Vlaanderen heeft een kwalitatieve inbreng gedaan bij de opmaak van het eerste nationale hervormingsprogramma (NHP) van België in het kader van de Europa 2020-strategie. Het NHP dateert van 15 april 2011, en bevat als bijlage eveneens een samenvatting van het VHP 2011. Ook in 2012 werd ingezet op een goede samenwerking tussen de **federale overheid en de gemeenschappen en gewesten** bij de opmaak van het nationaal hervormingsprogramma 2012. Deze samenwerking vond plaats in het kader van het politiek begeleidingscomité en het federaal redactiecomité. Concreet leverde Vlaanderen een input voor het NHP en daarnaast wordt eveneens een samenvatting van het VHP

⁹ Voor het programma: zie <http://www.ua.ac.be/main.aspx?c=.ECPRJOINTSESSIONS2012&n=104577>

¹⁰ De Commissie Economie, Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie

aan het NHP gehecht. Vlaanderen nam ook deel aan de bilaterale ontmoeting van 26 januari 2012 tussen de EC en België (federale overheid en de gemeenschappen/gewesten) voor de opmaak van het NHP 2012 en zal ook verder actief deelnemen aan ontmoetingen met de EC over de opvolging van de uitvoering van het NHP.

Vlaanderen zal een constructieve bijdrage blijven leveren aan de Europa 2020-activiteiten van het **Comité van de Regio's**. De workshop (15 juni 2011) van het Europa 2020 Platform legde vorig jaar de focus op het partnerschap tussen nationale regering en de regio's en steden m.b.t. de NHP's. Vlaanderen maakte deel uit van het panel en heeft een toelichting gegeven over de Vlaamse bijdrage aan het NHP.¹¹ Vlaanderen nam vorig jaar deel aan de enquête over het vlaggenschip 'Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting', en de enquête "Europe2020: what's happening on the ground". In haar 2e monitoringsverslag over de Europa 2020-strategie bundelt het CoR o.m. de bevindingen van regionale en lokale overheden, die geparticipeerd hebben aan de bevraging. Vlaanderen wordt hierin enkele malen expliciet vermeld.¹²

1.3. De voortgang en de benchmarking van de Europa 2020-doelstellingen: Vlaanderen in Europees perspectief

Hieronder wordt de voortgang m.b.t. de realisatie van de in het VHP 2011 vastgelegde Vlaamse Europa 2020-doelstellingen beschreven. De 5 kerndoelstellingen (werkzaamheid, O&O, klimaat- en energie, onderwijs en armoede en sociale uitsluiting) worden doorvertaald in 8 op te volgen kernindicatoren en 14 subindicatoren (zie bijlage 1). In bijlage 2 wordt, aan de hand van een meer uitgebreide en gedetailleerde analyse, weergegeven waar Vlaanderen zich momenteel bevindt in vergelijking met de EU.

Inzake **werkzaamheidsgraad** (20-64 jaar) wil Vlaanderen ruim 76% halen in 2020 (EU2020-doelstelling: 75%, Belgische doelstelling: 73,2 %). In het licht van de economische crisis en de demografische ontwikkelingen is de doelstelling van 76% uitdagend maar noodzakelijk. Daartoe moet er werk worden gemaakt van een beleid om het arbeidsaanbod te verhogen en dat kwetsbare groepen aan het werk helpt. De werkzaamheidsgraad in 2010 lag in de EU-27 op 68,6%, in België op 67,6% en in het Vlaamse Gewest op 72,1%. Voorlopige cijfers wijzen uit dat aan de toename van de werkzaamheidsgraad in 2011¹³ in Vlaanderen een einde kwam (71,9%). Ook bij de kansengroepen wordt de vooropgestelde jaarlijkse groei niet gerealiseerd, met uitzondering van de ouderen. De arbeidsdeelname van de 50 plussers nam met 0,5 procentpunten toe in 2011 en zit dus op schema. Het grootste potentieel om extra jobs in te vullen ligt duidelijk bij de groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Inzake **onderwijs** gaat Vlaanderen voor 47,8% van de 30-34 jarigen met een **diploma hoger onderwijs** (EU2020-doelstelling : 40%). In 2009 lag het cijfer voor de EU-27 op 32,3%, voor België op 42% en voor Vlaanderen op 43,1%. In 2010 bedroeg het Vlaamse cijfer 45 % (waar 44,3% werd beoogd), m.a.w. Vlaanderen ligt zeer goed op koers om de doelstelling te halen.

Inzake **vroegtijdig schoolverlaten** gaat Vlaanderen gaan voor 5,2% (EU2020-doelstelling: 10%). In 2009 lag hier het cijfer voor de EU-27 op 14,4%, voor België op 11,1% en voor het

¹¹ Partnership makes the difference: Regions, cities and national governments delivering the Europe 2020 National Reform Programmes together, 15 juni 2011.

¹² <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/news/Pages/2ndCoRMonitoringReportonEurope2020.aspx>.

¹³ Gemiddelde op basis van de laatste 4 kwartalen (3de kwartaal 2010 en 3 kwartalen in 2011).

Vlaamse Gewest op 8,6%. In 2010 is het cijfer gestegen tot 9,6 % (waar 7,8% werd beoogd).

Wat de **bruto binnenlandse uitgaven voor O&O** betreft, gaat Vlaanderen resoluut voor de 3%. De bruto binnenlandse uitgaven voor O&O in 2009 lagen voor de EU-27 op 1,91%, voor België op 1,96% en voor het Vlaamse Gewest op 2,12%. (bron: O&O-bevraging). Volgens de CIS-bevraging bedraagt voor 2010 het cijfer¹⁴ voor het Vlaams Gewest 2,15%. Dit brengt Vlaanderen iets dichterbij de Europa 2020-doelstelling van 3%.

Het Europese Klimaat- en Energiepakket (**20-20-20-doelstellingen**) bevat drie hoofddoelstellingen: (1) een reductie van de emissies van broeikasgassen met 20% t.o.v. 1990-niveaus (voorwaardelijk tot 30%), (2) een verhoging van de energie-efficiëntie van 20% en (3) een aandeel van 20% hernieuwbare energie.

Wat het terugdringen van de **broeikasgasemissies** betreft, ligt de Belgische doelstelling van emissie van broeikasgassen van niet-ETS sectoren in 2020 op -15% ten opzichte van 2005. Het doel voor Vlaanderen (niet-ETS) wordt nog vastgelegd conform de intern Belgische lastenverdeling. De broeikasgasuitstoot in 2010 is toegenomen tot 86,6 miljoen ton, vooral buiten, maar ook binnen de handel in uitstootrechten (ETS). Oorzaken hiervoor zijn de strenge winter en het economisch herstel. Voornamelijk de huishoudens alsook de industrie binnen ETS en de energiesector buiten ETS zijn verantwoordelijk voor de groei.

Inzake de vermindering van het **energieverbruik** werd in het NHP 2011 een vermindering met 18%¹⁵ van het verbruik van primaire energie in 2020 (ten opzichte van PRIMES 2007) opgenomen. Dit cijfer werd berekend op basis van beleidslijnen en maatregelen getroffen op federaal niveau en door de gefedereerde entiteiten en houdt rekening met een raming van de impact van de economische en financiële crisis. Men komt dus tot een energiebesparing van 9,8 Mtoe waarvan 2 Mtoe het resultaat zouden zijn van de economische en financiële crisis. De VR gaat voor minstens 9 % energiebesparing in 2016, op basis van het gemiddeld finaal energieverbruik (2001-2005) conform de doelstelling van de richtlijn energie-efficiëntie. Uit de geactualiseerde berekeningen blijkt dat eind 2016 een energiebesparing van 13% kan worden gerealiseerd en ligt Vlaanderen m.a.w. op koers.

De Belgische doelstelling voor het aandeel **hernieuwbare energie** in het totaal bruto finaal energieverbruik in 2020 bedraagt 13%. In 2010 bedroeg het aandeel hernieuwbare energie in het finaal energiegebruik op Belgisch niveau 5,2%, en lag daarmee boven het pad richting doelstelling 2020. Het doel voor Vlaanderen wordt nog vastgelegd conform de intern Belgische lastenverdeling. Vlaanderen streeft ernaar een zo groot mogelijk deel, en bij voorkeur het geheel, van de doelstelling binnenlands te bewerkstelligen. In Vlaanderen nam het aandeel hernieuwbare energie in het finaal energiegebruik toe van 2,2% in 2008 tot 3,4% in 2010. Wat betreft het aandeel groene stroom in de distributieleveringen van elektriciteit heeft Vlaanderen wel al een doelstelling vooropgesteld, nl. 13% in 2020.

Er worden door Vlaanderen ambitieuze doelstellingen naar voor geschoven inzake het bestrijden van de **armoede en sociale uitsluiting**. Het Pact 2020 stelt dat in 2020 het aandeel inwoners dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting laag ligt in vergelijking met de best presterende EU-27-landen. Dat houdt in dat in 2020

¹⁴ Bron: "3%-nota light", dd. 20 februari 2012 – ECOOM en dep. EWl.

¹⁵ Waarvan 3,4% effect van de economische crisis.

in Vlaanderen elk gezin, ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen heeft dat de Europese armoederisicodrempel bereikt. De Europa 2020-doelstelling gaat voor een vermindering van het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting met 20 miljoen. Vlaanderen zal werken met de drie indicatoren (armoederisico, ernstige materiële deprivatie, huishoudens met lage werkintensiteit) die door de Europese Raad van juni 2010 zijn voorgesteld. Vlaanderen gaat voor een 30% reductie op de drie indicatoren, zonder dubbeltelling. Deze ambitieuze Vlaamse doelstelling komt overeen met een daling van het aantal armen of sociaal uitgesloten met 280.000 personen tegen 2020.

Op het vlak van **kinderarmoede** scoort Vlaanderen in 2010 relatief goed (11,0%) in vergelijking met de EU-27 (20,5%) en België (18,3%). In 2010 bedraagt de kinderarmoede in Vlaanderen 11%. Concreet betekent dit dat Vlaanderen tegen 2020 voor een daling beoogt van het aantal kinderen onder de armoederisicodrempel met 60.000 t.o.v. het totaal aantal van 120.000 kinderen onder de armoederisicodrempel in 2008.

1.4. De Vlaamse antwoorden op de AGS 2012, het Euro Plus Pact en de landenspecifieke aanbevelingen voor België

Zoals in de situering werd aangegeven, worden in het voorliggende VHP verschillende maatregelen opgenomen die uitvoering geven aan zowel de **AGS** als het **Euro Plus Pact**. Bovendien werd aan de hand van een aantal specifieke indicatoren uit het Euro Plus Pact de positie van Vlaanderen in Europees perspectief geplaatst (zie bijlage 3). De meeste van de landenspecifieke aanbevelingen die in 2011 aan België werden gericht, hebben rechtstreeks betrekking op de bevoegdheden van de federale overheid. De aanbevelingen inzake de begroting, openbare financiën, het verhogen van de arbeidsparticipatie en het verhogen van de concurrentie in een aantal sectoren hebben echter ook een (on)rechtstreekse link met de bevoegdheden van de Vlaamse overheid.

Tabel 1: Overzicht van de belangrijkste prioriteiten uit de AGS, het Euro Plus Pakt en de Landenspecifieke aanbevelingen

	Overheidsfinanciën	Financiële stabiliteit	Werkzaamheid	Concurrentievermogen
AGS (2012)	Een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren.	De kredietverschaffing aan de economie stabiliseren.	De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken.	Groei en concurrentievermogen verbeteren, nu en voor de toekomst. Het overheidsapparaat moderniseren
Euro Plus Pakt (2011)	Verder bijdragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.	De financiële stabiliteit versterken.	De werkgelegenheid stimuleren.	Verbetering van het concurrentievermogen.
Landenspecifieke aanbevelingen België (2011)	Aanbeveling 1: Het aan de gang zijnde economische herstel aan te grijpen om meer vaart te zetten achter de correctie van het buitensporige tekort door tegen de indiening van de begroting voor 2012 de nodige maatregelen te nemen - vooral aan de uitgavenzijde - om een gemiddelde structurele inspanning te leveren die strookt met de aanbevelingen uit hoofde van de buitensporigtekort-procedure, en zodoende de hoge overheids-schuld-quote op een neerwaarts pad te brengen. Het overheidstekort zou daardoor uiterlijk in 2012 tot ver onder de referentie-waarde van 3 % van het bbp worden teruggebracht. Jaarlijks een vooruitgang van ten minste 0,5 % van het bbp te boeken in de richting van de middellangetermijndoelstelling;	Aanbeveling 3: De structurele zwakheden in de financiële sector aan te pakken, met name door de herstructurering af te ronden van de banken die behoefte hebben aan een adequaat gefinancierd en levensvatbaar bedrijfsmodel	Aanbeveling 5: De arbeidsparticipatie naar een hoger peil te tillen door de hoge fiscale en sociale lasten voor laagbetaalden op budgettair neutrale wijze te verlichten en door een systeem in te voeren waarbij het niveau van de werkloosheidsuitkeringen geleidelijk afneemt naarmate de periode van werkloosheid langer duurt. Stappen te ondernemen om de belastingdruk te verschuiven van arbeid naar consumptie en om het belastingstelsel milieuvriendelijker te maken. Het actieve arbeidsmarkt-beleid doeltreffender te maken door specifiek op oudere werknemers en kwetsbare groepen gerichte maatregelen te treffen	Aanbeveling 6: Maatregelen te nemen om de concurrentie in de detailhandel te stimuleren door de toegangsbelemmeringen en de operationele beperkingen te reduceren; en maatregelen te nemen om de concurrentie op de elektriciteits- en de gasmarkt te bevorderen door de doeltreffendheid van de sectorale regulerende en mededingingsautoriteiten verder te verhogen. Aanbeveling 4: In overleg met de sociale partners en conform de nationale praktijken het systeem voor het voeren van loononderhandelingen en het loonindexeringssysteem te hervormen, teneinde ervoor te zorgen dat de loonstijging beter aansluit bij de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit en het concurrentievermogen.

	Overheidsfinanciën	Financiële stabiliteit	Werkzaamheid	Concurrentievermogen
	Aanbeveling 2: Stappen te ondernemen om de langetermijnhoudbaarheid van de openbare financiën te verbeteren. Het accent dient daarbij, op een wijze die past in het kader van de driepuntenstrategie van de EU, te worden gelegd op het in toom houden van de leeftijdsgerelateerde uitgaven, onder meer door vervroegde uittrekking uit de arbeidsmarkt te voorkomen teneinde de effectieve pensioenleeftijd duidelijk te verhogen. Hierbij kunnen maatregelen zoals de koppeling van de wettelijke pensioenleeftijd aan de levensverwachting overwogen worden			

Volledigheidshalve moet ook vermeld worden dat de EC op 14 februari 2012 haar eerste verslag over de aanpak van macro-economische onevenwichten in de EU (het waarschuwingsmechanismeverslag¹⁶, **alert mechanism report**) voorstelde. De nieuwe EU-regelgeving voor het economisch bestuur, het zogeheten sixpack, bestaat uit twee delen: regels voor het budgettaire toezicht en regels voor het macro-economisch toezicht. De "procedure voor macro-economische onevenwichtigheden" (PMO) is een nieuw instrument om riskante economische ontwikkelingen op te sporen en te corrigeren. Met het allereerste jaarlijkse waarschuwingsmechanismeverslag, gaat deze toezichtsprocedure van start. Op basis van een scorebord bestaande uit tien macro-economische indicatoren die onder meer betrekking hebben op de concurrentiepositie, de schuld en activamarkten en op basis van andere economische gegevens, wordt in het WMV bepaald van welke lidstaten de macro-economische situatie onder de loep moet worden genomen. De EC noemt in haar verslag twaalf EU-lidstaten¹⁷ (waaronder België) waarvan de macro-economische situatie nader moet worden geanalyseerd. Pas in de daaropvolgende uitgebreide evaluatie zal worden gekeken of er in de desbetreffende lidstaat echt sprake is van een of meer macro-economische onevenwichtigheden en of deze schadelijk zijn of niet. Zo nodig zal de EC de lidstaat in kwestie een officiële aanbeveling doen om passende actie te ondernemen en de situatie recht te zetten of hardnekkige onevenwichtigheden te voorkomen.

16 COM(2012) 68 final.

17 België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Slovenië, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Wat België betreft, stelt de EC dat het exportmarktaandeel fors is teruggelopen (verlies aan marktaandeel in de exportmarkt: daling van 15,4% over een periode van 5 jaar (overschrijding van de drempelwaarde van -6%), de schuld van de Belgische private sector als % van het BBP die volgens de Commissie 233%¹⁸ bedraagt (overschrijding van de drempelwaarde van 160%) en tenslotte de publieke overheidsschuld als % van het BBP die 96% (overschrijding van de drempelwaarde van 60%) bedraagt.

Hieronder worden de Vlaamse maatregelen vermeld die een antwoord kunnen bieden aan de voor Vlaanderen relevante uitdagingen vervat in zowel de AGS (2012), het Euro Plus Pact (2011) als de landenspecifieke aanbevelingen (2011) op het vlak van het concurrentievermogen, de werkzaamheid en de overheidsfinanciën.

OVERHEIDSFINANCIËN

In de **AGS 2012** neemt **het voeren van een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie** een centrale plaats in. Wat de **houdbaarheid van de overheidsfinanciën betreft**, hebben een aantal voorgestelde maatregelen uit het Euro Plus Pact betrekking op het afstemmen van het pensioenstelsel op de demografische situatie (bijvoorbeeld door de effectieve pensioengerechtigde leeftijd op de levensverwachting af te stemmen of door de participatiegraden te verhogen) en op het beperken van vervroegde-uittrekingsregelingen te beperken en op de doelgroep gerichte prikkels te hanteren om oudere werknemers (met name in de leeftijdscategorie ouder dan 55) aan het werk te houden. **Landenspecifieke aanbeveling 1** vraagt aan België vaart te zetten om de hoge overheidsschuldquote op een neerwaarts pad te brengen en in **landenspecifieke aanbeveling 2** wordt België gevraagd stappen te ondernemen om de langetermijn-houdbaarheid van de openbare financiën te verbeteren, waarbij België maatregelen zoals de koppeling van de wettelijke pensioenleeftijd aan de levensverwachting dient te overwegen.

Reactie Vlaanderen

De Vlaamse overheid zet in op **gezonde overheidsfinanciën** (zie verder 2.2), waarbij er voor de periode 2011-2014 er een begroting in evenwicht zal zijn. Ook in 2012 wordt ondanks de moeilijker economische toestand, vastgehouden aan een begroting in evenwicht en hiervoor werden in de begrotingscontrole 2012 voor 543,9 miljoen euro maatregelen genomen om dit evenwicht te garanderen. De keuzes die de VR in deze vervroegde begrotingscontrole heeft gemaakt, weerspiegelen het duidelijk voornemen dat ondanks de bijkomende inspanningen, de economische groei resoluut blijvend wordt ondersteund.

In het kader van een nieuw loopbaanakkoord zal de VR jaarlijks 25 miljoen euro investeren om meer mensen aan het werk te krijgen. Vooral jongeren en 50-plussers krijgen extra aandacht. Vlaanderen neemt specifieke maatregelen om de vervroegde uitrede van 50-plussers uit de arbeidsmarkt te voorkomen en doet dit door:

- De uitbreiding van de systematische aanpak. Vanaf 1 april 2011 werd de systematische aanpak uitgebreid naar de categorie instromende werkzoekenden tussen 52 en 55 jaar. **Ook in 2012 blijft de activering van 50 plussers een prioriteit** en daarom zal in uitvoering van het recente Loopbaanakkoord (februari 2012) de systematische

¹⁸ Daarbij wordt wel de kanttekening gemaakt dat de Commissie rekent met de niet-geconsolideerde schuldgraad, terwijl de geconsolideerde schuldgraad in België merkbaar lager ligt op 130%.

aanpak vanaf 1 juni 2012 verder worden **uitgebreid naar de instromende 58-jarige werkzoekenden**.

- Het Loopbaanakkoord voorziet in een **hervorming van het 50 plus premiestelsel**. De tewerkstellingspremie zal daarom in 3 schalen worden ingedeeld **in functie van werkloosheidsduur en leeftijd van de werkzoekende 50 plusser**. Differentiatie op basis van deze parameters moet de premie effectiever maken.
- Werkzoekenden die binnen 3 maanden na outplacementbegeleiding niet uitstromen naar werk werden in uitvoering van het Werkgelegenheids- en Investeringsplan (WIP) opgenomen in een **passend vervolgtraject aangeboden door VDAB** consultants.
- Sectoren worden gestimuleerd om acties op te zetten om de **werkbaarheid van jobs** te verhogen via sectorale actieplannen die als addenda bij de sectorconvenants afgesloten kunnen worden.

In het kader van de begrotingscontrole 2012 zal het principe van “**twee jaar langer werken voor iedereen**” zal ook in het **onderwijs** toegepast worden. Het TBS-systeem in het onderwijs wordt grondig hervormd en zal uitdoven, met uitzondering voor de kleuteronderwijzers waar het beperkt wordt tot maximaal 2 jaar, in plaats van de huidige 4 jaar. Hierover wordt sociaal overleg gevoerd.

GROEI EN CONCURRENTIEVERMOGEN

In de **AGS 2012** is één van de centrale doelstellingen gericht op het **bevorderen van de groei en het concurrentievermogen**. Als voorbeelden voor groei schuift de EC het bouwen aan de digitale EU-markt, een waarlijk eengemaakte markt voor diensten en de externe groeidimensie naar voor. In de AGS 2012 ligt een centrale doelstelling ook vervat in de **modernisering van het overheidsapparaat**. De EC wil de EU-begrotingsmiddelen concentreren op groei en concurrentiekracht en wil een doelgericht programma om versneld tot groei te komen. Wat het **verbeteren van het concurrentievermogen** betreft, verwijst het **Euro Plus Pact** naar maatregelen die een link vertonen met Vlaamse bevoegdheden o.a. naar de productiviteitsontwikkelingen, loonakkoorden in de openbare sector, specifieke inspanningen ter verbetering van de onderwijssystemen en ter bevordering van O&O, innovatie en infrastructuur en ten slotte maatregelen ter verbetering van het bedrijfsklimaat. In de **landenspecifieke aanbeveling 4** wordt België gevraagd het loonindexeringssysteem te hervormen en in **landenspecifieke aanbeveling 6** wordt gevraagd om de concurrentie in de detailhandel te stimuleren concurrentie op de elektriciteits- en de gasmarkt te bevorderen

Reactie Vlaanderen

De inspanningen die al in de periode 2009-2011 geleverd werden om het **overheidsapparaat** slanker te maken, worden niet alleen verder gezet, maar ook versterkt: de doelstelling om het aantal Vlaamse ambtenaren tegen het einde van de legislatuur met 5% te verminderen, wordt verscherpt naar -6%. Ook op de werkingsmiddelen voor de administratie wordt verder structureel bespaard: de nadruk wordt gelegd op het verminderen van de overheadkosten binnen de administratie (de dienstverlening wordt zoveel mogelijk intact gehouden), op minder communicatie-uitgaven en minder uitbesteding van studies.

Er werd door de Vlaamse overheid een **programma slagkrachtige overheid** ontwikkeld die o.a. de efficiëntie en effectiviteit van de Vlaamse overheid wil versterken¹⁹ en zo de dienstverlening aan burgers en bedrijven wil verbeteren. Een van de 12 sleutelprojecten heeft betrekking op het versnellen, verbeteren en vereenvoudigen van de processen en procedures voor investeringsdossiers. Een aantal quick wins worden gerealiseerd (o.a. de omgevingsvergunning). De investeringen in infrastructuur in het algemeen en mobiliteit en transport in het bijzonder (zie 3.3.7) moeten hiervan de vruchten plukken. Twee andere sleutelprojecten van het meerjarenprogramma (administratieve vereenvoudiging en kwaliteitsvolle regelgeving, de geïntegreerde benadering van ondernemers) geven duidelijk aan dat Vlaanderen ook investeert in een beter ondernemingsklimaat (zie 3.4). Concreet zet Vlaanderen hierbij in op **meer en sterkere ondernemers** (met o.a. de actualisering van het actieplan ondernemerschap en het actieplan Ondernemerschapsonderwijs 2011-2014 dat nieuw is), meer groeiende ondernemingen (zoals de gazellensprong voor groeiondernemingen), het voorzien van instrumenten die bedrijfsinvesteringen mogelijk maken (zoals de bijsturing van de strategische opleidings- en investeringssteun). Met haar nieuw industrieel beleid (NIB), zet Vlaanderen in op het verzekeren van de toekomst van de industrie in Vlaanderen. Eén van de speerpunten betreft hier de Fabriek voor de Toekomst waar eind 2011 voor een projectoproep een bedrag van 7 miljoen euro werd voorzien.

Wat het stimuleren van de **concurrentie in de electriciteits- en gasmarkt** betreft, werd de Europese Elektriciteits- en Gasrichtlijn omgezet in Vlaamse regelgeving bij decreet van 8 juli 2011. Hoewel het leeuwendeel van de bepalingen uit de richtlijnen in federale wetgeving moet worden omgezet, zijn er ook enkele belangrijke aspecten die aan het Vlaamse energiebeleid raken, nl. de versterking van de onafhankelijkheid van de Vlaamse energieregulator VREG en de invoering van een regeling voor gesloten distributiesystemen. In 2011 werd ook ATRIAS opgericht, dat in de toekomst zal moeten fungeren als 'Central Clearing House'.²⁰

De VR ziet de **milieu- en energiedoelstellingen** en de onderliggende instrumenten voor energiebesparing, milieuvriendelijke energieproductie en efficiënt hulpbronnengebruik als hefboomen naar een groenere economie (groene groei). Vlaanderen neemt maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te beperken (Vlaams klimaatbeleidplan wordt in het najaar van 2012 voorgelegd aan de VR), maatregelen ter bevordering van de verbetering van de energie-efficiëntie (waarbij o.a. kan verwezen worden naar het tweede actieplan energie-efficiëntie, de verstrenging van de energie-eisen voor nieuwbouw, de kwaliteitsverbetering en verbreding van de actieradius van de enerigedeskundigen en energiecertificatie van bestaande gebouwen, enzovoort) en maatregelen m.b.t. de toename van het aandeel hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling in het finaal energiegebruik (Actieplan Hernieuwbare Energie 2020, de concretisering van het Windplan Vlaanderen, enzovoort).

Tijdens de bilaterale ontmoeting tussen de EC en België van 26 januari 2012 m.b.t. de opmaak van de nationale hervormingsprogramma's werd door de EC ook het belang benadrukt om de **verkeerscongestie** tegen te gaan.²¹ Deze maatregelen moeten niet alleen een antwoord bieden op het tegengaan van de verkeerscongestie, maar kunnen eveneens een waardevolle bijdrage betekenen voor het verminderen van de broeikasgassen. De in het VHP opgenomen maatregelen hebben o.a. betrekking op inves-

19 Zie verder 2.3.

20 Voor meer informatie over deze Vlaamse maatregelen ter verbetering van de electriciteits- en gasmarkt zie verder onder 3.4.7.

21 Zie onder 3.3.7.

teringen in de waterwegen en het dynamisch verkeersmanagement. De vergroening van het wegvervoer, waar de in het VHP opgenomen maatregelen inzake de belasting in verkeerstelling (BIV) en de samenwerking tussen de gewesten m.b.t. de invoering van een kilometerheffing voor vrachtwagens aan bijdragen, kunnen ook een begin van antwoord bieden op aanbeveling 5 waar de EC bepleit om het belastingstelsel milieuvriendelijker te maken.

De Vlaamse overheid neemt verschillende maatregelen **ter verbetering van de kwaliteit van de onderwijs- en opleidingssystemen**.²² Om het aandeel vroegtijdige schoolverlaters in Vlaanderen tegen 2020 tot 5,2% terug te brengen werd een nieuw actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag opgesteld. Hierbij is er ook aandacht voor speciale doelgroepen. In de systemen van "leren en werken" werd de registratie verfijnd waardoor knelpunten beter opgespoord worden. Via de geplande hervorming van het secundair onderwijs en via de geplande hervorming van het landschap van leerlingenbegeleiding zal daarenboven gewerkt worden aan een verstandigere studiekeuze en een betere schoolloopbaanbegeleiding van jongeren.

Om de doelstelling van 47,8% van de 30-34 jarigen met een diploma tertiair onderwijs te behalen wordt ingezet op de **verdere democratisering van het hoger onderwijs**. Zo wordt er bijvoorbeeld een actieplan afstandsleren opgezet. Daarnaast werd het decreet over de modernisering en hervorming van het hoger onderwijs goedgekeurd. Het plan zal operationeel zijn vanaf het academisch jaar 2013-2014 en omvat onder andere de integratie van de masteropleidingen in de universiteiten en een structurele verhoging van middelen. Verder werd de hervorming van het aanmoedigingsfonds aangevat (waardoor ondervertegenwoordigde groepen beter bereikt zullen worden) en werden het actieplan mobiliteit en het decreet kwaliteitszorg goedgekeurd. Via het decreet over studentenvoorzieningen worden de materiële en immateriële belemmeringen voor de studenten aangepakt.

Met betrekking tot de Euro Plus Pact verplichtingen wordt er ingezet op **levenslang leren**. Via (financiële) ondersteuning van cursisten die deelnemen aan het volwassenenonderwijs of aan een beroepsopleiding wordt een verhoging van de deelname aan levenslang leren of tweedekansonderwijs nagestreefd. De studiekosten in het volwassenenonderwijs zullen tegen de zomer van 2012 in kaart gebracht worden. Tot slot wordt een nieuw plan geletterdheid 2012-2016 voorbereid.

Naast het uitgebreide reguliere beleid worden de onderwijs- en vormingssystemen verder aangepast aan de behoeften van de arbeidsmarkt (ondermeer via de Vlaamse kwalificatiestructuur) en wordt er gefocust op de sectoren waar er tekorten zijn op vlak van vaardigheden en arbeid. Het **actieplan STEM** (science, technology, engineering, mathematics) zet zowel in op een versterking van het technisch secundair onderwijs als op het industrieel beleid. Op vlak van ICT wordt er gewerkt aan een nieuw opleidingsprofiel ICT in basiseducatie en aan een actieplan mediageletterdheid. Op vlak van ondernemerschap in het onderwijs werd een nieuw actieplan ondernemerschapsonderwijs afgesproken.

De Vlaamse overheid heeft ook een **ambitieuze strategie voor onderzoek en ontwikkeling en innovatie** uitgewerkt.²³ In 2011 investeerde de VR 65 miljoen euro bijkomende middelen voor O&O en innovatie en keurde ze ook een groeipad voor de middelen in

²² Zie onder 4.5.

²³ Zie verder 3.2.

2012-2014 goed. Het budget stijgt na 2011 cumulatief als volgt: 60 miljoen euro extra in 2012, 70 miljoen euro extra in 2013 en nog eens 70 miljoen euro extra in 2014. Deze toenemende middelen moeten er voor zorgen dat de **3% doelstelling** in 2020 wordt bereikt.

Om de **arbeidsproductiviteit en competitiviteit** te verhogen zal Vlaanderen blijven investeren in vorming en opleiding. Een productiviteitsoffensief is een expliciete doelstelling van het Nieuw Industrieel Beleid. In het kader van het WIP heeft de VDAB volop werk gemaakt van de uitbouw van **een performant opleidingsaanbod** gericht op tewerkstelling in knelpuntberoepen of beroepen van de toekomst. Zo realiseerde de VDAB in 2010 en 2011 (t.e.m. november) **11.743 opleidingen in samenwerking met derden-opleidingspartners of met bedrijven** en werden er in samenwerking met onderwijs een aantal kwalificerende opleidingstrajecten opgezet. Deze aanpak resulteerde in een **uitstroom naar werk van 71,7%** na een voltooid opleidingstraject (gemeten eind november 2011).

In 2010 startten 11.801 IBO's in en 12.251 IBO's in 2012. Ook tijdens de komende jaren zal er een **expansief IBO-beleid** gevoerd worden. In het kader van de **alternatieven voor de jobkorting** werd een groeipad uitgetekend t.e.m. 2014 (**17.000 IBO's**). De komende 2 jaar zullen er **5000 extra IBO's** worden opgestart. Bovendien zal vanaf 2012 meer worden ingezet de kwaliteit van de maatregel, m.n. het bereik van kansengroepen en de communicatie met sectoren. De IBO zal tevens worden ingepast in een modulair opleidings-traject.

WERKZAAMHEID

Een centrale doelstelling in de **AGS 2012** heeft betrekking op **het aanpakken van de werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis**. Prioritaire acties die hiermee verband houden zijn het mobiliseren van arbeid voor groei, de werkgelegenheid voor jongeren bevorderen, het bieden van bescherming aan kwetsbare groepen. Het stimuleren van de werkgelegenheid van jongeren, stond centraal op de Europese Raad van 30 januari 2012, waarbij zowel op EU-niveau als op lidstaatniveau²⁴ inspanningen noodzakelijk zijn. Wat het **stimuleren van de werkgelegenheid** betreft, geeft het **Euro Plus Pact** aan dat vorderingen zullen gemeten worden aan de hand van een aantal indicatoren (langdurige werkloosheid, jeugdwerkloosheid, arbeidsparticipatiegraden) en de voorgestelde maatregelen die (in)direct raken aan Vlaamse bevoegdheden hebben betrekking op hervormingen van de arbeidsmarkt (met het oog op het bevorderen van flexizekerheid, het verminderen van zwartwerk en het verbeteren van de arbeidsparticipatie), levenslang leren, belastinghervormingen (zoals het verminderen van de belastingen op arbeid teneinde arbeid lonend te maken en tegelijk de globale belastinginkomsten op peil te houden en maatregelen om het aantal tweeverdieners op de arbeidsmarkt te vergroten). De **Europese aanbeveling 5** vraagt België de arbeidsparticipatie naar een hoger peil te tillen.

Reactie Vlaanderen

Vlaanderen zal ook inzetten op een **verhoogde effectiviteit van het activerend arbeidsmarktbeleid** (AAMB) door een gericht doelgroepenbeleid en specifieke maatregelen voor kansengroepen:

²⁴ Op nationaal niveau dient onmiddellijk een bijzondere inspanning worden gedaan om de eerste werkervaring bij jongeren en hun participatie op de arbeidsmarkt te stimuleren, een bedijvende stijging van het aantal plaatsen in leerlingstelsels en stages te realiseren, nieuwe inspanningen om voortijdige schoolverlaters een opleiding te doen volgen en een volledige benutting van het Europees portaal EURES te realiseren.

- De verhoogde effectiviteit van het AAMB zal ondermeer worden gerealiseerd door de hervorming van het premiestelsel 50 plus en de uitbreiding van de systematische aanpak.
- De federale overheid wil de wachttijd activeren en heeft via KB van 28/12/11 de voorwaarden om recht te hebben op een wachtuitkering aangepast. De inschatting is dat de intensiteit van het Jeugdwerkplan (JWP) volstaat om tegemoet te komen aan het voorstel m.b.t de beroepsinschakelingsvergoeding.
- De activering van werkzoekenden met een armoedeproblematiek wordt ondervangen door **specifieke trajecten voor personen in armoede**. In het kader van de alternatieven voor de jobkorting zullen tot **500 extra armoedetrajecten in 2012** (bovenop de 300-450 werk-welzijns trajecten) worden gerealiseerd.
- Voor langdurig werkzoekenden met een gecombineerde problematiek is de curatieve **Individuele Beroepsopleiding (C-IBO)** ontwikkeld (alternatieven jobkorting). Tijdens de eerste maanden van de C-IBO is de werkgever bovendien geen productiviteitspremie verschuldigd. **In 2012 worden 300 curatieve IBO's opgestart**. Dat aantal stijgt in 2013 tot minimum 400 en in 2014 gaat het om minimum 500 curatieve IBO's. In uitvoering van het WIP werden 187,9 bijkomende VTE werkervaringsplaatsen goedgekeurd. De toegekende plaatsen werden met een jaar verlengd.
- In het kader van de uitbreiding van activeringstrajecten voor personen met een **medische, mentale, psychische en/of psychiatrische problematiek (MMPP)** werkt de VDAB in uitvoering van het WIP naar een realisatie van 230 opgestarte activeringsbegeleidingen voor de kwetsbare MMPP-doelgroep met een RIZIV- of OCMW-statuuat. Omdat het experimenteel beschikbaar stellen van activeringsbegeleiding vooralsnog moeizaam verliep, zal verder worden ingezet op **het bijsturen van de samenwerking** en het wegwerken van drempels in de contouren van het W²-kader.
- In het voorjaar van 2011 werd een evaluatie van de **trajecten naar ondernemerschap** voor werkzoekenden uitgevoerd. Doelstelling voor 2012 is om vanuit de huidige projecten verder te groeien naar een structurele aanpak om werkzoekenden te ondersteunen naar het opstarten van een eigen zaak. In uitvoering van het WIP werd, in samenwerking tussen SYNTRA Vlaanderen en de VDAB, ook een ESF-oproep gelanceerd naar **gefaillieerde werkzoekenden**.

Met het oog op het **terugdringen van de werkloosheid bij de jeugd** zal Vlaanderen in de toekomst versterkt inzetten op de begeleiding en activering van jongeren door:

- Het nieuwe loopbaanakkoord voorziet dat jongeren die een aantal begeleidings- of tijdelijke trajecten hebben doorlopen uiteindelijk toegeleid worden naar duurzame tewerkstelling via **duurzaamheidstrajecten**. De VDAB zal voortaan ook maximaal inzetten op acties die werkervaring bieden via een aangepast job-en opleidingsaanbod zoals werkateliers en/of werkplekleren met het oog op toeleiding naar knelpuntberoepen en de ruimere arbeidsmarkt. In dit verband zullen tevens de eerste stappen worden gezet om op termijn te komen tot een **kwalificatieplicht en werkervaringsgarantie** voor de hele groep van ongekwalificeerde schoolverlaters.
- Bovendien zullen jonge werkzoekenden die ingeschreven zijn voor een beroep waar weinig vraag naar is op de arbeidsmarkt door de VDAB worden aangemoedigd om

hun jobdoelwit uit te breiden om hun kansen op tewerkstelling te verhogen. Extra aandacht zal ten slotte uitgaan naar de (groot)stedelijke aanpak van de jongerenwerkloosheid (in samenwerking met VDAB).

De samenwerking met Forem en Actiris in het kader van de **interregionale mobiliteit** wordt verdergezet en geïntensifieerd. Naast de automatische uitwisseling van openstaande vacatures is er de actieve bemiddeling van gevalideerde vacatures. Voor wat betreft de **samenwerking met Le Forem** zijn er de 3 gemengde teams VDAB-Forem te Halle, Moeskroen en Luik die instaan voor het actieve beheer van 5000 gevalideerde vacatures (jobs). Het nieuwe **samenwerkingsakkoord tussen het Brusselse en Vlaams gewest** inzake interregionale mobiliteit voorziet in de actieve bemiddeling van Actiris van 6 werkzoekenden voor elk van de 1.500 door de VDAB over te maken gevalideerde vacatures (voor laaggeschoolden) met als objectief de tewerkstelling van (minimaal) 1.000 Brusselse werkzoekenden.

1.5. Macro-economische ontwikkelingen in het Vlaamse Gewest

De berekeningen en prognoses voor de macro-economische ontwikkelingen zijn afkomstig van het regionaal econometrisch model HERMREG²⁵. Dit model wordt gezamenlijk opgemaakt en onderhouden door het Federaal Planbureau (FPB), het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) en het Institut Wallon de l'Evaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS). De HERMREG vooruitzichten worden jaarlijks geupdated in juni. De laatste versie dateert dan ook van juni 2011. In september 2011 was er een korte ad interim update van de economische groeicijfers.

In het kielzog van de wereldwijde financieel-economische crisis maakte de Vlaamse economie een recessie door in 2009. Het Vlaamse bbp daalde reëel met 3,4%. Deze terugval was onvermijdelijk gezien de afhankelijkheid van de Vlaamse economie van de buitenlandse afzetmarkten. Het merendeel van de marktbedrijfstakingen deelde in de klappen. De malaise, samen met de verslechterende vraagvooruitzichten en strengere kredietvoorwaarden, zorgde voor een terugval van de investeringen. De openheid van onze economie zorgde er echter ook voor dat de Vlaamse industrie kon profiteren van de opleving in 2010. Het bbp nam in reële termen met 2,2% toe in 2010. Het herstel was vooral merkbaar in de bedrijfstakingen die uitrustingsgoederen en intermediaire goederen produceren en in de handel en horeca. De arbeidsproductiviteit (uitgedrukt per persoon) kreeg eveneens een inzinking in 2009 omdat de werkgelegenheid relatief goed standhield bij een teruglopende activiteit. De werkgelegenheid liep in 2009 met 0,5% terug, maar nam in 2010 alweer toe met 0,7%. Dit is echter nog steeds onder het lange termijngemiddelde (van 1996-2002 of 2003-2009). De reële lonen daalden in 2010. Dit was een gevolg van de loonmatiging zoals voorzien in het Interprofessioneel Akkoord van 2009-2010.

25 Federaal Planbureau, Brussels Instituut voor Statistiek en analyse, Studiedienst van de Vlaamse Regering en Institut Wallon de l'Evaluation, de la Prospective et de la Statistique. Regionale Economische Vooruitzichten 2010-2016. Brussel, 2011.

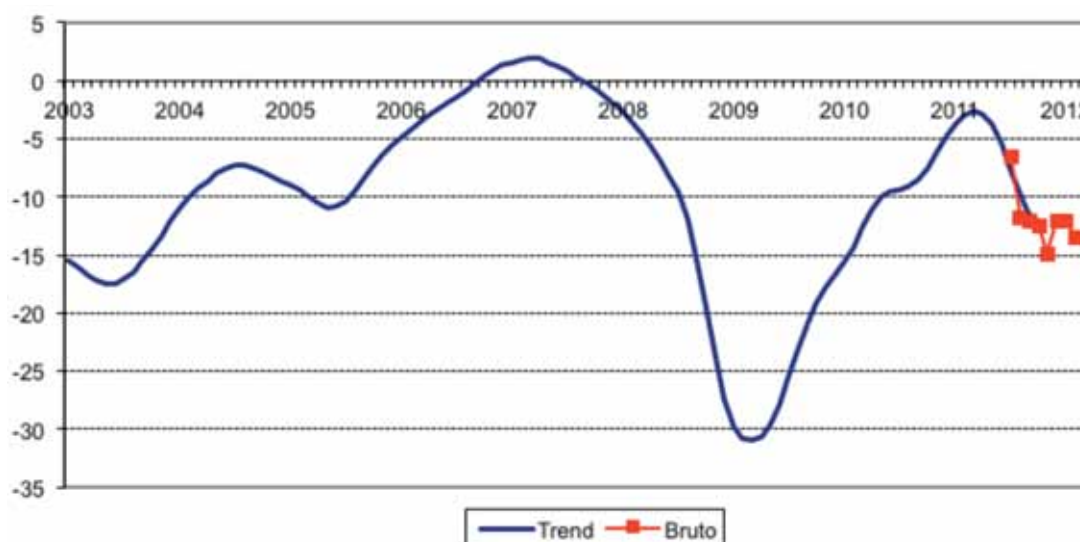
Nationaal Instituut voor de Statistiek en Federaal Planbureau. Mathematisch-demografie - Bevolkingsvooruitzichten 2000-2050 per arrondissement. Brussel: Nationaal Instituut voor de Statistiek, 2001.

Federaal Planbureau en Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, met de medewerking van het Wetenschappelijk Begeleidingscomité. Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, Planning Paper 105. Brussel: Federaal Planbureau, 2008.

Federaal Planbureau en Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, met de medewerking van het Wetenschappelijk Begeleidingscomité. Bevolkingsvooruitzichten 2010-2060. Brussel: Federaal Planbureau, 2011.

De verslechtering van het economisch klimaat blijkt ook duidelijk uit de conjunctuurcurven. Zo is de conjunctuur in de Vlaamse verwerkende nijverheid²⁶ neerwaarts gericht (figuur 1). Vanaf april 2011 verslechteren de brutowaarden. In augustus 2011 was er zelfs een vrij forse terugloop. Maar in december 2011 is er voor het eerst in negen maanden tijd opnieuw sprake van een verbetering van de brutowaarden. Sindsdien trappelt de brutocurve wat ter plaatse. De trend is voornamelijk dalende.

Figuur 1: Conjunctuurcurve van de Vlaamse verwerkende nijverheid (kloof tussen de positieve en negatieve antwoorden in procentpunten), van januari 2003 tot februari 2012.



Bron: NBB.

De Vlaamse **reële bbb-groei** voor 2011 werd in juni van dat jaar op +2,3% geraamd. Maar vanaf de zomer van 2011 verslechterde de conjunctuur. De oorzaak hiervan is de onzekerheid met betrekking tot de staatsfinanciën van de Westerse, Europese landen. Naar aanleiding van de crisis van 2009 dienden de Europese overheden te interveniëren in het economische systeem (bankgaranties, lastenverlichtingen voor bedrijven en burgers,...). Dit zorgde echter voor oplopende begrotingstekorten en schuldposities, en voor onzekerheid bij de banken over de kwaliteit van het overheidspapier dat ze in portefeuille hebben. Met name voor een aantal mediterrane landen is er groeiende onzekerheid of zij hun schuldverplichtingen zouden kunnen nakomen. Een gevolg hiervan is echter het tanende vertrouwen van consumenten en producenten. De bedrijfstakken die het sterkst bijdroegen tot de groei in 2011 waren de 'gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening', de 'bedrijfstak van de intermediaire goederen' en de 'bouw'. Voor 2012 voorzag een ad interim update van HERMREG in september 2011 een reële Vlaamse bbb-groei van 1,6%. Maar dit cijfer zal later ongetwijfeld neerwaarts bijgesteld worden. Immers de Nationale Bank van België (NBB) houdt voor België in 2012 rekening met een lichte recessie (-0,1%).

De **investeringen** konden zich in 2011 herstellen (+4,9%). Het is nog onzeker wat 2012 zal brengen. Volgens de halfjaarlijkse investeringsenquête van de NBB zouden de investeringen van de industriële bedrijven in 2012 met 23,8% toenemen. De enquête werd echter afgenomen in november 2011. Sindsdien versomberde het conjuncturele klimaat verder.

²⁶ Er bestaat geen synthetische curve voor alle sectoren op regionaal vlak, maar volgens nationale gegevens blijkt de curve voor de verwerkende nijverheid determinerend voor het algemeen conjunctuurbeeld.

De NBB merkt verder op dat het eerder over vervangings- dan uitbreidingsinvesteringen zou gaan.

In 2011 was er nog geen sprake van een toename van de **reële loonkosten** per hoofd: in de marktbedrijfstakken was er een lichte afname met 0,1%. In 2012 is er opnieuw sprake van een reële loongroei (+1,1%). Dit is nipt hoger dan de productiviteitsgroei per hoofd (+1,0%). Op langere termijn (2013-2016) zou de loongroei hoger uitvallen (gemiddeld +1,7%) dan de productiviteitsgroei (+1,2%). Dat is weliswaar goed voor het inkomen van de gezinnen, maar het heeft een remmend effect op de werkgelegenheidsgroei.

De Vlaamse **werkgelegenheid** groeide in 2011 aan met 28.500 personen of +1,1%. Daarmee wordt het groeitempo van eind jaren negentig – jaren 2000 opnieuw bereikt. Dit zorgde voor een daling van de werkloosheidsgraad (8,1% in 2011). Voor 2012 wordt een werkloosheidsgraad van 8,0% voorzien. Daarmee komen de niveaus van vóór de crisis in zicht (8,0% in 2007 en 7,4% in 2008). De afname van de werkloosheid in 2012 zou eerder beperkt zijn omwille van het aantrekken van de groei van de beroepsbevolking en door de verwachte daling van het saldo van de pendelarbeid.

De werkzaamheidsgraad (20-64 jarigen)²⁷ kwam in 2011 op 72,4% waarmee opnieuw duidelijk aangeknoopt wordt met de stijgende tendens (72,1% in 2010). In 2012 zou deze indicator reeds een niveau van 72,8% bereiken.

Op 14 februari 2012 publiceerde de EC haar eerste **rapport met betrekking tot de preventie en correctie van macro-economische onevenwichten** van de lidstaten. Structurele macro-economische onevenwichten kunnen vroeg of laat landen in problemen brengen (competitiviteitsverlies, te hoog oplopende overheidsschulden,...). Het monitoringstelsel behelst een tiental indicatoren onder twee noemers: 'externe onevenwichten en competitiviteit' en 'interne onevenwichten'. Voor België wijst de EC op het verlies aan marktaandeel, en relatief hoge private en publieke schuld niveaus. De afkalvende Belgische marktaandeel gaan hand in hand met een verslechtering op de lopende rekening van de betalingsbalans. Ook op Vlaams niveau en ook voor de meeste van onze buurlanden blijken de marktaandeel wat te krimpen. Een en ander is echter ook een gevolg van de opkomst van nieuwe groeilanden die meer en meer handel drijven, ook onderling. Daardoor alleen al zakken onze marktaandeel. Het relatief hoge schuld-niveau van de private sector is volgens de Commissie deels te verklaren door de praktijk van leningen tussen bedrijven onderling. Ook gaan vele Belgische gezinnen een hypotheeklening aan om een huis te verwerven, bovendien is de spaarquote van de Belgen hoog. Het hoge schuld-niveau van de publieke sector is een pijnpunt.

Er moet ook rekening gehouden worden met een aantal **demografische ontwikkelingen** die zich voor Vlaanderen stellen en die o.a. een impact hebben op de arbeidsmarkt, de zorgvraag enzovoort.

In de jongste federale bevolkingsvooruitzichten werd de **voorspelde aangroei** van de bevolking opnieuw naar boven bijgesteld. Rond de eeuwwisseling was de verwachting dat de Belgische bevolking tegen 2050 zou uitkomen op bijna 11 miljoen (NIS & FPB, 2001), in de daaropvolgende oefening werd dit bijgesteld naar 12,4 miljoen (FPB & ADSEI, 2008) terwijl de nieuwste bevolkingsvooruitzichten al 13,1 miljoen inwoners in het vooruitzicht stellen (FPB & ADSEI, 2011). Dat zijn er ruim 2 miljoen meer dan vandaag (10,8

²⁷ De cijfers in deze paragraaf zijn gebaseerd op HERMREG en verschillen van de data op basis van de enquête naar de arbeidskrachten (EAK) die gebruikt worden in hoofdstuk 4.

miljoen in 2010). Zowel een verwachte hogere nataliteit als een versterkte immigratie zijn verantwoordelijk voor die aangroei. Die bevolkingsaanwas, die vooral zal pieken in de komende jaren, wordt in alle gewesten van het land verwacht.

Voor het Vlaamse Gewest moet volgens de jongste federale bevolkingsprojecties gerekend worden met een stijging van de bevolking van 6,25 miljoen in 2010 tot 7 miljoen in 2030. Eigen Vlaamse projecties voorspellen 6,6 miljoen inwoners tegen 2030, een beperktere toename dus (Willems en Lodewijckx, 2011)²⁸.

De Vlaamse projecties zijn vooral bedoeld als demografische vooruitzichten voor de Vlaamse steden en gemeenten. Voor de grote meerderheid (86%) wordt inderdaad ook een verdere bevolkingsgroei tegen 2030 voorzien. Voor de restgroep van steden of gemeenten wordt een bevolkingskrimp in het vooruitzicht gesteld. Onder de grotere steden vinden we zowel sterke groeiers (Antwerpen en Hasselt) als lichte dalers (Kortrijk, Leuven, Brugge en Ieper).

Een opvallend gegeven is de **verdere vergrijzing** van de bevolking. Het aandeel 65-plussers in de totale bevolking bedraagt anno 2010 17% voor België en 18% voor Vlaanderen. Volgens zowel de Vlaamse als de federale bevolkingsprojecties zal dit aandeel in Vlaanderen toenemen tot 24% tegen 2030. Daarmee samenhangend is de **afhankelijkheidsratio**, die de verhouding uitdrukt tussen de bevolking buiten beroepsactieve leeftijd en de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar), actueel gelijk aan 0,67. Volgens de Vlaamse projecties zou dit tegen 2030 evolueren naar 0,82, wat vanuit financieringsbehoeften in principe minder gunstig is.

Ook het aandeel 'oudste ouderen' gaat in stijgende lijn. Vandaag maken 80-plussers 5% van de bevolking uit, maar dit gaat naar 7% tegen 2030 volgens de Vlaamse bevolkingsprojecties. Meteen moet rekening gehouden worden met een alsmaar **grotere zorgvraag**.

Het aantal **alleenwonende personen** in de bevolking neemt toe. Meer precies nam het aantal 1-persoonshuishoudens in het Vlaamse Gewest toe van 614.000 in 1997 tot 770.000 in 2008. Verwacht wordt dat dit verder zal stijgen tot 950.000 tegen 2030 (Willems en Lodewijckx, 2011). Omgerekend betekent dit een toename van het aandeel alleenwonende personen in de bevolking van 26% in 1997 naar 30% in 2008, en mogelijks naar 32% tegen 2030.

Krapte op de arbeidsmarkt is al voelbaar. De doorstromingsratio, die de verhouding uitdrukt tussen de leeftijdsgroep die aantreedt op de arbeidsmarkt (15-24 jaar) en de leeftijdsgroep die de pensioengerechtigde leeftijd nadert (55-64 jaar), zakt onder de vervangingswaarde in het Vlaamse Gewest: van 1,14 in 1998 naar 0,94 in 2010. Dit is opmerkelijk lager dan in de hoofdstad (1,26) of in Wallonië (1,01). Volgens de Vlaamse projecties zet de daling van de doorstromingsratio zich de komende jaren nog door tot ze een bodemwaarde bereikt van 0,78 in 2023, waarna een opflakking volgt.

28 Willems P, Lodewijckx E (red.). SVR-projecties van de bevolking en de huishoudens voor Vlaamse steden en gemeenten, 2009-2030. SVR-Studie 2011/2. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, 2011.

HOOFDSTUK 2. EEN EFFICIËNT EN DOELTREFFEND BESTUUR (RICHTSNOER 1 T/M 3 EN 6)

2.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie

Wat een efficiënt en doeltreffend bestuur en gezonde overheidsfinanciën betreft, kan voor de uitvoering van de geïntegreerde richtsnoeren 1 t/m 3 en 6 voornamelijk de link worden gelegd met de doelstellingen nr.18 (overheid) en nr. 20 (begroting) van het Pact 2020.

Tegen de achtergrond van de crisis heeft het thema “gezonde overheidsfinanciën” een belangrijke plaats gekregen in de Europa 2020-strategie. In de huidige economische situatie waarin de overheidsinkomsten dalen en de uitgaven stijgen is de sense of urgency voor efficiëntieverhogende maatregelen voor de werking van de overheid drastisch toegenomen. Vlaanderen moet beter doen met minder middelen.

De Vlaamse maatregelen met het oog op gezonde overheidsfinanciën en een efficiënte en effectieve overheid worden hieronder nader toegelicht.

2.2. Gezonde overheidsfinanciën

Richtsnoer 1: De kwaliteit en houdbaarheid van de overheidsfinanciën waarborgen
Richtsnoer 2: Macro-economische onevenwichtigheden verhelpen
Richtsnoer 3: Onevenwichtigheden in de eurozone beperken

Annual Growth Survey 2012: Een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren

Euro Plus Pact: de overheidsfinanciën houdbaarder maken

De Europese Unie en de lidstaten van de Eurozone hebben het voorbij anderhalf jaar heel wat inspanningen geleverd om het economisch bestuur van de Unie te verbeteren en nieuwe maatregelen aan te nemen teneinde de schuldencrisis aan te pakken. Duurzame en gezonde overheidsfinanciën namen hierin een centrale plaats in. In het VHP 2011 werd al de nadruk gelegd op gezonde overheidsfinanciën.

De **begrotingsdoelstelling** van de VR voor **2011** was de terugkeer naar het **begrotingsevenwicht**. Deze doelstelling uit het Vlaams Regeerakkoord werd gerealiseerd door middel van de implementatie van de bij de regeringsvorming afgesproken besparingen, in combinatie met een strikte monitoring van de evolutie van de ontvangsten en de uitgaven. In de afgelopen twee jaar heeft de VR fundamenteën gelegd door 2 miljard te besparen. Ook voor **2012** gaat de VR voor een begroting in evenwicht en hiervoor werden ingevolge de begrotingscontrole (februari 2012) voor een bedrag van 543,9 mil-

joen euro de nodige maatregelen genomen. De keuzes die de VR in deze vervroegde **begrotingscontrole 2012** heeft gemaakt, weerspiegelt haar voornemen om, ondanks de bijkomende inspanningen, de economische groei resoluut te blijven ondersteunen. De VR maakte daarbij een aantal **structurele keuzes** die de uitgaven op langere termijn drukken:

- Het principe "twee jaar langer werken voor iedereen" zal ook in het onderwijs toegepast worden. Het TBS-systeem²⁹ in het onderwijs wordt grondig hervormd en zal uitdoven met uitzondering voor de kleuteronderwijzers waar het beperkt wordt tot maximaal 2 jaar, in plaats van de huidige 4 jaar. Hierover wordt sociaal overleg gevoerd;
- Bij de VVM De Lijn wordt de kostendeckingsgraad verhoogd met 0,5 procentpunt per jaar van de lopende beheersovereenkomst. Het ontstane tekort in de exploitatierekening wordt in 2012 volledig weggewerkt zonder extra beroep te doen op de algemene middelen. Vanaf 2013 en volgende zal de stijging van de kostendeckingsgraad onder meer gebeuren via maatregelen langs de inkomstenzijde;
- De inspanningen die al in de periode 2009-2011 geleverd werden om het overheidsapparaat slanker te maken, worden niet alleen verder gezet, maar ook versterkt: de doelstelling om het aantal Vlaamse ambtenaren tegen het einde van de legislatuur met 5% te verminderen, wordt verscherpt naar -6%. Ook op de werkingsmiddelen voor de administratie wordt verder structureel bespaard;
- de subsidies voor ondernemingen zullen meer gericht worden inzetten, wat ook past in de uitvoering van het Nieuw Industrieel Beleid. Zo wordt de Strategische Investerings- en Opleidingsteun hervormd tot een Strategische Transformatiesteun waarbij enkel nog investerings- en opleidingsprojecten zullen ondersteund worden die een belangrijke bijdrage leveren tot de versterking van het economisch weefsel in Vlaanderen³⁰. Binnen de ecologiesteun zal een pijler strategische ecologiesteun ontwikkeld worden, zodat grote milieuvriendelijke investeringen worden gestimuleerd. Deze strategische ecologiesteun zal complementair functioneren naast de ecologiepremie op basis van de limitatieve technologielijst.

De VR wil de uitgaven op een structurele manier beperken door een **nominale bevrozing van niet-loon uitgaven**. De VR wil haar inkomsten optimaliseren door een efficiëntere inning enerzijds en anderzijds door de effectiviteit van de inning te verhogen door eventuele misbruiken uit te sluiten. Tevens opteert de VR voor een modernisering van de registratierechten in de brede betekenis. Het luik **sociale bescherming** uit het Vlaams regeerakkoord, wordt één jaar uitgesteld. Vanaf 2013 zal het luik Vlaamse Sociale bescherming op het terrein worden uitgerold (Kindpremie, maximumfactuur thuiszorg, zorgverzekering, schooltoelage). De in de begroting 2012 voorziene **buffers** worden **aangewend**. Tenslotte zijn er nog **oversijpelingeffecten 2011** en een **aanpassing van de onderbenutting**. Al deze maatregelen zorgen ervoor dat de begroting 2012 in evenwicht zal zijn.

²⁹ TBS staat voor terbeschikkingstelling. Het is een systeem dat werd ingevoerd op een moment dat er teveel leerkrachten in Vlaanderen waren en men de oudere leerkrachten vroeger kon laten uitstromen op 56 jaar voor het kleuteronderwijs en op 58 jaar voor de rest van het onderwijs.

³⁰ Het gaat dan over investeringen in strategische clusters en zogenaamde lead plants in Vlaanderen, over het ondersteunen van de internationale doorgroei van innovatiegerichte KMO's en over transformerende investeringen die de duurzame verankering van belangrijke tewerkstelling in Vlaanderen realiseren.

Voor de **periode 2012-2014** wordt ingezet op een begrotingsevenwicht zonder overschotten. Op deze manier wordt er ruimte en tijd gemaakt om het nieuwe beleid dat in het Vlaams regeerakkoord 2009-2014 is opgenomen, te realiseren. De VR kondigde in haar septemberverklaring (26 september 2011) aan dat ze in 2012 230 miljoen euro zal investeren in nieuw beleid. Een zeer belangrijk deel van deze middelen gaat naar beleid dat bijdraagt aan de realisatie van de Europa 2020-strategie, met name inzake het werkgelegenheidsplan, innovatie en onderwijs. De extra middelen die voor welzijn worden vrijgemaakt, kunnen ook een bijdrage leveren aan de Europa 2020-doelstelling inzake het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting.

Het begrotingsevenwicht zal in eerste instantie bereikt worden door een strikte monitoring van de ontvangsten en de uitgaven. Een groeipad van de uitgaven dat niet uitsteekt boven het groeipad van de ontvangsten, geeft de beste garantie op een begrotingsevenwicht over de periode 2012-2014. Mocht bij de opmaak of controle van de begrotingen of uit de tussentijdse monitoringresultaten blijken dat het bereiken van een evenwicht in het gedrang komt, zullen passende maatregelen genomen worden.

Zoals aangekondigd in het VHP 2011 wil de VR echter verder gaan en naast deze manier van toetsen ook werk maken van de **introductie van structurele begrotingsdoelstellingen en een eigen interne stabiliteitsnorm**.

De werkgroep structurele norm die in september 2010 werd opgericht, heeft in juni 2011 een eindrapport opgeleverd. Een eerste overleg omtrent dit eindrapport heeft inmiddels plaatsgevonden in de schoot van de VR. Inmiddels heeft ook de SERV in haar advies van 6 juli 2011 een concreet voorstel van structurele normering naar voor gebracht. Aan de VR zal een voorstel gedaan worden met betrekking tot een structurele norm, rekening houdend met de adviezen van zowel de werkgroep structurele norm als de SERV. Een Vlaamse uitgavennorm zal pas gefinaliseerd kunnen worden wanneer er volledige duidelijkheid is omtrent de impact van het institutioneel akkoord voor de zesde staats-hervorming en de daarin voorziene wijzigingen aan de Bijzondere Financieringswet op de structurele evolutie van de ontvangsten van het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.

De VR hechtte op 17 februari 2012 haar goedkeuring aan het ontwerpdecreet houdende instemming met het besluit van de Europese Raad van 25 maart 2011 tot wijziging van artikel 136 van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met betrekking tot een stabiliteitsmechanisme voor de lidstaten die de euro als munt hebben. In het begrotingspact maken de verdragspartijen afspraken over hun begroting die structureel in evenwicht moet zijn of een overschot moet vertonen (de zogenaamde "**gouden regel van begrotingsvenwicht**").

2.3. Een efficiënte en effectieve overheid

Richtsnoer 6: Het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren [en de industriële basis moderniseren]

Annual Growth Survey 2012: het overheidsapparaat moderniseren

Euro Plus Pact: het concurrentievermogen verbeteren

Een goed functionerende overheid is essentieel voor een goed draaiende economie en samenleving en is daarom ook een invloedrijke factor van het concurrentievermogen. De modernisering van het overheidsapparaat is in de AGS 2012 daarom ook één van de vijf prioriteiten waarrond de lidstaten dit jaar hun inspanningen moeten concentreren. In het VHP 2011 werd aan een efficiënte en effectieve overheid een belangrijke plaats toegekend.

De VR schaarde zich achter de doelstelling "**Beter doen met minder mensen**" door een (1) een 5% daling van het aantal koppen tijdens de regeerperiode 2009-2014 (juli 2009 t.e.m. juni 2014) en een (2) een besparing van 50 miljoen euro, opbouwend tot 2014 en recurrent vanaf 2014 in personeels- of personeelsgerelateerde kredieten. In de begrotingscontrole 2012 werden bijkomende initiatieven genomen. De inspanningen die al in de periode 2009-2011 geleverd werden om het overheidsapparaat slanker te maken, worden niet alleen verder gezet, maar ook versterkt: de doelstelling om het aantal Vlaamse ambtenaren tegen het einde van de legislatuur met 5% te verminderen, wordt verscherpt naar -6%. Ook op de werkmiddelen voor de administratie wordt verder structureel bespaard: de nadruk wordt gelegd op het verminderen van de overheadkosten binnen de administratie (de dienstverlening wordt zoveel mogelijk intact gehouden), op minder communicatie-uitgaven en minder uitbesteding van studies.

Een 'slagkrachtige overheid' is één van de zeven doorbraken van ViA. Ook het Pact 2020 legt hoge eisen op aan de overheden en beoogt tegen 2020 *substantiële efficiëntiewinsten te realiseren*³¹. De Vlaamse overheid heeft sinds 4 februari 2011 een **Meerjarenprogramma Slagkrachtige Overheid**.

Het meerjarenprogramma steunt op **vier strategische doelstellingen** met daaronder in totaal **twaalf sleutelprojecten**³² om de Vlaamse overheid efficiënter en effectiever te maken en zo de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren:

1. Minder bestuurlijke drukte en vereenvoudiging door:
 - een geïntegreerde benadering van ondernemers³³;
 - planlasten voor lokale besturen vervangen door een lokale meerjarenplanning
 - een interne staatshervorming.
2. Meer doen met minder door:
 - rationalisatie van managementondersteunende functies;
 - nuttige rationalisering ter ondersteuning van een klantgedreven ICT;
 - een modern HR-beleid.
3. Verbetering van dienstverlening door:
 - Databanken te koppelen en een geïntegreerde Vlaamse publieksbalie te creëren.
4. Verbetering van oplossingsvermogen en verantwoording door:
 - snellere procedures voor investeringsdossiers;
 - duurzaam optreden van de Vlaamse overheid;
 - administratieve vereenvoudiging en kwaliteitsvolle regelgeving;
 - optimalisering en vernieuwing financieel instrumentarium;
 - een barometer Slagkrachtige overheid³⁴.

31 Pact 20, doelstelling 18 (overheid).

32 Een aantal van de onder vermelde projecten die uitvoering geven aan de richtsnoeren 4, 5 en 6, worden in de volgende hoofdstukken meer gedetailleerd behandeld.

33 Zie verder 3.4.7.

34 Met het sleutelproject "barometer slagkrachtige overheid" worden kernindicatoren die door het ambtelijke en politieke niveau gevalideerd zijn ter opvolging van de strategische doelstellingen van het meerjarenprogramma, op een systematische wijze opgevolgd.

Het basisprincipe van het meerjarenprogramma is het ontwikkelen van een administratief beleid dat efficiëntiewinsten realiseert, die significant, meetbaar, auditeerbaar zijn en een benchmark met vergelijkbare regio's kunnen doorstaan. In oktober 2011 werd een **eerste voortgangsrapportering** aangenomen sinds de formele opstart van de uitvoering van het meerjarenprogramma, met o.m. de recente realisaties van de verschillende sleutelprojecten.³⁵

Op 15 oktober 2010 heeft de VR de visienota "Versnellen van Investeringsprojecten" goedgekeurd. Het eerste luik van de visienota omvat algemene verbeteringen op de versnelling van alle vergunningsprocessen, de zogenaamde Quick Wins. In het kader van het sleutelproject **versnellen en vereenvoudigen van de procedures voor investeringsdossiers**  heeft de VR in juli 2011 beslist tot de invoering van een unieke omgevingsvergunning waarin zowel de milieu- als de stedenbouwkundige vergunning geïntegreerd worden. Ondernemers zullen voortaan slechts één omgevingsvergunning nodig hebben wanneer ze een nieuwe exploitatie willen starten. De VR zal de nieuwe procedure in een decreet omzetten voor het einde van 2012.

In het tweede luik van de visienota geeft de VR de aanzet voor een grondige hervorming van de aanpak van investeringsprojecten die niet zonder een bestemmingswijziging kunnen worden gerealiseerd. Voor deze projecten is dus een ruimtelijk planproces en vaak ook een afweging van alternatieven nodig. Voor dit soort van investeringsprojecten kan de doorlooptijd momenteel vrij lang zijn. Een nieuwe procesmatige aanpak moet dat verbeteren. De krijtlijnen voor de nieuwe aanpak kunnen omschreven worden als een "drietrapsraket", waarin volgende fasen en beslismomenten kunnen worden onderscheiden: de agenderingsfase (afgesloten met de startbeslissing), het voortraject, (afgesloten met het voorkeursbesluit) en de uitwerkingsfase (afgesloten met het projectbesluit). Met de nieuwe, geïntegreerde aanpak komen alle procedurestappen, die vlotter en logischer na elkaar worden gezet, in één voortraject en één uitwerkingsfase. Er wordt gemikt op een versnelling van het proces maar evenzeer op de kwaliteit van het proces en de opbouw van een duurzaam maatschappelijk draagvlak. Het kaderdecreet Complexe Investeringsprojecten, dat de bevoegde ministers voorbereiden, zal de uitgangspunten van de bedoelde procesmatige aanpak vastleggen. M.b.t. de nieuwe procesaanpak van complexe investeringsprojecten is in eerste instantie een methodiek, onder de vorm van een zogenaamde "Routeplanner", opgesteld. Uitgangspunt is een kwalitatieve procesaanpak met aandacht voor inspraak en participatie, geïntegreerd administratieve en bestuursniveauoverschrijdend samenwerken, integratie van onderzoeken en werken naar trechtering toe en transparantie en duidelijkheid van beslissing.

Op 8 april 2011 werd het **Witboek Interne staatshervorming** goedgekeurd. Momenteel worden de doorbraken doorvertaald in concrete projecten en beleidsmaatregelen. Door een meer vereenvoudigde interne bestuursorganisatie in Vlaanderen wordt belangrijke efficiëntie- en effectiviteitswinst mogelijk. Hiermee kan Vlaanderen inspelen op een knelpunt dat ook door de EC reeds in haar monitoringsrapport van 14 november 2011 over de competitiviteit van de lidstaten had opgemerkt: "*Het administratieve landschap in Vlaanderen wordt gekarakteriseerd door tal van bestuurlijke niveaus en regels. Daardoor zijn de verschillende niveaus of departementen van de Vlaamse overheid onvoldoende op elkaar ingespeeld.*"³⁶

35 Voortgangsrapportering MJPSO beschikbaar op <http://vlaandereninactie.be/doorbraken/slagkrachtige-overheid/>

36 SEC(2011)1187. Commission Staff Working Document van 14 november 2011: Member States competitiveness performance and policies 2011. Reinforcing competitiveness. Beschikbaar op http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/index_en.htm.

De Vlaamse overheid zet ook in op **administratieve vereenvoudiging en kwaliteitsvolle regelgeving**. Zo beoogt de Vlaamse overheid winsten op vlak van kwaliteit, snelheid en transparantie van de dienstverlening te bereiken door gegevensuitwisseling tussen overheden te verbeteren. Tegen uiterlijk 2012 moeten de actieplannen met bijhorende reductiedoelstelling van de verschillende beleidsdomeinen leiden tot een concrete en voelbare administratieve vereenvoudiging. De Vlaamse overheid evalueert haar instrumentarium en ontwerpt een nieuw strategisch beleidskader voor reguleringsmanagement. De reguleringsimpactanalyse, de regelgevingsagenda, het formulierenbeleid en de actieplannen administratieve vereenvoudiging worden verbeterd en geoptimaliseerd.

In juli 2011 keurde de VR de krachtlijnen goed voor haar **“open data” strategie**. Daarmee wordt ook invulling gegeven aan dit element van het Vlaggenschip “Digitale Agenda” en het Europese E-Government Actieplan. Door maximaal data ter beschikking te stellen, wil de Vlaamse overheid haar dienstverlening transparanter en efficiënter maken en bovendien aan burgers en bedrijven bouwstenen aanleveren om nieuwe en vernieuwende producten en diensten te ontwikkelen. Dit betekent dat voor zowel bestaande als toekomstige datasets wordt onderzocht of ze volwaardig open kunnen worden gesteld. De goedgekeurde krachtlijnen houden onder meer in dat open data de norm wordt binnen de Vlaamse overheid en dat het hergebruik van open data wordt toegestaan. Alle geledingen van de Vlaamse overheid werken ook mee aan de uitbouw van een centraal repertorium dat generieke gegevens bevat over de Vlaamse overheid als geheel.

Met het **decreet elektronisch bestuurlijk gegevensverkeer (e-government)** verminderde de Vlaamse overheid al de administratieve lasten bij burgers en bedrijven. Authentieke, betrouwbare bronnen van overheidsdata worden gecreëerd, ontsloten en gekoppeld met het oog op een geïntegreerde Vlaamse overheidsdienstverlening. Ook de lopende opmaak van een **interbestuurlijke diensten- en productencatalogus**, een gestandaardiseerde en gestructureerde beschrijving van het aanbod van Vlaamse en lokale overheden, is een bouwsteen voor een geïntegreerde overheid.

Vlaanderen streeft naar een snelle en correcte **omzetting van Europese regelgeving** (Vlaams regeerakkoord 2009-2014). Dit is een belangrijk aspect van het bovenvermelde sleutelproject betreffende kwalitatieve regelgeving. Vlaanderen onderschrijft dat een betere omzetting en toepassing van EU-regelgeving essentieel is om het potentieel van de eengemaakte markt ten volle te benutten. Zonder doeltreffende handhaving van de regels loopt de eengemaakte markt vast en blijven handelsbelemmeringen bestaan.

Uit het laatst gepubliceerde scorebord van de Interne Markt³⁷ (september 2011) blijkt dat de gemiddelde omzettingsachterstand van de 27 lidstaten is toegenomen tot 1,2%. België kende een omzettingsvertraging van 1,6% (= 24 richtlijnen) en België eindigt daarmee als 22ste op 27 lidstaten. Bij geen enkele richtlijn bedraagt de omzettingsachterstand van België meer dan twee jaar. Hiermee wordt de norm gehaald die op deze dossiers van toepassing is. Wat Vlaanderen betreft, dient de omzetting van drie richtlijnen die onder dit scorebord vallen nog voltooid te worden. De voltooiing van de omzetting van deze drie richtlijnen wordt in de eerste helft van 2012 verwacht.

37 Het Interne Markt scorebord wordt elk semester gepubliceerd door het Directoraat-generaal Interne Markt van de EC. Het is vermeldenswaardig dat in het Interne Markt scorebord van september 2011, onder de titel “Member States' Best Practices”, een volledig hoofdstuk (4) aan België wordt gewijd. Daarin wordt o.m. verwezen naar het Belgische intra-federale netwerk van eurocoördinatoren en de deelname van België aan EU Pilot.

Het interne markt scorebord geeft aan dat België gevat is door 101 inbreukdossiers. Dit is een dalende trend in vergelijking met het vorige scorebord. Eind december 2011 was Vlaanderen gevat door 20 inbreukdossiers. Slechts in twee van deze 20 inbreukdossiers werd Vlaanderen tot nu toe veroordeeld door het Hof van Justitie. De overgrote meerderheid van de Vlaamse inbreukdossiers worden geremedieerd en afgehandeld zonder dat het tot een veroordeling komt door het Hof van Justitie.

Het is vermeldenswaardig dat in het Interne Markt scorebord van september 2011, onder de titel "*Member States' Best Practices*", een volledig hoofdstuk (4) aan België wordt gewijd. Daarin wordt onder meer verwezen naar het Belgische intra-federale netwerk van eurocoördinatoren en de deelname van België aan EU Pilot.

Zoals vermeld in het VHP 2011 neemt België (en Vlaanderen) sinds 3 januari 2011 deel aan het **EU Pilot-project**. EU Pilot legt de Commissie op om geen formele ingebrekestellingen te sturen naar een lidstaat zonder voorafgaandelijk een informeel verzoek om inlichtingen te richten aan een lidstaat. Er wordt verwacht dat deze deelname zal leiden tot een vermindering van het aantal nieuwe inbreukprocedures tegen België/Vlaanderen. De statistieken tonen dat dit het geval is voor de meeste landen die aan EU Pilot deelnemen.

HOOFDSTUK 3. COMPETITIEVE EN DUURZAME ECONOMIE (RICHTSNOER 4 T/M 6)

3.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie

Wat een competitieve en duurzame economie betreft, kan voor de uitvoering van de richtsnoeren 4 t/m 6 voornamelijk de link worden gelegd met de doelstellingen nr. 1 (duurzame topregio), nr. 3 (internationalisering), nr. 4 (innovatie), nr. 5 (ondernemerschap), nr. 6 (logistiek en infrastructuur), nr. 7 (energie), nr. 8 (eco-efficiëntie) van het Pact 2020.

Vlaanderen gaat resoluut voor de 3% target inzake O&O. Wat de 20-20-20 doelstellingen voor klimaat –en energie³⁸ betreft, moet er nog een verdeling gebeuren tussen de federale overheid en de gewesten.

Om een performante en innovatieve economie tot stand te brengen, die tegelijk ecologisch en duurzaam is, zet Vlaanderen in op een ambitieuze strategie voor O&O (3.2.), milieu- en energiedoelstellingen als hefboomen naar een groene economie (3.3.) en het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren en de industriële basis verduurzamen (3.4.).

3.2. Ambitieuze strategie voor O&O en innovatie

Richtsnoer 4: De steun voor O&O en innovatie optimaliseren, de kennisdriehoek intensiveren en het potentieel van de digitale economie benutten

 Vlaggenschip: Innovatie-Unie

 Vlaggenschip: een digitale Agenda voor Europa

Annual Growth Survey 2012: Groei en concurrentievermogen bevorderen, nu en voor de toekomst

Euro Plus Pact: het concurrentievermogen verbeteren

³⁸ Momenteel worden er besprekingen gehouden tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten over de lastenverdeling van Belgische klimaat –en energiedoelstellingen.

Hieronder worden de 5 sporen besproken die de ambitieuze strategie voor onderzoek en innovatie moeten realiseren

3.2.1. Doorbraken realiseren in onderzoek en innovatie door focussen van innovatiestrategieën en krachtenbundeling rond speerpunt domeinen

Innovatiecentrum Vlaanderen is één van de zeven doorbraken van Vlaanderen in Actie. Eind mei 2011 keurde de VR een conceptnota goed waarin de vier actielijnen van deze ViA-doorbraak worden ingevuld: (1) meer middelen voor O&O op middellange en lange termijn, (2) meer focus en oriëntatie op de economische en maatschappelijke uitdagingen via "innovatieknooppunten", (3) meer gerichtheid op de resultaten van de steunmaatregelen en 'outputmonitoring' en (4) meer kansen voor onderzoektalent.

Het is een **langetermijnvisie** over het toekomstige (gerichte) innovatiebeleid van Vlaanderen gekoppeld aan de grote toekomstige economische en maatschappelijke uitdagingen. Hiertoe worden een aantal transversale en verticale "innovatieknooppunten" gedefinieerd. Tegelijkertijd wenst de VR hiermee een aanzet te geven tot de creatie van een geïntegreerd innovatiesysteem over de grenzen van de verschillende beleidsdomeinen heen door het 'systemische' karakter van innovatie centraal te stellen. Deze zes innovatieknooppunten zijn:

1. **Transformatie door innovatie:** band met het nieuw industrieel beleid en doel om economische activiteit met duurzame en gediversifieerde tewerkstelling te verankeren (o.a. TINA fonds);
2. **Eco-innovatie:** strategische focus op duurzaam materiaalbeheer, kringlooeconomie en cleantech (schone technologieën);
3. Groene energie: hernieuwbare energie;
4. **Zorginnovatie:** vergrijzing, gezondheid, vergroten zelfstandigheid van zorgbehoevenden;
5. **Duurzame mobiliteit en logistiek:** personen- en vrachtvervoer, mobiliteit en logistiek en
6. **Sociale innovatie en maatschappelijke vernieuwing:** focus op creatief ondernemerschap voor nieuwe oplossingen voor maatschappelijke en economische uitdagingen en noden.

Om het strategische innovatiebeleid voor de middellange termijn uit te tekenen zijn o.m. **innovatieregiegroepen (IRG)** opgericht. Hierbij worden een beperkt aantal innovatieleiders en -experts samengebracht die een strategische innovatieagenda uittekenen met duidelijke strategische en operationele doelstellingen, meetindicatoren en een stappenplan om de maatschappelijke en economische uitdagingen aan te pakken, en valorisering beter te stimuleren. Er zijn reeds IRG's geweest in de domeinen automotive, duurzame chemie, sociale innovatie en bouw. In 2012 zijn IRG's rond groene energie en eco-innovatie actief.

Voor het innovatieknooppunt transformatie door innovatie werd het witboek Nieuw Industrieel Beleid uit gewerkt. De ontwikkeling van een clusterbeleid staat daarbij voorop.

Eind 2010 werd de vernieuwing van de overeenkomsten met de innovatiecentra goedgekeurd voor de periode 2011-2014. Medio 2011 is beslist om hun opdracht uit te breiden met een specifieke taak voor de ondersteuning van Flanders' Care (zorginnovatie).

Flanders' Care³⁹  is het project voor innovatieve doorbraken in alle vormen van de zorg. In 2011 werd 800.000 euro geïnvesteerd in vijf demonstratieprojecten in de zorgsector. Deze demonstratieprojecten moeten aantonen dat ondernemers en zorgverleners kunnen samenwerken om innovatieve én economisch rendabele oplossingen uit te werken. Wegens het groot succes van deze eerste oproep maakte de VR middelen vrij voor twee nieuwe oproepen. De tweede oproep zal zich opnieuw richten tot ondernemers en zorgverleners en zal een budget krijgen van 1 miljoen euro. De derde oproep is bedoeld voor innovaties zonder commerciële doelstelling en zal een budget hebben van 500 000 euro.

De VR hechtte op 27 mei 2011 haar goedkeuring aan Flanders' Care Invest (FCI) en aan de samenwerkingsovereenkomst met PMV. De VR keurde ook de kapitaalsverhoging van PMV met 20 miljoen euro goed. FCI is een investeringsfonds waarvan de middelen gebruikt worden voor projecten die op een innovatieve wijze een verhoging van de levenskwaliteit bewerkstelligen binnen de zorg- en medische sector zoals preventie en gezondheidsmanagement, screening en vroege diagnose. Daarnaast zal men ook investeren in technologieën die ervoor kunnen zorgen dat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen wonen.

3.2.2. Transformatie van de Vlaamse economie versnellen door hogere innovatiekracht.

In de schoot van Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) is het **“Spin-Off Financial Instrument” (SOFI)** opgericht om te investeren in spin-offs die door de vier Strategische Onderzoekscentra van het Vlaams Gewest (VIB, IMEC, IBBT en VITO)^[1] werden ontwikkeld. Hiervoor is 10 miljoen euro voorzien. De Strategische Onderzoekscentra hebben een belangrijke rol in het toekomstgericht maken van de Vlaamse economie. SOFI kan ertoe bijdragen om de kennis en innovaties die daar ontwikkeld worden te valoriseren en toepasbaar te maken voor de samenleving. Er werd eveneens een specifiek instrument ingevoerd om via een vereenvoudigde procedure financiering te verschaffen voor de incubatie van spin-offs.

Op korte termijn heeft SOFI al verschillende investeringen uitgevoerd. Zo werd Q-Biologics vanuit het VIB opgericht. Deze spin-off produceert en zuivert biologische stoffen die gebruikt kunnen worden als vaccins, therapeutische eiwitten of antilichamen voor de behandeling van ziektes of om diagnoses te kunnen stellen. Verder investeerde SOFI in een spin-off die voortkomt uit IMEC: Peptric ontwikkelt toestellen voor kwantitatieve moleculaire detectie en beeldvorming. Daarmee kunnen bijvoorbeeld infectieziekten veel vroeger worden opgespoord en kan sneller achterhaald worden of nieuwe therapieën werken.

³⁹ Flanders' Care is één van de 13 transversale thema's van ViA.

[1] Elk van de strategische onderzoekscentra is actief in een bepaald onderzoeksgebied: IMEC (nanoelektronica en nanotechnologie), VIB (levenswetenschappen en biotechnologie, VITO (energie, telemonitoring en milieu, IBBT (breedband onderzoek en ICT).

Het **TINA-fonds** werd eind 2010 door de VR opgericht om een structuurverandering van onze economie te bewerkstelligen door transformatie en innovatie. Het TINA-fonds heeft als doelstelling mee de vermarkting van innovaties te bevorderen. In dat opzicht is 'go-to-market' een belangrijk criterium in de toepassing van het TINA-fonds. Het fonds richt zich op grote projecten die alleen door consortia van bedrijven en kennisinstellingen gedragen kunnen worden en beschikt over 200 miljoen euro risicokapitaal om innovatieve initiatieven met strategisch potentieel voor Vlaanderen te versterken. In februari 2012 werd het eerste project (High Wind) goedgekeurd. Dit zal een innovatieve installatietechniek ontwikkelen voor het plaatsen van windturbines op zee. Een tweede dossier is volop in voorbereiding.

Het **actieplan "Innovatief Aanbesteden"**, is verlengd voor de periode 2011-2012. De opstart van de diverse innovatieplatformen van de geselecteerde projecten verloopt op schema en 5 nieuwe innovatieplatformen werden tegen eind 2011 opgestart. De eerste precommerciële aanbestedingsprocedure, die voorzien was tegen midden 2011 maar vertraging opliep, werd verschoven naar najaar 2011. Er is een budget van 10 miljoen euro.

Eind december 2011 werd een nieuwe competentiepool opgericht nl. Flanders Strategic Initiative for Sustainable Chemistry (**FISCH**)⁴⁰. Dit gebeurde op initiatief van Essencia, de koepelorganisatie van de chemie die een 800-tal bedrijven bundelt. Het gaat om een innovatiepool die 360 Vlaamse, Belgische en Europese chemie-gerelateerde organisaties⁴¹ samenbrengt. De doelstellingen van FISCH zijn zoeken naar duurzame alternatieven, duurzame chemie, en meer innovatieve chemische producten. Voor de projectwerking in 2012 wordt een budget vooropgesteld van 5,8 miljoen euro waarvan 2,4 miljoen euro Vlaamse overheidssteun. Dit is een belangrijke actie van het NIB.

De overeenkomsten met enkele bestaande **competentiepolen** werden in 2011 verlengd (Flanders InShape, Vlaams Instituut voor de Logistiek, Vlaams Instituut voor de Mobiliteit). Voor de erkenning van en de basisfinanciering van het Strategisch Initiatief Materialen (SIM) voor een periode van vier jaar, heeft de VR een bedrag van 2,56 miljoen euro voorzien. Daarnaast is nog 7 miljoen euro voorzien voor de financiering van projecten in 2012.

Om de transformatie van het Vlaamse medialandschap in een globaliserende en digitaliserende wereld te ondersteunen, heeft de VR het **Media Innovatie Centrum** opgericht in de schoot van het IBBT. Dit MIC werd erkend voor 4 jaar, met een bedrag van 2,56 miljoen voor de werking in deze periode. Voor projecten in 2012 werd 4,5 miljoen euro voorzien.

3.2.3. Vlaanderen als sterke, internationale, netwerkregio voor onderzoek en innovatie

Om de internationale dimensie van het fundamenteel onderzoek in Vlaanderen te verhogen, breidt het **Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)** haar financieringskanalen (zoals de mobiliteitskredieten en Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap-

⁴⁰ FISCH moet een hefboom zijn voor investeringen in kennis en infrastructuur, nieuwe bedrijfsactiviteiten genereren en aantrekken naar Vlaanderen, de innovatie-investeringen bij de chemie gebruikende bedrijven jaarlijks significant doen stijgen, en grote duurzame chemieprojecten met vele bedrijven samen doen realiseren. Ook moet het maatschappelijke uitdagingen zoals de klimaatproblematiek, de vervanging van fossiele grondstoffen, of de aanwending van hernieuwbare energie helpen oplossen.

⁴¹ 119 kmo's, 57 grote ondernemingen, 45 universitaire onderzoeksgroepen, 32 kenniscentra, 5 investeringsmaatschappijen

pen) verder uit met nieuwe bilaterale verdragen (in 2011 met Brazilië) en vanaf 2012 met de Pegasus postdoctorale mandaten voor het aantrekken van onderzoekers uit het buitenland (met cofinanciering van de EC via het Marie Curie initiatief). Dit laatste is een aanvulling op het bestaande Odysseus fonds. Alle onderzoeksmandaten staan sowieso open voor kandidaten van buiten Vlaanderen. Het bestaande programma voor onderzoeksmandaten bij het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) werd omgevormd tot innovatiemandaten waarvoor eind 2011 de eerste oproep werd gelanceerd. De IWT-doctoraatsbeurzen voor strategisch basisonderzoek werden reeds in 2008 aangevuld met een industrieel doctoraatsprogramma (Baekelandprogramma).

Het **Vlaams Europaplatform**, dat eind 2010 werd opgericht, is intussen operationeel. Op EU en internationaal vlak wil Vlaanderen maximal deelnemen aan bestaande initiatieven en programma's⁴².

De VR hechtte eind 2011 haar principiële goedkeuring aan de Vlaamse deelname⁴³ aan enkele ESFRI-projecten over een periode van 20 à 25 jaar.⁴⁴ Het betreft medewerking aan de oprichting en exploitatie van de volgende 4 pan-Europese onderzoeksinfrastructuren: Integrated Carbon Observing System (ICOS), Virtual Laboratory for biodiversity linked to Environment & Climate Change (LIFEWATCH), European Social Survey (ESS) en Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE). De VR ondersteunt deze participatie met een financiering van maximaal 3,5 miljoen euro in het opstartjaar 2012.

De VR kende in 2011 100.000 euro toe aan de K.U.Leuven voor de deelname aan de KIG **"InnoEnergy-project"**. KIG's zijn Kennis- en Innovatiegemeenschappen (KIG) van het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT). Het doel van InnoEnergy is de drijvende kracht te zijn achter innovatie en ondernemerschap op het gebied van duurzame energie.

De VR steunt met bijna 1,4 miljoen euro de **vzw Microsoft Innovation Center (MIC) Vlaanderen** met de oprichting en werking van twee nieuwe afdelingen (Genk en Kortrijk) en dit voor een periode van drie jaar. Deze op te richten MIC's zullen zich focussen op 'health care'.

3.2.4. De fundamenteën van de kennisbasis versterken en maximaal aanwenden

De Vlaamse universiteiten krijgen vanaf 2012 elk jaar 4 miljoen euro subsidie, om de loopbaan van jonge onderzoekers aantrekkelijker te maken: d.m.v. betere opleidingen, begeleiding in de carrière, meer buitenlandse onderzoekers aantrekken, meer kansen bieden om in het buitenland te werken, meer samenwerking met andere universiteiten..

FWO neemt maatregelen om de **mobilitéit van onderzoek** over de grenzen heen en tussen de sectoren te verhogen en drempels te verlagen in verband met specifieke familiale situaties en gender. Via een aangepast HRM-beleid en bijkomende opleiding, worden vaardigheden op gebied van management en ondernemerschap bij onderzoekers aangemoedigd. De nauwe contacten met de universiteiten zal ook de evaluatie en eventueel versterking van de complementariteit van het Bijzonder Onderzoeksfonds voor de universiteiten (BOF) en het FWO faciliteren.

⁴² Zo is de deelname aan het EU 7KP voor OTO programma erg succesvol: Vlaanderen neemt in totaal 1.516 keer deel aan 1.185 projecten en ontvangt een deelnametotaal van 539,1 miljoen euro, wat een opbrengst van 2,43% vertegenwoordigt (cijfers tot eind oktober 2011).

⁴³ O.v.v. een consortium van Vlaamse onderzoekers.

⁴⁴ EFRI staat voor Europees Strategisch Forum voor onderzoeksinfrastructuren.

Groeivriendelijke uitgaven zoals deze voor onderwijs, onderzoek en innovatie zijn prioritair voor de EC.⁴⁵ Voor de hervorming van het hoger onderwijs is een structurele verhoging van de middelen voorzien voor de periode van 2012 tot en met 2023. De implementatie van de hervormingen werd intussen aangevat en een eerste budgettaire impuls werd doorgevoerd door de terbeschikkingstelling van extra middelen.

Met het **Beleidsplan Wetenschapscommunicatie** dat op 20 januari 2012 aan de VR werd voorgelegd, wil het beleid het maatschappelijke draagvlak voor wetenschap en innovatie verhogen, ondermeer door het versterken van participatie aan het maatschappelijk debat door brede lagen van de bevolking, het stimuleren van een cultuur van wetenschap en innovatie en het verhogen van de internationale uitstraling van Vlaams onderzoek. Tevens wordt het science center Technopolis dit jaar verder uitgebouwd.

3.2.5. Resultaatwinsten van het onderzoeks- en innovatiesysteem door verbeterende impact, verhoogde efficiëntie, en toenemende middelen.

Concreet engageert de VR zich om tegen 2020 3% van het bruto binnenlands product te investeren in Onderzoek & Ontwikkeling (O&O-intensiteit). Op dit ogenblik bedraagt de score voor de Barcelonanorm voor Vlaanderen 2,12% (2009, O&O-bevraging), of 2,15 % (2010, CIS-bevraging) wat boven het Belgische en het EU-cijfer ligt.

Tabel 2: Bruto binnenlandse uitgaven aan O&O (in %)

streefdoel 2020							
	2007	2008	2009	2010	t.o.v. 2009	norm	afstand
Bruto binnenlandse uitgaven O&O	2,03	2,06	2,12	2,15	+0,03 ppt. ↑	3%	0,85 ppt.

Wat het **Vlaamse O&O overheidsbudget** betreft, investeerde de VR in 2011 65 miljoen euro extra in onderzoek en ontwikkeling. Dit bijkomende budget dient o.a. om te investeren in onderzoekers en basisonderzoek (10,3 miljoen voor FWO; 2,1 miljoen euro voor Odysseus; 3,5 miljoen euro voor "tenure track" aan de universiteiten; 4 miljoen euro voor de doctoraatscholen; 2 miljoen euro voor het Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) aan de hogescholen), onderzoekscentra (bijna 10 miljoen euro extra), onderzoeksprojecten van bedrijven (10 miljoen euro extra bij IWT), en maatschappelijk belangrijke onderzoeksprojecten (17,3 miljoen euro voor eco-innovatie, groene energie, zorginnovatie, sociale innovatie, groene mobiliteit en transformatie van onze industrie). Daarnaast werd in 2011 ook 97 miljoen euro vrijgemaakt voor het IWT om in het verleden aangegane engagementen voor onderzoeksprojecten bij bedrijven te kunnen financieren.

Verder wordt er in een **groeipad** voor de middelen in de periode 2012-2014 voorzien. Zo zal het budget voor innovatie blijven verhogen na 2011 als volgt: 60 miljoen euro extra in 2012, 70 miljoen euro extra in 2013 en nog eens 70 miljoen euro extra in 2014. Bijgevolg zal in 2014 het budget voor innovatie 200 miljoen euro hoger liggen dan in 2011.

Vlaanderen wil de bestaande beleidsmix die gericht is op ondersteuning van onderzoek en innovatie optimaliseren. Daartoe werd in 2011 gestart met de actualisering van het Soete-rapport (2007). De resultaten moeten aanbevelingen opleveren voor een eenvoudiger, doelmatiger en efficiënter overheidsinstrumentarium.

45 AGS 2012: prioritising growth-friendly expenditure, such as education, research, innovation and energy, which are investments in future growth, and ensuring the efficiency of such spending.

3.3. Milieu- en energiedoelstellingen als hefboomen naar een groene economie

Richtsnoer 5: Zuiniger omgaan met hulpbronnen en de uitstoot van broeikasgassen beperken



Vlaggenschip: Efficiënt gebruik van hulpbronnen

Het Vlaggenschip werd verder geconcretiseerd in een "Stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik" in Europa dat in het najaar van 2011 door de EC werd gepubliceerd. Dit stappenplan beschrijft de doelstellingen en middelen op middellange termijn, nodig om de geschetste transformatie naar een groene economie te bewerkstelligen.

Annual Growth Survey 2012: Groei en concurrentievermogen bevorderen, nu en voor de toekomst

Euro Plus Pact: het concurrentievermogen verbeteren

Tabel 3: 20-20-20 doelstellingen

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2016	2020
Totale broeikasgas (kton)	83.759	84.050	80.909	86.610						
Broeikasgasemissies niet ETS (kton)	46.885	49.047	48.212	51.830					45.597*	
Bruto binnenlands energiegebruik (PJ)	1622	1619	1541	1703						
Hernieuwbare energie in totaal energiegebruik (%)	2,0	2,2	3,0	3,4						13**

* indicatieve niet-ETS doelstelling

** Belgische doelstelling

3.3.1. Uitstoot van broeikasgassen beperken en de gevolgen van klimaatverandering opvangen

Om mee de oorzaken en de gevolgen van de opwarming van de aarde te bestrijden, wordt in 2012 een **Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 (VKP)** opgemaakt. Op 1 juli 2011 werd het voorbereidingstraject voor het nieuwe VKP vastgelegd door de VR. Het VKP zal bestaan uit twee afzonderlijke maar onderling goed afgestemde luiken: het Vlaams MitigatiePlan en het Vlaams AdaptatiePlan.⁴⁶ Op 25 november 2011 werd het startschot gegeven voor de vernieuwde Vlaamse Klimaatconferentie. Wat de aanpassing aan de klimaatverandering betreft hebben de stakeholders via de klimaatconferentie adaptatie (26 mei 2011) een eerste mogelijkheid gehad om inbreng te geven voor het Adaptatieplan.

Vlaanderen zal de nodige inspanningen leveren om tegen 2020 een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies te realiseren conform de intern Belgische lastenverdeling van de Europese klimaatdoelstellingen. De noodzakelijke maatregelen zullen vastgelegd worden in het Mitigatieplan. In het Adaptatieplan zullen maatregelen voor de aanpassing aan de klimaatverandering worden voorgesteld.

⁴⁶ Naast overleg binnen de Vlaamse overheid, vindt er hierover ook overleg plaats met het middenveld en de andere overheden.

3.3.2. Verbeteren van de energie-efficiëntie

Het in het VHP 2011 aangekondigde **tweede Actieplan Energie-efficiëntie** werd op 17 juni 2011 meegedeeld aan de VR. In dit plan worden de beleidsmaatregelen uit het eerste Vlaams actieplan (2007) geëvalueerd en wordt de voortgang bij de uitvoering van de maatregelen beschreven.⁴⁷ De onderhandelingen m.b.t. de nieuwe Europese richtlijn over energie-efficiëntie worden vanuit Vlaanderen actief opgevolgd.

In 2012 zal het Vlaams actieplan worden gefinaliseerd om te zorgen voor een **toename** van het aantal **bijna-energieneutrale gebouwen**. Het actieplan zal gericht zijn op zowel nieuwbouw als vergunningsplichtige renovatie. In het kader van de omzetting van de gereviseerde EPBD werd op 18 november 2011 een wijziging van het Energiedecreet doorgevoerd waarmee wordt bepaald dat uiterlijk op 1 januari 2021 de EPB-eisen voor alle nieuwe gebouwen overeenkomen met de EPB-eisen voor bijna-energieneutrale gebouwen en dat vanaf 2019 **nieuwe overheidsgebouwen** bijna-energieneutraal zijn. De VR heeft op 20 mei 2011 de **energieprestatienormen voor nieuwbouw** vastgelegd die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2012 (E70) en vanaf 1 januari 2014 (E60). In 2012 zal een voorstel tot **verstrengingspad van de EPB-eisen** worden uitgewerkt tot 2021, aangevuld met eisen voor technische installaties in bestaande gebouwen en ondersteuningsmaatregelen.⁴⁸ Tegen eind 2014 zal het gebruik van een minimum aandeel hernieuwbare energie in de woning in energieprestatieregelgeving vastgelegd worden (zie ook 3.3.3).

Het **Energierenovatieprogramma 2020** voor bestaande woningen wordt uitgevoerd. Op 23 september 2011 werd door de VR het besluit inzake **REG-openbaredienstverplichtingen** en **financiële ondersteuningsmechanismen** gewijzigd. De gestroomlijnde actieverplichtingen die aan de elektriciteitsdistributienetbeheerders worden opgelegd, passen volledig in de prioriteiten van het Energierenovatieprogramma 2020. Hieronder valt ook actieverplichting tot uitvoering van **sociale dakisolatieprojecten** (zie ook 5.2.10)⁴⁹. Verder wordt voor bestaande residentiële gebouwen de bekendheid en kwaliteit van het **energieprestatie-certificaat** opgedreven en worden de eerste voorbereidingen getroffen om de komende jaren het toepassingsgebied ervan uit te breiden naar de niet-residentiële gebouwen. Tevens worden er ook al voorbereidingen getroffen om de kwaliteit van de **energiesdeskundigen** te verhogen door een stroomlijning van de erkenningsregelingen. Sluitstuk is een sterke handhaving van de regelgeving voor de energieprestaties en certificatie van gebouwen.

Ter verbetering van de energie-efficiëntie in ondernemingen, wordt tegen eind 2012 werk gemaakt van nieuwe **energiebeleidsovereenkomsten** met de energie-intensieve industrie ter vervanging van de bestaande energie- en benchmarkconvenanten die aflopen eind 2012.

47 Het plan vormde ook de Vlaamse bijdrage voor het tweede nationaal actieplan energie-efficiëntie dat op 30 juni 2011 werd goedgekeurd om door te sturen naar de EC.

48 Gelet op de grote impact van dit verstrengingspad op de bouwpraktijk in Vlaanderen, zal dit verstrengingspad in nauw overleg met de betrokkenen worden vastgelegd.

49 De elektriciteitsdistributienetbeheerder werkt voor de uitvoering van deze openbaredienstverplichting maximaal samen met de door het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) erkende Lokale Entiteiten en de OCMW's binnen hun werkingsgebied.

3.3.3. Toename van het aandeel hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling in het finaal energieverbruik

De VR heeft in 2009 reeds de doelstelling groene stroom (13% in 2020), met bijhorend groeipad, vastgesteld. Het **Vlaams actieplan hernieuwbare energie** zal worden gefinaliseerd op basis van de Vlaamse doelstellingen die uit de intern-Belgische lastenverdeling zullen resulteren.

De Europese richtlijn hernieuwbare energiebronnen 2009/28/EG is intussen omgezet in Vlaamse regelgeving. Met het besluit van de VR van 8 april 2011 werden duurzaamheids-criteria voor vloeibare biomassa ingevoerd.

De milieuvriendelijke elektriciteitsproductie wordt nu structureel ondersteund o.a. via de groenestroom- en warmtekrachtcertificaten. Om de realisatie van de doelstelling inzake hernieuwbare energie mogelijk te maken, is er echter ook een sterke groei van groene warmte nodig. In dit kader werd het **actieplan groene warmte** door de VR goedgekeurd op 15 juli 2011. Dit actieplan voorziet onder meer in een steunmechanisme (zoals aangekondigd in het VHP 2011) voor grote industriële installaties voor groenewarmteproductie uit biomassa en restwarmterecuperatie.

In 2012 wordt ook de implementatie voorbereid van het gebruik van een **minimum aandeel hernieuwbare energie in gebouwen**, wordt het **Windplan Vlaanderen** geconcretiseerd en worden voorbereidingen getroffen om één van de volgende jaren te komen tot een **certificatieregeling voor opleidingen** van de installateurs van kleinschalige hernieuwbare energietoepassingen.

3.3.4. Efficiënt hulpbronnengebruik als basis voor groene groei

In de guidelines van de EC m.b.t. de opmaak van de nationale hervormingsprogramma's, wordt ook verwezen naar het stappenplan voor **efficiënt hulpbronnengebruik in Europa**.⁵⁰ Het stappenplan bouwt verder op de initiatieven in het kader van het vlaggenschip "Efficiënt gebruik van hulpbronnen", de bestaande beleidsinitiatieven voor een koolstofarme economie, de EU-strategie duurzaam gebruik van de natuurlijke hulpbronnen uit 2005 en de EU-strategie inzake duurzame ontwikkeling. Het stappenplan geeft aan dat maatregelen ter bevordering van duurzame groei meer uitgebreid aan bod moeten komen in de nationale hervormingsprogramma's. Lidstaten moeten vanaf 2012:

- plannen en tijdschema's opstellen voor de afbouw van milieuvriendelijke subsidies
- en hierover rapporteren als onderdeel van hun nationale hervormingsprogramma's
- (tegen 2012/2013);
- door gebruik te maken van de kernindicator "Hulpbronnenproductiviteit" - de belangrijkste doelstelling van het stappenplan te meten, namelijk de economische prestaties verbeteren en tegelijk de druk op de natuurlijke hulpbronnen doen afnemen.

⁵⁰ COM(2011) 571 definitief.

Stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik in Europa

Hieronder worden de Vlaamse initiatieven opgenomen ter implementatie van het vlaggenschip resource efficient Europe, zoals verder uitgewerkt in het stappenplan.

1 GROENE GROEI BEWERKSTELLIGEN – TRANSFORMATIE VAN DE ECONOMIE

In het Vlaams regeerakkoord neemt de transitie naar een groene economie een centrale plaats in. In een groene economie worden meer en meer materiaalkringlopen (cradle-to-cradle) en energiekringlopen (hernieuwbare energie) gesloten waardoor de milieudruk afneemt. Milieu en hernieuwbare energie zijn een belangrijke motor van een nieuwe economische ontwikkeling. Eco-innovatie, een verhoging van de energie-efficiëntie en een voorloperbeleid op het vlak van eco-efficiëntie van materialen, producten en diensten zorgt niet enkel voor een daling van de milieudruk, maar bereidt onze economie ook voor op de toekomst, draagt bij in het veilig stellen van ons welvaartsniveau en creëert groene jobs. Bovendien draagt een goede kwaliteit van het leefmilieu sterk bij tot levenskwaliteit en welzijn.

Het is een belangrijke uitdaging voor onze economie om eco-efficiënter te worden indien we willen concurreren met lage loon economieën. De voorbije jaren hebben we op het vlak van afvalbeheer, efficiënt energiegebruik en watergebruik veel vooruitgang geboekt en dit onder meer dankzij de audit- en benchmarkconvenanten waarbij bedrijven uitgedaagd werden om de wereldtop te halen. Intussen is de vergroeningseconomie ook een 'sector' op zichzelf geworden, die bestaat uit ondernemingen die diensten en producten leveren die bijdragen tot de vergroening van de economie. Sterke accenten worden gelegd op duurzaam materialengebruik, groene mobiliteit, rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie.

Het economisch ondersteuningsbeleid is sedert jaren grotendeels gericht op de vergroening van de economie (eco-efficiëntiescans, de ecologiepremie, certificaten die investeringen in hernieuwbare energie aanmoedigen).

1.1. Duurzame productie en consumptie

Om de vergroening te versnellen breidde PMV haar systeem van groene waarborgen uit en overweegt het een Groen Investeringsfonds in het leven te roepen. Bedrijven die eco-efficiëntiescans uitvoeren of investeringen uitvoeren die hun energie-, water- en materiaalgebruik verbeteren, en daarbij verder gaan dan wettelijk verplicht is, zouden hiervoor goedkope leningen kunnen krijgen bij het Groen Investeringsfonds. Deze piste wordt op dit moment voorbereid.

Eind 2011 breidde de Waarborgregeling uit met de "Groene Waarborg". De groene waarborg gaat van start in april 2012. Hierdoor moet de ondernemer zijn milieuvriendelijke investeringen onder de waarborg kunnen brengen, zonder dat deze de toekomstige kredietverlening van de onderneming extra belast. Door de verlaagde premie van 0,25% zijn de kosten van de groene waarborg voor de energiebesparende investering minder zwaar en weegt dit dus minder op de normale bedrijfsuitvoering.

Om duurzame productie en consumptie verder te bevorderen zal Vlaanderen tal van reeds opgestarte initiatieven verderzetten. Zo zullen bedrijven worden aangemoedigd om hun efficiënt hulpbronnengebruik te verbeteren en hun afval en nevenproducten

die zijn produceren zo goed mogelijk te gebruiken. Voorbeelden zijn: de ecologiepremie, energiescans, groene waarborgen, steun voor strategische en innovatieve investeringsprojecten.

Daarnaast werd de ecologiepremie ,een steunmaatregel waarbij ondernemingen worden aangemoedigd om hun productieproces milieuvriendelijker en energiezuiniger te organiseren, in 2011 grondig hervormd. Daarbij neemt de Vlaamse overheid een gedeelte van de extra investeringskosten die een milieuvriendelijke investering met zich brengt voor haar rekening. In 2011 werd de Ecologiepremie (EP-plus) ingevoerd, met meer rechtszekerheid en transparantie. Een ecologiepremie wordt toegekend aan best beschikbare technieken die opgenomen zijn in een limitatieve technologieënlijst (afgekort LTL). Een nieuw, open systeem koppelt de grootte van de subsidie aan de milieuperformantie van de investering. In 2012 zal de nieuwe regeling nog bijgestuurd worden. Tijdens de begrotingscontrole van de VR werd de beslissing genomen dat binnen de ecologiesteun een pijler strategische ecologiesteun zal ontwikkeld worden. Met dergelijk instrument wil de VR grote milieuvriendelijke investeringen stimuleren. Die investeringen moeten streven naar een globale en integrale milieu- of energieoplossing op bedrijfsniveau, waarbij procesgeïntegreerde en innovatieve oplossingen worden gebruikt. Deze strategische ecologiesteun zal complementair functioneren naast de ecologiepremie op basis van de limitatieve technologieënlijst.

Sinds enkele jaren voert het Agentschap Ondernemen energiescans uit bij bedrijven. Samen met OVAM worden onder meer ook eco-efficiëntiescans ingezet ter bevordering van eco-efficiënte maatregelen op sectorniveau.

In 2012 wordt een nieuwe regeling uitgewerkt voor strategische en innovatieve investeringsprojecten. Deze regeling zal zich richten naar projecten die een globale/integrale milieu- of energieoplossing op bedrijfsniveau bieden met gesloten energie en materiaalkringlopen en proces-geïntegreerde oplossingen en waarbij niet naar technologieën van de limitatieve technologieënlijst kan gerefereerd worden.

De Vlaamse overheid steunt onderzoek naar ketenbeheer en eco-innovatie (zie 1.2.) en wenst een faciliterende rol te spelen om bedrijven te stimuleren hiermee samenhangende concepten (zoals cradle to cradle en ecodesign) in te voeren in hun bedrijfsvoering.

De REACH-benadering voor het beheer van chemische stoffen helpt kansen te identificeren om gevaarlijke chemische stoffen te vervangen door veiligere, en technologisch en economisch haalbare alternatieven. In kader van de Vlaamse implementatie van de REACH-Verordening werd een coördinatiegroep werd opgericht. Binnen deze werkgroep wordt ook de link gelegd naar de implementatie van de EU-pesticidenreglementering, de problematiek van de prioriteitstelling voor het beleid (bv. hormoonverstoring, ...), enz.

1.2. Van afval tot hulpbron : duurzaam materialenbeheer

Het gebruik van afvalstoffen als waardevolle grondstoffen voor onze economie is een speerpunt voor de verruiming van het afvalbeleid naar een duurzaam materialenbeleid. Het wetgevend kader hiervoor kreeg reeds vorm in 2011, met de goedkeuring door de VR van het Materialendecreet dat het afvalstoffendecreet vervangt, en via het uitvoeringsbesluit Vlarema.

In het kader van Vlaanderen in Actie werd 'Duurzaam materialenbeheer' (TT DMB)  als één van de 13 transversale thema's geselecteerd. Het TT DMB is complementair aan

het huidige afval- en materialenbeleid en is opgebouwd vanuit drie pijlers.

Een eerste, operationele pijler omvat een integraal en geïntegreerd operationeel programma dat vertrekt vanuit de gestelde uitdaging om materiaalkringlopen maximaal te sluiten. Het operationeel programma wordt vormgegeven vanuit zowel de overheid, de industrie, de kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld en richt zich op die concrete acties waar Vlaanderen binnen Europese context het verschil kan maken om in 2020 te excelleren op Europees en internationaal niveau.

Een beter in kaart brengen van het landschap van duurzaam materialenbeheer vanuit zowel Vlaamse als Europese context moet grotere synergie mogelijk maken en zowel bestaande en nieuwe initiatieven juister plaatsen. Belangrijk hierbij is het stellen van prioriteiten in functie van een efficiëntere werking.

In 2012 wordt een eerste draft van actieprogramma van het TT DMB gefinaliseerd dat is opgebouwd rond de 10 hefbomen die in Vlaanderen de komende jaren het verschil kunnen maken bij de omslag naar duurzaam materialenbeheer: duurzaam design, transparante kringlopen, slim samenwerken, slim investeren, betere regelgeving, duurzaam wonen en bouwen (zie ook 3.3.8), duurzame chemie, kunststoffen in een continue kringloop, biobased economy, (kritische) materialen in een continue kringloop, en nieuwe metalen in een continue kringloop. Deze hefbomen zijn doorvertaald in concrete acties. Voor de verdere aanvulling, evaluatie en bijsturing wordt een afwegingskader met gerichte data en indicatoren opgesteld en waarin zowel de economische, ecologische en sociale dimensie worden meegenomen.

Pijler twee is het transitienetwerk voor Duurzaam Materialenbeheer, Plan C. Gekoppeld aan de hefbomen van het operationeel actieprogramma (zie eerste pijler) tekent Plan C langetermijn streefbeelden uit. Die laten toe er maximaal over te waken dat in het dagelijks beleid de juiste keuzes worden gemaakt die nodig zijn voor de omslag naar een duurzaam beheer van materialen op langere termijn. Plan C brengt voorlopers bijeen om samen innovatieve experimenten uit te werken. Voorbeelden van bestaande experimenten zijn: 'enhanced landfill mining', 'rapid prototyping', 'ecoclusters en milieuvriendelijke bedrijventerreinen', 'innovatie in de kringloopsector', het 'reststromenplatform voor biomas-sastromen'. Experimenten kunnen dan op termijn landen in het operationeel programma. Anderzijds kan dit programma ook dienen om ideeën bottom-up aan te reiken.

De derde pijler is het Steunpunt voor duurzaam materialenbeheer (SuMMa). Dit consortium zal in de periode 2012-2015 beleidsrelevant onderzoek uitvoeren naar wat de economische, beleidsmatige en maatschappelijke randvoorwaarden zijn om de transitie naar een materiaalzuinige kringloopeconomie te realiseren. Er is zowel ruimte voorzien voor lang lopende opdrachten, alsook voor kortere ad-hoc onderzoeksvragen.

De vijf onderzoekslijnen binnen het SuMMa zijn: (1) in kaart brengen van bestaand Vlaams en Europees beleid op allerlei domeinen die relevant zijn voor materialen, (2) uitwerken van een zinvolle set indicatoren voor duurzaam materialenbeheer, (3) onderzoek naar de optimale mix van beleidsinstrumenten om materiaalkringlopen te sluiten, (4) onderzoek naar een aangepast juridisch kader voor de transitie van een lineaire naar een kringloopeconomie, (5) onderzoek naar multi-actor netwerken en partnerschappen die een rol spelen in DMB en welke rol de overheid hierin kan spelen.

1.3. Ondersteunen van onderzoek en innovatie i.k.v. efficiënt hulpbronnengebruik

Zie hoofdstuk 3.2. 'O&O en innovatie' van dit VHP.

Aandacht voor: Onderzoek en innovatie in speerpunt domeinen: Strategisch Initiatief Materialen, Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer, I-Cleantech, Innovatieregiegroepen (cleantech, hernieuwbare energie, bouw), Proeftuin elektrische voertuigen, Flanders drive

Vlaanderen wenst in functie van de energie- en milieu-uitdagingen ook uitdrukkelijk een vergroening van de mobiliteit te stimuleren (zie ook 3.3.7). Elektrische voertuigen kunnen daartoe bijdragen. Ze bieden een aantal milieuvoordelen en ontwikkelings- en marktopportunities, die voor economische ontwikkeling in Vlaanderen kunnen zorgen. Een aantal beleidsinitiatieven werden genomen, waarbij o.m. de marktintroductie van deze nieuwe technologie wordt ondersteund. Bovendien startte de VR in 2011 met de proeftuin Elektrische Voertuigen, waarin 12 miljoen euro wordt voorzien voor de initiële investeringen van de proeftuin en 7,3 miljoen euro voor acties van technologische innovatie. Een proeftuin voor elektrische voertuigen kan constructeurs en toeleveranciers in Vlaanderen helpen om te participeren aan de nieuwste ontwikkelingen. Bovendien creëert de proeftuin de nodige zichtbaarheid, ook voor de consument. In het najaar van 2010 werd de vzw Cleantech opgericht voor schone technologieën (zie 3.2).

1.4. Milieuvriendelijke subsidies en correcte prijszetting

De uitgaven van de Vlaamse overheid, kunnen ook een hefboom zijn voor de vergoeding van de economie. Om na te gaan waar het grootste potentieel zich bevindt wordt gewerkt via twee sporen: enerzijds het in kaart brengen van 'vergroenbare' overheidsuitgaven en (fiscale) overheidsinstrumenten, en anderzijds het screenen en hervormen van milieuschadelijke subsidies. In 2011 werd gestart met het screenen van de groene en vergroenbare subsidies.

Een correcte prijszetting voor producten en diensten dient o.m. te gebeuren i.f.v. de impact op milieu en natuur en de schaarste van grondstoffen, materialen en hulpbronnen en volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Belangrijk hierbij is de objectieve waardeinschatting bv in monetaire termen. In dit verband worden verder werk gemaakt van correct meerekenen van de waarde van de (negatieve of positieve) impact op natuur en andere milieu-effecten in maatschappelijke kosten baten analyses.

1.5. Ecosysteemdiensten (ESD) en biodiversiteit

Inzake de introductie van ecosysteemdiensten werden studies uitgevoerd met een eerste kartering van ecosystemen en hun belangrijkste diensten en een analyse van de maatschappelijke kosten-baten van ESD. Onder andere op basis van deze studies werden de kennisnaden van de Vlaamse administraties en milieu- en belangenorganisaties i.v.m. ecosysteemdiensten (ESD) in kaart gebracht. Tegelijk werd een ESDexpertennetwerk opgestart. Naast de verkennende inventarisatie van ecosysteemdiensten in Vlaanderen en potentiële winsten, en de economische waardering ihkv MKBA, werden gevalstudies en demonstratieprojecten uitgevoerd en werd er een online-waarderingstool ontwikkeld, de 'natuurwaardeverkenner', voor de monetaire waardering van ESD. Er werd i.k.v. Business@biodiversity een studie 'bedrijven en biodiversiteit' uitgevoerd waarbij een handleiding en praktische fiches voor bedrijven zijn opgesteld.

1.6. Water

Ook water is een essentiële hulpbron voor de menselijke gezondheid en levert essentiële input voor de economie. Zuinig en efficiënt omspringen met water vormt al langer een essentieel onderdeel van het duurzaam waterbeleid. Het belang hiervan zal hiervan zal enkel toenemen in kader van klimaatverandering. Op Europees niveau worden momenteel de beleidslijnen uitgezet naar aanleiding van de Strategie Waterschaarste en Droogte en de opmaak van de Blueprint Water (2012). Op Vlaams niveau wordt dit ingepast in de bestaande beleidscyclus, met name de tweede waterbeleidsnota (generieke principes en de waterbeheerkwesties) in 2012-2013 en de tweede generatie waterbeheerplannen tegen 2015.

1.7. Lucht

Verschillende normen voor luchtkwaliteit worden overschreden in de meest dichtbevolkte gebieden van de EU, zoals ook in Vlaanderen, met name voor fijn stof, ozon en stikstofdioxide. De Vlaamse overheid zal eerstdaags een nieuw luchtkwaliteitsplan goedkeuren, in kader van de uitstel aanvraag voor de inwerkingstelling van de luchtkwaliteitsnorm voor stikstofdioxide. Dit plan bevat ook maatregelen voor fijn stof. In kader van fijn stof werden en worden daarnaast actie- en saneringsplannen voor hotspotzones uitgewerkt. Lokale knelpunten inzake luchtkwaliteit worden aangepakt.

1.8. Grond en bodem

Inzake bodembescherming richt de Vlaamse overheid zich op het wegwerken van erosieknelpunten in ongeveer 120 (deels) erosiegevoelige gemeenten. Streefdoel is dat tegen 2015 de helft van de gemeenten met een goedgekeurd erosiebestrijdingsplan overgegaan zijn tot erosiebestrijdingswerken. Daarnaast wordt de doelgroep landbouw gemobiliseerd om bodemverlies door erosie brongericht aan te pakken in het kader van de agro-milieumaatregelen en de milieuraandoeningen van het GLB. Verder wordt gewerkt aan het vervolledigen van het juridisch en beleidskader, o.a. ook inzake de problematiek van organische stof, grondverschuivingen en bodemverdichting. Tenslotte wordt de problematiek van bodemkwaliteit in de bebouwde omgeving onder de aandacht gebracht, met focus op bodemafsluiting en grondverschuiving.

Hierbij aansluitend werkt de overheid aan overstromingsrisicobeheerplannen en veiligheidsnormen, als onderdeel van de tweede generatie waterbeheerplannen. In kader van deze problematiek worden aanpassingen aan de stedenbouwkundige verordening voorbereid. De watertoets werd aangepast.

Inzake bodemsanering van verontreinigde gronden zit Vlaanderen sinds meerdere jaren op kruissnelheid om tegen 2036 alle gronden met historische verontreiniging (ca. 11.000) aan te pakken. Als tussentijdse doelstelling wordt tegen 2015 gemikt op 40 %: (= het aandeel gronden met potentieel bodembedreigende inrichtingen of activiteiten waarvan de sanering minstens is opgestart bedraagt). In een aantal gevallen is een sanering dringend omdat de gezondheidsrisico's voor de mens (o.m. via het drinkwater of de voedselketen), de risico's voor de ecosystemen of de verspreidingsrisico's te groot zijn. Bodemsanering wordt ook optimaal ingezet bij het realiseren van economische en maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften. Belangrijk hierbij is de herontwikkeling van brownfields (o.a. via het instrument van brownfieldconvenanten) en andere ernstig verontreinigde terreinen met potentieel. Tevens wil de Vlaamse overheid een voorbeeldfunctie vervullen voor de saneren van terreinen in eigen beheer, met focus op scholen, ziekenhuizen en rusthuizen en gemeentelijke gasfabrieksterreinen.

2 BELANGRIJKE IN HET STAPPENPLAN OPGENOMEN SECTOREN

2.1. Voeding

De Vlaamse overheid gaat na hoe voedselverspilling kan voorkomen worden in alle gedingen van de voedselketen. Meer bepaald worden de mogelijkheden onderzocht om de communicatie over de houdbaarheidsinformatie op voedingsproducten te verbeteren, de innovatieve verpakkingen die voedselverlies verminderen te stimuleren, de distributie naar voedselbanken en sociale kruideniers te verbeteren en productieverlies bij groenten en fruitproductie te verminderen.

2.2 Gebouwen

Zie verbetering energie-efficiëntie (3.3.2) en het ViA transversaal thema 'Duurzaam bouwen en wonen' (3.3.8)

2.3. Mobiliteit

Op dit vlak kan verwezen worden naar de opgesomde maatregelen (3.3.7) inzake mobiliteit en transport, en die zowel een bijdrage kunnen leveren aan het concurrentievermogen van de economie als aan de duurzaamheid.

3. GOVERNANCE: meten van efficiëntie

Een set van (eco-) efficiëntie-indicatoren zijn voorhanden en worden gerapporteerd (o.a. in kader van de opvolging van het PACT 2020). Verder onderzoek moet uitwijzen of een meer globale indicator rond hulpbronnenproductiviteit kan worden ingevuld. Ook inzake de opvolging van duurzaam materialenbeheer worden maatstaven ontwikkeld.

3.3.5. Vlaams Energiebedrijf

Op 25 januari 2012 werd de NV Vlaams Energiebedrijf (VEB) opgericht en werd een raad van bestuur aangeduid.⁵¹ Het VEB moet zich onder meer toeleggen op energie-efficiëntie in gebouwen, op investeringen in projecten rond hernieuwbare energie en op de ondersteuning van innovatieve energietechnologieën. De VR heeft aan het Vlaams Energiebedrijf gevraagd om een businessplan klaar te hebben voor het zomerreces van 2012. Vervolgens zal een samenwerkingsovereenkomst afgesloten worden tussen het VEB en het Vlaams Gewest. Met een startkapitaal van 200 miljoen euro wordt het VEB een hefboom om de Europese 20-20-20 doelstellingen uit het klimaat- en energiepakket mee te helpen realiseren.

3.3.6. Naar een betere energie-infrastructuur

Eind 2011 werd de **vzw I-Cleantech Vlaanderen** (ICTV) opgericht, die de initiatieven in Vlaanderen rond schone technologieën moet bundelen. ICTV heeft een maatschappelijke pijler, een kennispijler en een industriële pijler, en legt zich inhoudelijk toe op materialen, energie, water en mobiliteit.

De VR besliste het **Milieu- en Energietechnologie Innovatie Platform** (MIP) met een jaar te verlengen. Het MIP brengt alle relevante spelers uit het bedrijfsleven, de onderzoekswereld en de overheid samen die betrokken zijn bij de ontwikkeling en toepassing van

⁵¹ Op 15 juli 2011 werd het machtigingsdecreet tot oprichting van het Vlaams Energiebedrijf definitief aangenomen door het Vlaams Parlement.

milieu- en energietechnologie, dit in functie van de transitie naar een groene economie. Het MIP wordt in 2012 ook geëvalueerd en geherstructureerd, met oog op een erkenning voor 4 jaar vanaf 2013. Het MIP zal ook deel uitmaken van de kennispijler van ICTV.

Om innovatie en adoptie van **elektrische (en plug-in hybride) voertuigen** te faciliteren is een aangepaste infrastructuur nodig. Dit maakt het voorwerp uit van een oproep voor een Proeftuin Elektrisch Voertuig bij het IWT, die in juli 2011 door de VR werd goedgekeurd. Op 15 juli 2011 besliste de VR om 5 voorstellen te steunen voor een maximaal bedrag van 16,5 miljoen euro. Naast een 50-tal bedrijven, doen onderzoeksinstituten en gemeenten en provincies mee. Zowel de deelnemende partners als andere partijen kunnen op deze platformen projecten uitvoeren gedurende de komende 3 jaar.

In het kader van de ontwikkeling van een **smart grid**, voerden de distributienetbeheerders Eandis en Infrax gezamenlijk een proefproject uit met 5.000 slimme meters (elektriciteit en gas).⁵² Uit de evaluatie van dit proefproject in 2011 bleek dat de gebruikte communicatiesystemen betrouwbaar werkten. Deze proefprojecten worden opgevolgd via het beleidsplatform "slimme netten".⁵³ Eind 2011 werd in het beleidsplatform ook een actieplan slimme netten uitgewerkt.

3.3.7. Mobiliteit en Transport

Door verschillende maatregelen draagt de Vlaamse overheid bij aan de verdere beperking van de impact van transport op mens en milieu.

In 2012 wordt het Mobiliteitsplan Vlaanderen verder uitgewerkt. Dit plan beoogt een geïntegreerde, integrale en planmatige aanpak van het mobiliteitsbeleid en schrijft zich in binnen de krijtlijnen uitgetekend door het Europese Witboek transport. Een coherente vorm van beleidsplanning moet een duurzame ontwikkeling van de mobiliteit op korte (tien jaar) en middellange termijn (twintig tot dertig jaar) ondersteunen. In een eerste deel (informatieve deel) van het plan worden de uitdagingen geschetst met enkele mogelijke oplossingsrichtingen. In het tweede deel (richtinggevend deel) zullen concrete maatregelen worden uitgewerkt, die o.m. betrekking zullen hebben op het verminderen van de milieu-impact en congestie en het verhogen van de verkeersveiligheid. In de loop van 2012 zal een blauwdruk voor een eerste indicatorenrapport voor de monitoring van het plan worden opgemaakt.

Een prioritaire opdracht voor het **openbaar vervoer** is het aanbieden van een echt alternatief tegen aanvaardbare kosten voor het woon-werkverkeer en schoolverplaatsingen. De impact op de mens en het milieu (fijnstof, CO₂, NO_x, geluid...) wordt beperkt, conform de Europese doelstellingen. Daarbij wordt het STOP-principe gehanteerd ('eerst Stappen en Trappen, dan Openbaar vervoer en ten slotte het Privé-vervoer'). Vlaanderen heeft een Integraal Fiets Investeringsprogramma (2011-2014) dat het Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk (BFF) verder uitbouwt.⁵⁴ Vlaanderen heeft de voorbije jaren aanzienlijke investeringen gedaan om het aanbod openbaar vervoer uit te breiden. De nieuwe beheersovereenkomst 2011 - 2015 van de Openbare Vervoersmaatschappij

52 O.a. in de Mechelse gemeenten Leest en Hombeek, maar ook in enkele andere gemeenten.

53 Dit platform groepeerde alle belanghebbenden, zowel binnen als buiten de Vlaamse overheid. Onder dit beleidsplatform opereren werkgroepen die in 2011 het maatschappelijk debat hebben opgestart rond slimme netten (o.a. rond de rollen en verantwoordelijkheden in een markt met slimme meters, rond privacy en sociale aspecten, ...).

54 Dit BFF is een netwerk van ca. 12.000 kilometer dat vooral voor verplaatsingen van thuis naar het werk, de school en de winkel gebruikt wordt. De werking van het Fietsteam geeft een stevige stimulans aan alle betrokken overheden om te investeren in veilige en comfortabele fietsinfrastructuur.

De Lijn heeft nu nieuwe accenten gelegd om het aanbod meer vraaggestuurd te oriënteren. In de nieuwe beheersovereenkomst is er specifieke aandacht voor stedelijke en (voor)stedelijke netten in Vlaanderen waar de congestie hoog is en wordt ook speciale aandacht aan het milieu besteed. Met name in de operationele doelstelling "groen openbaar vervoer" zijn indicatoren waaronder de 'ecologische voetafdruk' opgenomen die jaarlijks zullen geëvalueerd worden.

Logistiek is voor Vlaanderen een prioritair thema. Daarbij wordt gewerkt rond een aantal sleutelprojecten. Een eerste project beoogt de verschillende schakels in de logistieke keten beter op elkaar af te stemmen, o.m. door het inschakelen van **logistieke consulenten** vanaf april 2012. Een tweede project richt zich op innovatieve concepten, die een rol spelen als randvoorwaarden voor een duurzame logistiek. In dit verband wordt een eerste versie van een Vlaamse **Roadmap Groene Logistiek** ontwikkeld, dat een aantal mogelijke acties bevat die bedrijven/logistieke actoren kunnen ondernemen om de ecologische voetafdruk van hun logistieke keten te reduceren. De mogelijkheden van een **award groene logistiek** worden bekeken en er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een **emissiecalculator** waarmee de logistieke consulenten kunnen worden uitgerust. Een derde logistiek sleutelproject onderzoekt de mogelijkheden voor een geïntegreerd kader rond duurzame stedelijke distributie, o.m. acties met fietscouriers een PIEK2-vervolgproject en onderzoek naar de mogelijke effecten van lage emissiezones (LEZ) in stadscentra.

De **binnenvaart** wordt gepromoot als een milieuvriendelijk alternatief voor het vervoer van goederen over de weg. Om de modal shift van het goederenvervoer van weg naar waterweg te realiseren, wordt fors geïnvesteerd in de infrastructuur van het waterwegennet. Door verdere investeringen in nieuwe technologieën (elektronische nautische kaarten (IENC), rivierinformatiediensten (RIS) en automatische identificatiesystemen (AIS)) wordt ook de efficiëntie van de binnenscheepvaart verhoogd. De fundamenteën van het Vlaamse RIS-systeem werden in 2011 operationeel. In 2012 en de volgende jaren zal de implementatie van RIS-applicaties worden verdergezet. De uitbouw van een Vlaanderen dekkend AIS-netwerk werd gestart begin 2011 en zal in 2012 operationeel zijn. In 2012 worden mogelijkheden van stedelijke distributie via kleine binnenvaartschepen georganiseerd.

E-mobiliteit. Nieuwe technologieën dragen bij tot een efficiënter en duurzaam vervoerssysteem. De vier Belgische vervoersmaatschappijen (waaronder De Lijn) vormen hun ticketingsysteem om tot een eengemaakt systeem. In 2012 start de invoering van de chipkaarten en de plaatsing van nieuwe boordcomputers. De verdere uitwerking en uitrol van de dynamische verkeerslichtenbeïnvloeding zal gebeuren aan de hand van de specificaties van de nieuwe boordcomputer en komt de doorstroming ten goede. Binnen het strategisch project RISE werden onder meer een plug-in routeplanner uitgerold en wordt realtime informatie aangeboden aan de hoofdhalthes.

Vergroening van het wegvervoer. De EC heeft zich in het witboek transport 2020-2050 tot doel gesteld de externe kosten van alle transportmodi door te rekenen. Vlaanderen onderschrijft deze doelstelling. De introductie van een slimme kilometerheffing en een wegvignet maken deel uit van de globale hervorming van de verkeersfiscaliteit in België. Zoals aangekondigd in het VHP 2011 zal een **slimme kilometerheffing** voor vrachtwagens tegen 2013 in voege zijn. In 2012 zal een eerste toetsing met de markt plaatsvinden. Het decretale kader wordt uitgewerkt. De komende maanden wordt het decretale kader wordt uitgewerkt, een samenwerkingsakkoord tussen de gewesten voorbereid en wordt,

in samenwerking met de andere gewesten, de medewerking van de federale overheid gevraagd voor een aantal cruciale aspecten, zoals de aanpassing van de bijzondere financieringswet.

Vanaf 1 maart 2012 betalen milieuvriendelijke wagens minder **belasting op inverkeersstelling** (BIV). Omgekeerd betalen vervuilende wagens een hogere BIV. Daarvoor hing de BIV nog af van het vermogen van een wagen. De nieuwe vergroende BIV wordt berekend op basis van de milieukeurmerken: CO₂-uitstoot, brandstoftype en euronorm. De VR wil op deze manier de aankoop van milieuvriendelijke wagens stimuleren, inzetten op een betere luchtkwaliteit en nieuwe en propere technologieën stimuleren. Voor tweedehandswagens wordt er rekening gehouden met de leeftijd van de wagen en de aanwezigheid van een roetfilter. Er werd geopteerd voor een geleidelijke invoering. De nieuwe BIV geldt voor alle voertuigen exclusief voor diegenen die worden ingeschreven door leasingbedrijven. Voor deze categorie moet Vlaanderen nog een samenwerkingsakkoord afsluiten met de andere gewesten.

Ook het gebruik van **schone en energiezuinige voertuigen** (ecoscore) via technologie neutraal beleid wordt verder gestimuleerd waarbij ingezet wordt op verder onderzoek naar alternatieve brandstoffen, die kunnen bijdragen tot vermindering van de CO₂ uitstoot en tot energie-efficiëntie. Ook de mogelijkheden van elektrische voertuigen in het mobiliteitsgebeuren worden verder gescreend. Vlaanderen wijst in dit verband evenwel op de modusspecifieke behoeften van de verschillende transportmodi.

Intelligente vervoerssystemen. Vlaanderen werkt momenteel aan een prioriteitenlijst voor de volgende vijf jaar.⁵⁵ Dynamisch verkeersmanagement (DVM)⁵⁶ neemt hierin een belangrijke plaats in. Het basismetnet met meetlussen en een camerabewakingssysteem zal eind 2012 operationeel zijn op het hoofdwegenet in Vlaanderen. Verder zal er vooral geïnvesteerd worden in het dynamisch verkeersbeheer in en rond tunnels en worden de eerste proefprojecten rond spitsstroken geëvalueerd en wordt er onderzocht of meer locaties in aanmerking kunnen komen.

Investeren in de missing links in het vervoersnetwerk. Het Vlaamse Gewest ondersteunt ten volle de in voorbereiding zijnde Europese richtsnoeren voor het TEN-T-beleid en het voorstel van Verordening betreffende de "Connecting Europe Facility". De beschikbare middelen worden dan ook prioritair en maximaal aangewend voor investeringen in de missing links. Comodale oplossingen verdienen voorrang. In de logistieke keten wordt gekozen voor multimodale oplossingen. Vlaamse waterwegbeheerders willen goederenstromen verder diversifiëren via de ontwikkeling van Regionale Overslag Centra (ROC) en blijven op zoek gaan naar opportuniteiten voor watergebonden bedrijventerreinen en inland terminals. Verder wordt er gewerkt aan een goed doordachte strategie voor inland containerhubs voor spoor en binnenvaart. Ook de bouw van een tweede sluis op de linker Scheldeoever waarvoor Vlaanderen 50 % investeringskrediet bekam via de Europese Investeringsbank moet bijdragen tot een multimodale ontsluiting voor het goederenvervoer.

⁵⁵ In uitvoering van de richtlijn 2010/40/EU betreffende het kader voor het invoeren van intelligente vervoerssystemen op het gebied van wegvervoer en voor interfaces met andere vervoerswijzen.

⁵⁶ Door middel van DVM kan de wegbeheerder het verkeer sturen. DVM kan ook worden ingezet om de weggebruiker te informeren over vervoersalternatieven. Bovendien verhoogt DVM de verkeersveiligheid omdat het de weggebruiker snel informeert over gevaar op de weg en de maximumsnelheid kan worden aangepast aan de verkeerssituatie.

3.3.8. Duurzaam overheidsoptreden

Het **transitienetwerk duurzaam wonen en bouwen** , dat eind 2004 werd opgestart onder impuls van de Vlaamse overheid, werd in 2011 verder ondersteund.

Daarnaast werd in de tweede helft van 2011 verder werk gemaakt van een objectief meet- en certificatie-instrument voor particuliere gebouwen (zowel voor nieuwbouw als voor renovatie) en groepswooningbouw. Dit instrument, de **Vlaamse maatstaf voor duurzaam wonen en bouwen**, werd in het najaar definitief opgeleverd en zal in het voorjaar van 2012 worden voorgelegd aan de VR.

In 2011 ondertekende de Vlaamse overheid een overeenkomst voor een periode van vijf jaar met de Vlaamse provincies voor de oprichting van vijf **provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen**. Deze steunpunten mikken op een brede doelgroep van particulieren en professionals om duurzaam wonen en bouwen te integreren in de bouwpraktijk. Daarnaast ondersteunen en adviseren deze steunpunten ook gemeenten bij de integratie van duurzaam bouwen in complexe projecten op gebouwen- of wijkniveau. De vijf provinciale steunpunten werken ook onderling samen in een netwerk onder coördinatie van de Vlaamse overheid.

In 2011 werd ook een **voorbeeldenboek duurzaam wonen en bouwen** uitgewerkt. De Vlaamse overheid wil aan de hand van tien goede praktijkvoorbeelden onder meer lokale besturen en projectontwikkelaars sensibiliseren en inspireren voor duurzaam wonen en bouwen. Het gaat om tien projecten die rechtstreeks of via subsidies ondersteund werden door de Vlaamse overheid. Er is daarbij bewust geopteerd om zoveel mogelijk verschillende types van bouwprojecten aan bod te laten komen, zoals sociale woningbouw, woonzorgcentra, ziekenhuizen, kantoren, scholen en infrastructuur voor sport en toerisme.

De acties van het eerste Vlaams actieplan **duurzame overheidsopdrachten 2009-2011** zijn gefinaliseerd of in uitvoering. De helpdesk duurzame overheidsopdrachten is operationeel.

3.3.9. Duurzame landbouwproductie

Om de varkenshouderij een toekomstperspectief naar 2020 toe te bieden, werden een 6-tal dialoogdagen georganiseerd met de sector om gevoeligheden, problemen, noden voor de toekomst te kennen en een actieplan te ontwerpen. Dit actieplan werd in december 2011 voorgesteld, de uitvoering van dit actieplan wordt verder opgevolgd.

2012 staat in het teken van de uitvoering van het Jaarplan Bio 2012, waarbij wordt gewerkt aan een nog sterkere interactie tussen omschakeling en de markt. Op basis van een momenteel lopende evaluatie wordt gestart met de opmaak van een nieuw beleidsplan biologische landbouw na 2012. Ook het actieplan alternatieve eiwitbronnen (2011-2015) is intussen in uitrol; evaluatie en vervolgtraject zijn voorzien voor 2015.

De Vlaamse overheid werkte in 2011 verder aan een gezamenlijke visie rond agrarisch natuurbeheer en agrobiodiversiteit.⁵⁷ Dit vormde de basis voor een plan van aanpak met concrete acties en doelstellingen, dat in 2012 verder uitgebouwd en gerealiseerd

⁵⁷ De gezamenlijke visie van de beleidsdomeinen LV en LNE werd voorbereid binnen de ambtelijke werkgroep AGNABIO.

zal worden. Eind 2011 vond onder de koepel AGNABIO ook een ambtelijke kennismarkt over de Nederlandse catalogus blauwgroene diensten plaats.

Er werd in 2011 een strategisch plan korte keten opgesteld, in overleg met de brede sector. Het strategische plan korte keten is tot stand gekomen via een multistakeholder-proces waarbij alle betrokken actoren de kans hebben gekregen om input te leveren. Het strategische plan wil de korte keten in de landbouw erkennen als een duurzaam afzetsysteem waarbij een rechtstreekse relatie bestaat tussen de producent en de consument. Het heeft de ambitie om producenten ondersteunen en stimuleren om binnen de korte keten actief te zijn. In het strategische plan wordt ook de korte keten afgebakend aan de hand van een aantal basisprincipes, namelijk: betrokkenheid van de consument, beperkt aantal schakels, zeggenschap van de producent, lokaal karakter en contact met de landbouwpraktijk.

In het kader van de omzetting van de Europese richtlijn R2009/128 inzake het duurzaam gebruik van pesticiden, werden werkgroepen per sector opgestart om richtsnoeren op te stellen. Nadien zal er overleg voorzien worden om dit in een wettelijk kader te gieten. In het najaar kwam de adviesraad IPM samen en werden er aanbevelingen gedaan, zowel naar de richtsnoeren geïntegreerde gewasbescherming per sector als naar de omzetting van de Europese richtlijn. Intussen zijn uniforme, evenwaardige richtsnoeren voor de vijf plantaardige sectoren (akkerbouw, groenten in openlucht, groenten onder bescherming, fruitteelt en sierteelt) klaar voor toepassing in de praktijk.⁵⁸

3.4. Het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren en de industriële basis verduurzamen

Richtsnoer 6: het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren en de industriële basis moderniseren



Vlaggenschip: Industriebeleid in een tijd van mondialisering



Vlaggenschip: Een digitale agenda voor Europa

Annual Growth Survey 2012: De kredietverschaffing aan de economie normaliseren

Euro Plus Pact: het concurrentievermogen verbeteren

De duurzame transformatie van het Vlaamse economisch weefsel staat centraal in de beleidsvisie met onderzoek en innovatie als essentiële pijlers (zie 3.2). Een versnelde digitalisering is daarin een cruciale uitdaging en topprioriteit. Vlaanderen neemt een reeks van uiteenlopende maatregelen om Vlaamse kmo's en grote bedrijven te versterken en te richten op duurzame groei en transformatie (zie 3.4.1 t.e.m. 3.4.5).

Daarnaast zijn er instrumenten die bedrijfsinvesteringen mogelijk maken (zie 3.4.6). De overheid optimaliseert ook haar dienstverlening en neemt maatregelen op het vlak van de electriciteits- en gastmarkt wat positieve gevolgen heeft op het ondernemings- en consumentenklimaat. (zie 3.4.7). Ten slotte de Vlaamse overheid ook in een ruimtelijk beleidsplan dat een competitieve economie kan ondersteunen (3.4.8).

⁵⁸ De omzetting van de Europese richtlijn en dus het opzetten van het wettelijk kader zijn vereist tegen 30 juni 2013.

Hieronder volgt een stand van zaken met betrekking tot de beleidsacties die waren aan-gegeven in het VHP 2011 alsook van nieuwe beleidsacties die sindsdien genomen zijn.

Tabel 4: ondernemerschap: O&O en innovatie

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2020
Aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten voor ondernemingen of organisaties met 10 of meer werknemers (%)	16,8		11,1						33,6% (+50% tov 2007)
Aandeel innovatieve bedrijven (%)		61,6*	62					Stijging	
Aandeel van de uitvoer van hoogtechnologische goederen in de totale uitvoer (%)		5,6	5,7					Toename	
Oprichtingsratio (%)	8,2	7,2	7,1					Toename	

* Volgens gewijzigde definitie Eurostat

De aandacht voor ondernemerschap komt o.a. tot uitdrukking in bovenstaande op te volgen indicatoren (tabel 4). Zo heeft één van de op te volgen indicatoren (uitvoer hoogtechnologische goederen) betrekking op de internationale dimensie van het ondernemen. Vlaanderen verliest de internationale dimensie van het ondernemen niet uit het oog en blijft sterk inzetten op de internationalisering van de Vlaamse economie, het aantrekken van nieuwe buitenlandse investeringen, het herwinnen van verloren exportmarktaandeel en een economische diplomatie met focus op de snelst groeiende economieën.

3.4.1. Bedrijven door de crisis helpen

De maatregelen om bedrijven door de crisis te loodsen steunen op de volgende pijlers (a) de PMV waarborgregeling, (b) de ondersteuning van bedrijven in moeilijkheden, (c) armoede bij zelfstandigen en gefailleerden en (d) rentetoelage bij hinder door openbare werken

a) De PMV waarborgregeling

Zoals aangekondigd in het VHP 2011 zijn de waarborgen voor **overbruggingsfinanciering** (een tijdelijke verruiming van de generieke waarborgregeling) uitgedoofd. Deze werden stopgezet op 30 juni 2011⁵⁹. Ondertussen werd de generieke waarborgregeling verankerd en werd een specifieke groene waarborg voor energie-efficiëntie investeringen ontwikkeld (omwille van de recessie onderzoekt Waarborgbeheer een aanpassing van regelgeving om indien nodig snel terug waarborgen voor overbruggingskredieten mogelijk te maken.).

Gigant is intussen een continue financieringsmaatregel voor KMO's en grote ondernemingen die behoefte hebben aan kredietwaarborgen van meer dan anderhalf

⁵⁹ Sinds de start t.e.m. 30 juni 2011 genoten 4.673 ondernemers van de Waarborgregeling voor een totaalbedrag van 793 miljoen euro. Het aantal gewaarborgde dossiers groeide in 2010 met 12% tot 1.668 dossiers. De verliesfinanciering wordt voor 2011 geraamd op 21,5 miljoen euro.

miljoen euro.⁶⁰ Per einde maart 2011 gebeurde een waarborgaanvraag door 27 bedrijven, waarvan 19 goedgekeurd werden met waarborgbedrag van in totaal 509 miljoen euro en een kredietbedrag van 899 miljoen euro. Per einde juni 2011 waren er 13 effectief gerealiseerde waarborgen met 428 miljoen euro toegekende waarborgen en 736 miljoen euro kredieten.

b) De ondersteuning van bedrijven in moeilijkheden

Sinds de opstart van het preventief bedrijfsbeleid zijn er 85 aangemelde dossiers genoteerd waarvan ongeveer een kwart aan de voorwaarden voldeed op het traject te doorlopen. Acht bedrijven maakten intussen een doorstartplan.

c) Armoede bij zelfstandigen en gefailleerden

In 2012 is een verdubbeling voorzien van de steun aan het project 'Tussenstap'.⁶¹ Er werd tevens een ESF-project 'Begeleiding van gefailleerden' opgestart.

d) Rentetoeelage bij hinder door openbare werken

Deze maatregel is, zoals aangekondigd in het VHP 2011, uitgebreid. Dit resulteerde in een aanzienlijke toename van de aanvragen: 27 dossiers voor 172.701,21 euro in 2010 tegen 103 dossiers voor 831.850,27 euro tijdens eerste helft van 2011. Het budget voor 2012 wordt opgetrokken tot 2 miljoen euro.

In het VHP 2011 werd aangekondigd dat de Vlaamse overheid de markt van kredieten aan Vlaamse ondernemingen actief zou monitoren en hierover op regelmatige basis zou rapporteren. Deze oefening die in 2011 gebeurde, zal ook in 2012 worden herhaald.

3.4.2. Meer en sterkere ondernemers

Het **Actieplan Ondernemerschap** werd in 2011 geactualiseerd, en bovendien aangevuld met acties uit andere beleidsdomeinen. Hieronder een overzicht van recente ontwikkelingen.

Met de maatregel "**steun voor advies aan prestarters**" kunnen startende ondernemers een goedkope ondersteuning krijgen om de haalbaarheid van hun commercieel idee (ondernemingsplan) te onderzoeken. Ze betalen slechts 100 euro, en de Vlaamse overheid legt de overige 800 euro bij voor de opmaak van een haalbaarheidsstudie. Het aangekondigde pilootproject van 2 jaar werd intussen opgestart, mikkend op 2.500 haalbaarheidsstudies. Wie een nieuwe zaak wil opstarten, kan vervolgens samen met een expert van ondernemersorganisaties UNIZO of VOKA een ondernemingsplan opstellen.

Daarnaast kunnen volgende doelgroepen advies krijgen over de specifieke knelpunten die voor hen een grotere drempel vormen dan voor de gemiddelde starters: starters met groeipotentieel, 50-plussers, allochtone ondernemers, arbeidsgehandicapten, vrouwen. De Vlaamse overheid investeert in totaal 4,5 miljoen euro in de begeleiding voor beide maatregelen.

⁶⁰ Gigarant werd begin 2009 opgericht om ad hoc crisiswaarborgen toe te kennen aan bedrijven die niet in aanmerking komen voor de generieke Waarborgregeling.

⁶¹ <http://www.tussenstap.be/>

Nieuw is het **actieplan Ondernemerschapsonderwijs 2011-2014**. Via dit actieplan willen de ministers van Werk, Onderwijs, Economie en Landbouw gezamenlijk ondernemingszin en ondernemerschap bij jongeren stimuleren via het onderwijs en hen meer motiveren om een eigen zaak te beginnen. Zo komen er o.m. aangepaste lespakketten, ondernemingswedstrijden voor jongeren, en meer middelen voor small business projects en Leerondernemingen, die het mogelijk maken voor jongeren om op school hun eigen mini-onderneming op te starten. De bestaande acties zoals subsidiëring van VLAJO of brugprojecten economie-onderwijs lopen inmiddels verder. Een beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep werkt momenteel aan de invoering ervan.

Binnen de KMO-portefeuille werden in september 2011 enkele bijstellingen gedaan waaronder de mogelijkheid tot subsidiëring van het opstellen van een overdrachtsplan voor de pijler van strategisch advies, en de invoer van de adviesdomeinen milieu en energie.

In oktober 2011 werd een masterplan gelanceerd voor de multidisciplinaire aanpak van de bedrijfsoverdracht.

Wat de detailhandel betreft, wil de VR meer winkels in stadscentra. Daartoe richtte ze eind 2011 een omzendbrief aan de gemeenten en steden met richtlijnen die ze moeten volgen wanneer ze vergunningen uitreiken aan nieuwe winkels. Dit kadert in de uitvoering van de startnota 'Winkelen in Vlaanderen'.

Het blijft een belangrijke prioriteit om het **ondernemerschap in de landbouw** te versterken. In 2012 zal er werk van gemaakt worden om de getroffen sectoren beter te wapenen tegen crises. In het kader daarvan zal meer concreet:

- Het actieplan varkenshouderij uitgevoerd worden, waarbij het ondermeer de bedoeling is om de samenwerking en transparantie in de keten te verbeteren, ondermeer via producentenorganisaties.
- Actie ondernomen worden om de prijsvolatiliteit in de sector structureel aan te pakken.
- Tuinbouwsector meer crisisbestendig maken door optimaler gebruik te maken van de middelen in het kader van de Gemeenschappelijke Marktordening (GMO) Groenten en Fruit. Hieromtrent zal een bevraging gehouden worden.
- De 'zachte landing' van de melkquotareglementering na 2015, waarbij het quotumrecht stilaan uitgebreid wordt teneinde de gevolgen van de definitieve afschaffing van dit productierecht te verzachten.
- Uitvoering van het strategisch plan korte keten, teneinde de landbouwers maximaal de kans aan te reiken om de voordelen van deze manier van afzet te bevorderen. Op deze manier vergroot immers de zelfstandigheid van de landbouwers, in het bijzonder bij hun prijszetting.

3.4.3. Meer groeiende ondernemingen

De bijsturing van de strategische opleidings- en investeringssteun die werd aangekondigd in het VHP 2011 is van kracht. Het "behoud en creatie van tewerkstelling" als criterium was daarbij een belangrijke factor en het systeem werd beter georiënteerd naar strategisch belangrijke projecten. Een tweede evaluatie onderzoekt de effectiviteit van de steunmaatregel en wordt dit voorjaar afgerond.

Gazellensprong  : het groeiplatform dat werd aangekondigd in het VHP 2011, is op-

gericht en mikt op enerzijds high-potential groeiers en anderzijds de meer gemiddelde groeiondernemingen. Een brochure is in het voorjaar van 2011 uitgegeven met alle relevante maatregelen voor groeibedrijven. Eind 2011 is een studie naar eventuele hiaten in het overheidsinstrumentarium t.a.v. groeibedrijven afgerond. Daarnaast lopen de 9 proefprojecten inzake groeibegeleiding tot het derde kwartaal van 2012. Een nieuwe maatregel op basis van de leereffecten van deze proefprojecten wordt tevens onderzocht.

Met de bedoeling **meer buitenlandse investeerders** aan te trekken en te begeleiden werd de samenwerking tussen Agentschap Ondernemen (AO) en Flanders Investment and Trade (FIT) geoptimaliseerd. Het overleg tussen de publieke actoren in de provincies verloopt voortaan (sinds najaar 2011) meer gestroomlijnd binnen de nieuw opgerichte provinciale overlegplatformen. Dit moet leiden tot een efficiëntere acquisitie, onthaal en begeleiding van buitenlandse kandidaat-investeerders.

Vlaanderen zet in op een **sterke internationalisering van de Vlaamse economie**. In de nieuwe beheersovereenkomst (2011-2015) met Flanders Investment & Trade (FIT), krijgt de dienstverlening naar startende exporteurs toe opnieuw extra aandacht. Het doen toenemen van het aantal exporterende ondernemingen is één van de operationele doelstellingen in de nieuwe beheersovereenkomst. In 2011 werden 76 exportmeters afgenomen en eind 2011 zaten 1.533 bedrijven in de portefeuilles van de adviseurs Internationaal Ondernemen. Om meer KMO's aan te zetten om te exporteren zal FIT zich in 2012 extra inspannen om de kennis over en de relatie met de klant verbeteren. Daarom zal in het laatste kwartaal van 2011 en het eerste kwartaal van 2012 een nieuw Customer Relationship Management-systeem voor binnen- en buitenland geïmplementeerd worden. Parallel hiermee verloopt de uitbouw van 'Mijn FIT' op de FITwebsite die in het najaar van 2011 volledig vernieuwd wordt. 'Mijn FIT' zal de bedrijven toelaten om via de website op maat te communiceren met FIT. Zo kunnen ze een profiel opmaken en enkel de gewenste informatie ontvangen. Het geeft hen ook toegang tot databases, handelsvoorstellen, marktstudies en landendossiers. Dit moet uitmonden in een nog betere dienstverlening aan de bedrijven.

Tijdens deze legislatuur wordt vanuit de specifieke invalshoek buitenlands beleid resoluut de kaart getrokken van de opkomende economieën. Een **focus op snelgroeiende markten** is belangrijk om de positie van Vlaanderen in de internationale handel veilig te stellen. FIT besteedt in haar dagelijkse dienstverlening dan ook veel aandacht aan deze landen. In 2011 werden voor de 25 focuslanden⁶² 2252 steunvragen goedgekeurd voor een totaalbedrag van 5.581.743,37 euro.

3.4.4. Een groenere economie

De maatregelen die betrekking hebben op een groenere economie worden hoger onder 3.3.4 besproken. Het betreft o.m. de ecologiepremie, de energiescan en de proeftuin elektrische voertuigen.

⁶² Op basis van macro-economische parameters en met de inbreng van het binnen- en buitenlands netwerk van Flanders Investment & Trade werden 25 focuslanden geselecteerd, waarbij zowel rekening werd gehouden met opkomende economieën als met de traditioneel belangrijke afzetmarkten. De 25 landen van de focusstrategie zijn Brazilië, Canada, China (inclusief Hong Kong), Duitsland, Frankrijk, India, Italië, Japan, Marokko, Mexico, Nederland, Polen, Roemenië, Rusland, Saoedi-Arabië, Singapore, Spanje, Taiwan, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Arabische Emiraten, Verenigde Staten, Zuid-Afrika en Zuid-Korea.

3.4.5. De ontwikkeling versterken van een meer innovatieve en kennisintensieve economie

De VR keurde op 27 mei 2011 het **Witboek “Een nieuw industrieel beleid voor Vlaanderen”** goed. Het bevat een overkoepelende visie op de toekomst van de industrie in Vlaanderen. De industrie zal in de toekomst groener, socialer, creatiever en innovatiever moeten zijn. Dit geeft een aanzet tot een **nieuw industrieel beleid (NIB)**,  zodat de industrie in Vlaanderen zich kan aanpassen aan de veranderingen en de concurrentie kan blijven aangaan met het buitenland. Het nieuw industrieel beleid bevat 50 concrete acties en steunt op vier pijlers:

- nieuwe fabriek voor de toekomst;
- competentie- en arbeidsmarktbeleid;
- industrieel innovatiebeleid;
- infrastructuurbeleid

Er wordt in het witboek ook belang gehecht aan materies waarvoor de regio's geen bevoegdheden in hebben, maar die toch een belangrijke rol spelen in het succes van een industrieel beleid. Zo dient met name het concurrentievermogen versterkt o.a. door de loonkostenhandicap aan te pakken.

Eind 2011 werd een Industrieraad opgericht die het nieuw industrieel beleid zal opvolgen en ondersteunen. De VR investeert 7 miljoen euro in projecten die bijdragen aan de zogenaamde “Fabriek van de Toekomst” (FvT).⁶³ De steun, ten belope van maximaal 80% van de aanvaarde kosten, kan worden toegekend aan bedrijfsgroeperingen (ondernemersorganisaties, federaties, clusterorganisaties) wiens projectvoorstel aan de voorwaarden voldoet. Het gaat om projecten die de transformatie van de industrie mee mogelijk maken of projecten die de focus leggen op een open productieomgeving.⁶⁴

3.4.6. Instrumenten die bedrijfsinvesteringen mogelijk maken

Op 1 januari 2011 ging de uitbreiding van de **win-winlening** effectief van start. Voortaan kunnen alle KMO's deze lening aangaan, voorheen enkel starters. Dit leidde tot een verdubbeling van het aantal aanvragen tot registratie in 2011. Sinds de start van win-winlening hebben al 1876 ondernemingen hiervan gebruik gemaakt voor een totaalbedrag van 50.110922 euro.

ARKimedesfonds I⁶⁵: per einde juni 2011 waren er 394 ARK-investeringen waarbij in totaal 135 miljoen euro ARK-middelen geïnvesteerd werden in 122 bedrijven (die 2.647 VTE tewerkstellen). Sinds de oprichting van ARKimedesfonds II medio 2010 zijn er 10 kandidaat-ARKIV's geselecteerd om te investeren in innovatieve starters en snelgroeiende KMO's. De VR investeerde zelf 100 miljoen euro in het ARKimedesfonds II. Private fondsen die investeren in beloftevolle KMO's kunnen zich kandidaat stellen om de helft van hun fonds te laten financieren door het ARKimedesfonds. Aldus kunnen de ARKIV's op hun beurt 200 miljoen euro investeren in snelgroeiende KMO's. De ARKIV's investeren vooral

63 De Fabriek van de Toekomst is een nieuw concept voor de industriële sector waarbij samenwerking, duurzaamheid en innovatie centraal staan.

64 Open productie betekent dat de grenzen vervagen tussen productievestigingen en leveranciers, tussen klanten, werknemers en onderzoekers, en tussen productie en diensten. Een open productieomgeving zal resulteren in minder productiekosten. Meer informatie beschikbaar op <http://www.agentschapondernemen.be/themas/oproep-ondernemerschap>

65 ARK = activering risicokapitaal

in hoogtechnologische en innovatieve bedrijven, bijvoorbeeld in de sectoren van de nano-elektronica, schone technologieën, ICT en levenswetenschappen.

Andere voorbeelden van maatregelen zijn bv. **Kidsinvest en Cultuurinvest**, fondsen voor specifieke doelgroepen die in de traditionele markt voor bedrijfsfinanciering uit de boot dreigen te vallen. Op 16 december 2011 keurde de VR de samenwerkingsovereenkomst goed met de Participatiemaatschappij Vlaanderen over het beheer van Cultuurinvest. De overeenkomst verduidelijkt o.m. de aanpassingen aan de oorspronkelijke investeringsstrategie en houdt rekening met de gewijzigde realiteit.

Nieuw is de **Trajectbegeleiding optimale financieringsmix – FINMIX**. Met FINMIX wil de Vlaamse overheid ondernemers via een aanvullend kanaal helpen in hun zoektocht naar de optimale financieringsmix, en dan in het bijzonder voor projecten waar het klasieke bankkrediet alleen niet volstaat omwille van het risicovol en complexe karakter van het project. FINMIX gaat in 2012 van start.

3.4.7. Efficiëntere dienstverlening van de overheid voor de maatschappij in het algemeen en het bedrijfsleven in het bijzonder

In het kader van het sleutelproject "Naar een geïntegreerde benadering van ondernemers – Geïntegreerd loket" werd in het najaar 2011 een studie opgestart waarbij de bestaande informatie- en communicatiestromen van de Vlaamse overheid richting ondernemer in kaart worden gebracht met de daaraan gekoppelde beheerskosten en de administratieve lasten. Tegen medio 2012 wordt een strategische visie en stappenplan inzake meetbare efficiëntie-bevorderende maatregelen voor het optimaliseren van het dienstverleningsaanbod van de Vlaamse overheid richting ondernemer uitgewerkt.

Wat de uitrol van de openbare aanbesteding bij het bedrijfsleven betreft werden er in 2011 maandelijkse infosessies voor bedrijven over digitaal aanbesteden en een roadshow in elke Vlaamse provincie georganiseerd. In 2012 worden deze informatie- en communicatieacties herhaald en wordt het grensoverschrijdend aanbesteden, in samenwerking met EEN Vlaanderen (Entreprise Europe netwerk), gepromoot.

Er werden door Vlaanderen verdere initiatieven ter **verbetering van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt**.

De nieuwe Elektriciteits- en Gasrichtlijn uit het Derde Europese Energiepakket werden omgezet in Vlaamse regelgeving bij decreet van 8 juli 2011. Deze twee richtlijnen hebben tot doel de vrijgemaakte aardgas- en elektriciteitsmarkten transparanter, competitiever en klantvriendelijker te maken. Hoewel het leeuwendeel van de bepalingen uit de richtlijnen in federale wetgeving moet worden omgezet, zijn er ook enkele belangrijke aspecten die aan het Vlaamse energiebeleid raken. Met name de versterking van de onafhankelijkheid van de VREG en de invoering van een regeling voor gesloten distributiesystemen. Een ander belangrijk aspect van de omgezette richtlijnen, is de geschillenregeling die de VREG de mogelijkheid geeft om sanctionerend op te treden tegen de distributienetbeheerders wanneer die bijvoorbeeld klanten ten onrechte hebben afgesloten van gas of elektriciteit of wanneer ze klanten onterecht niet hebben aangesloten. De VREG zal de netbeheerder in dergelijke gevallen kunnen verplichten om een schadevergoeding te betalen. Op die manier wordt de consument beter beschermd tegen eventuele fouten van de netbeheerders.

Om de consument een duidelijk beeld te geven van hoe klantvriendelijk elke leverancier is, werd een eerste oefening inzake de vergelijking van de kwaliteit van dienstverlening van de elektriciteits- en aardgasleveranciers gepresenteerd. Dat moet niet alleen klanten toelaten voor klantvriendelijkheid te kiezen, maar kan de leveranciers ook de nodige feedback geven om hun dienstverlening te verbeteren. In de loop van 2012 zal deze oefening verder worden verfijnd, in nauw overleg met de leveranciers.

In 2011 werd ook **ATRIAS** opgericht, dat in de toekomst zal moeten fungeren als 'Central Clearing House', decentrale verrekenkamer voor alle data die tussen de marktpartijen op een vrije elektriciteits- en gasmarkt moet circuleren, zoals verbruiks- en adresgegevens of technische gegevens over de aansluiting of de meters. De oprichting hiervan zal de efficiëntie van de marktprocessen (leverancierswissels, verhuizingen, facturatie, ...) en de marktwerking sterk verbeteren. Het is de bedoeling dat ATRIAS vanaf 2015 operationeel wordt en op dat moment ook klaar is voor de data-uitwisseling die nodig is in een markt met slimme meters.

Ook op tal van andere terreinen, zoals de **landbouwsector**, wordt ingezet op **administratieve lastenverlagings**. In 2012 zullen de functionaliteiten van het e-loket verder uitgebreid worden: overdracht van toeslagrechten, aanvraag voor verhoogde bedrijfstoelage voor de jonge landbouwer, consultatie en online aanvragen van mandaten, VLIF-aanvraag (eerste fase). Daarnaast worden een aantal premiemaatregelen geïntegreerd in de elektronische verzamelaanvraag, waarvan sommigen enkel online kunnen aangevraagd worden. Ook worden bepaalde steunaanvragen in het kader van het Programma voor Plattelandsontwikkeling voortaan geïntegreerd in de verzamelaanvraag, waardoor voor het aanvragen van verschillende steunvormen slechts "één document ingevuld moet worden.

3.4.8. Ruimtelijk beleidsplan Vlaanderen

Het Vlaams stedenbeleid streeft ernaar de stad in al haar aspecten te versterken en wil steden als motor voor sociale, economische en maatschappelijke vernieuwing betekenisvol ondersteunen. Eén van de 13 transversale ViA-thema's is dit van de "**creatieve en duurzame stad**"  en op 14 maart 2012 vindt er een rondetafelconferentie plaats. Om bij te dragen aan het realiseren van een groen en dynamisch stedengewest werd het project 'Groen in de Stad' opgezet met de publicatie van het 'Ideeënboek voor groene steden en gemeenten'.

De VR nam op 28 januari 2011 een beslissing over de organisatie en het verloop van het **Beleidsplan Ruimte**, als opvolger van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Hierin werd een tijdspad uitgezet om te komen tot een groenboek (eind 2011), een witboek (medio 2013) en een voorlopig vastgesteld ontwerp van beleidsplan ruimte vóór het einde van de legislatuur. In de beslissing werd een procesarchitectuur voorgesteld die verduidelijkt hoe de andere beleidsdomeinen, beleidsniveaus en middenveldorganisaties bij de co-productie worden betrokken: met een kernteam, een stuurgroep en het partnerschap. De mededeling aan de VR van 23 december 2011 bracht een aantal verduidelijkingen aan de beslissingstructuur aan. Op 22 december 2011 werd door het kernteam een groenboek opgeleverd.

De bepalingen van het Brownfielddecreet van 30 maart 2007 verliepen op 31 december 2011. Op basis van het decreet werden 2 oproepen gelanceerd voor het indienen van projecten die vermoedelijk zullen resulteren in een 43-tal **brownfieldconvenanten** en een

oppervlakte vertegenwoordigen van meer dan 800 had moeilijk te ontwikkelen terreinen die de komende jaren zullen herontwikkeld worden. Op basis van een visienota met aanbevelingen voor een brownfieldbeleid in Vlaanderen op lange termijn heeft de VR op 29 april 2011 een voorstel tot aanpassing en verlenging van het decreet bij het Vlaams Parlement ingediend.

HOOFDSTUK 4. MEER MENSEN AAN DE SLAG IN MEER WERKBARE JOBS EN GEMIDDELD LANGERE LOOPBANEN (RICHTSNOER 7 T/M 9)

4.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie

De richtsnoeren 7 t.e.m. 9 hebben rechtstreeks betrekking op het werkgelegenheidsbeleid en vormen samen de Europese Werkgelegenheidsstrategie 2012. Deze Europese richtsnoeren komen overeen met de Vlaamse ambities die in het Pact 2020 vastgelegd werden onder de doelstellingen nr. 9 (werkzaamheid), nr. 10 (werkbaarheid), nr. 11 (talent)

De relevante Europa 2020-doelstellingen zijn deze rond werkzaamheidsgraad en de tweeledige onderwijsdoelstelling. Vlaanderen is erg ambitieus op dit vlak en streeft naar een werkzaamheidsgraad van ruim 76% tegen 2020. Wat de onderwijsdoelstelling betreft beoogt Vlaanderen enerzijds het vroegtijdig schoolverlaten terug te dringen tot 5,2%, en wordt anderzijds gestreefd naar 47,8 % van de 30-34 jarigen met een diploma hoger onderwijs.⁶⁶

Het Vlaamse werkgelegenheidsbeleid zet in eerste instantie in op **meer mensen aan de slag in meer werkbare jobs en in gemiddeld langere loopbanen**. In dit hoofdstuk wordt aangegeven in welke mate de vooropgestelde hervormingen uit het VHP 2011 werden gerealiseerd.

Er wordt ook een blik op de nabije toekomst geworpen met de vermelding van de beleidsmaatregelen die gepland zijn voor 2012, o.a. in uitvoering van het recente Loopbaanakkoord en de alternatieven voor de jobkorting (uitgebreide IBO, nieuw ingevoerde C-IBO, arbeidszorg en armoedetrajecten, kinderopvang) die door de VR op 16 december 2011 werden goedgekeurd.

LOOPBAANAKKOORD 2012-2013

Aansluitend op het Pact 2020 sloot de VR op 17 februari 2012, samen met de sociale partners, een **nieuw loopbaanakkoord** af voor de komende 2 jaar. De VR zal jaarlijks 25 miljoen euro investeren om meer mensen aan het werk te krijgen. Om de twee jaar bekijkt de VR samen met de sociale partners welke arbeidsmarktmaatregelen er de volgende twee jaar nodig zijn.

Met dit akkoord zet de VR een belangrijke stap naar **meer maatwerk op de arbeidsmarkt**. De individuele afstand die iemand heeft tot de arbeidsmarkt zal daarbij een cruciale rol spelen. Niet iedereen heeft immers nood aan dezelfde opleiding, premie of ondersteuning om zijn afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen. De lopende hervormingen 'maatwerk bij collectieve inschakeling' binnen de sociale economie, afgestemd op 'maatwerk' bij individuele inschakeling', zijn belangrijke hefboomen.

66 VR 2010 3004 MED 0213.

Voor de kwetsbare doelgroepen - de **jongeren met onvoldoende kwalificaties en de 50-plussers** - komen er acties die hen meer kansen moeten geven op de arbeidsmarkt. Wat de ouderen betreft zal de systematische begeleidingsaanpak worden uitgebreid en wordt ook het premiestelsel grondig hervormd. Ook de begeleiding voor jongeren wordt gevoelig versterkt om ongekwalficeerde uitstroom te vermijden en/of te remediëren: nog meer nadruk komt te liggen op diverse vormen van informeel leren zoals stages, werkplekleren en de IBO. Zowel bij de start van de loopbaan als bij de einde-loopbaan worden werkenden en werkzoekenden voortaan nog meer ondersteund.

Het akkoord zet prioritair in op de **verdere uitbouw van het loopbaanbeleid** om de overgang van de ene job naar de andere te faciliteren met het oog op het verhogen van de mobiliteit. Aandacht blijft ook uitgaan naar opleiding en vorming in functie van competentieversterking van werkzoekenden en het remedieren van knelpunten op de arbeidsmarkt. In het kader van de alternatieven voor de jobkorting zullen langdurig werkzoekenden via de curatieve IBO bijvoorbeeld intenser worden begeleid.

4.2. Naar een verhoogde arbeidsmarktaandeelname

Richtsnoer 7: De arbeidsmarktparticipatie opvoeren en de structurele werkloosheid terugdringen

 Vlaggenschip: een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen

Annual Growth Survey 2012: De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken

Euro Plus Pact: de werkgelegenheid stimuleren, de overheidsfinanciën houdbaar maken

In het VHP 2011 werden de volgende streefdoelen van de VR opgenomen:

De VR streeft ernaar dat in 2020:

- **ruim 76% van de Vlamingen** (20-64 jaar) aan het werk is, rekening houdend met een gemiddelde jaarlijkse groei van +0,5 procentpunten.
- **minimaal 75% van de vrouwen** (20-64) aan het werk is, rekening houdend met een gemiddelde jaarlijkse groei van +0,9 procentpunten.
- **minimaal 60% van de 50-plussers** aan het werk is, rekening houdend met een gemiddelde jaarlijkse groei van +1 procentpunt en dat Vlaanderen ook blijft streven naar een symbolische werkzaamheidsgraad van 50% 55-plussers aan het werk (Het Pact 2020 bepaalt dat die doelstelling in zicht komt).
- Bij constant aandeel in de bevolking (geraamd op ca. 11,9%) minstens **43% van de personen met een arbeidshandicap** (20-64) aan het werk is, rekening houdend met een gemiddelde jaarlijkse groei van +1 procentpunt.
- minimaal **64% van de personen geboren buiten de EU-27** aan het werk is, rekening houdend met een gemiddelde jaarlijkse groei van +1 procentpunt.

Tabel 5: Overzichtstabel van de doelstellingen m.b.t. werkzaamheid

streefdoel 2020						
	2009	2010	2011*	t.o.v. 2010	norm	afstand
totale bevolking	71,5	72,1	71,9%	-0,2 ppt. ↓	76%	4,1 ppt
Vrouwen	65,7	66,7	66,4%	-0,3 ppt. ↓	75%	7,6 ppt.
50-plussers	50,9	53,1	53,6%	+0,5 ppt. ↑	60%	6,4 ppt.
55-plussers	35,8	38,2	38,7%	+0,5 ppt. ↑	50%	11,3 ppt.
personen met een arbeidshandicap	37,5	33,5	37,1%	+3,6 ppt. ↑	43%	5,9 ppt.
personen met een niet EU-nationaliteit	46,9	44,4	45,5%	+1,1 ppt. ↑	58%	12,5 ppt.
personen geboren buiten EU	53,4	53,4	53,2%	-0,2 ppt. ↓	64%	10,8 ppt.

Bron: FOD Economie ADSEI (Bewerking Departement WSE)

* trendcijfer tot en met derde kwartaal van 2011

Op basis van de Nulmeting 2010 wordt de geboekte vooruitgang ten aanzien van deze doelstellingen nauwgezet opgevolgd en worden de cijfers jaarlijks geactualiseerd. Met 71,9 Vlamingen per 100 op actieve leeftijd aan het werk in 2011 realiseert Vlaanderen de vooropgestelde gemiddelde groei van 0,5 procentpunten op jaarbasis niet. De vertraagde economische groei heeft de werkzaamheidsgraad doen stagneren in 2011 (-0,2 ppt. t.o.v. 2010). Ook bij de kansengroepen wordt de vooropgestelde jaarlijkse groei niet gerealiseerd, met uitzondering van de ouderen. De arbeidsdeelname van de 50 plussers nam met 0,5 procentpunten toe in 2011 en zit dus op schema. Ook voor de 55-plussers is dezelfde tendens merkbaar; bijna 39 Vlamingen per 100 op actieve leeftijd waren in 2011 aan het werk. Hieronder worden voor elke doelgroep de vaststellingen weergegeven die voortvloeien uit de analyse van de cijfers voor 2011 (t.o.v. 2010).

Geringe werkzaamheid. Opdat Vlaanderen tegen 2020 de vooropgestelde werkzaamheidsgraad van ruim 76% zou bereiken, moet nog een hele weg worden afgelegd. Terwijl in 2010 nog sprake was van een toename van de arbeidsdeelname in Vlaanderen, kwam in 2011 hieraan een (voorlopig) einde. De werkzaamheidsgraad bedroeg in 2011 71,9% (tegenover 72,1% in 2010). Gemiddeld in de EU-27 ging het om 68,7%. Het grootste potentieel om extra jobs in te vullen ligt duidelijk bij de groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Vlaanderen heeft zich geëngageerd om de arbeidsdeelname van deze groepen tegen het jaar 2020 fors op te trekken.

Vrouwelijke werkzaamheid stagneert. Vrouwen zijn in de afgelopen jaren steeds meer gaan deelnemen aan de arbeidsmarkt. Hun arbeidsdeelname is gestegen van 58,5% in 2000 tot 66,7% in 2010. In 2011 kwam er voorlopig een einde aan de sterke toename van de vrouwelijke werkzaamheidsgraad en bleef die steken op het niveau van 2010, te weten 66,4%. Deze "herintreders" zijn vaak de band met de arbeidsmarkt kwijtgeraakt en beschikken nochtans vaak over specifieke competenties die ze tijdens hun onderbreking hebben ontwikkeld. Het blijft absoluut noodzakelijk voor de Vlaamse arbeidsmarkt om personen die niet (langer) beroepsactief zijn, bijvoorbeeld om zorgetaken op te nemen, opnieuw aan te spreken. Het uitbreiden van de arbeidsreserve op basis van een gericht ondersteuningsbeleid is een belangrijke prioriteit tijdens de huidige legislatuur.

Ouderen werken langer door. De Vlaamse 50-plussers blijven steeds langer aan werk. In

2011 was bijna 54% van de 50-plussers aan het werk. Dat is 0,5 procentpunt hoger dan het jaar voordien en bijna 14 procentpunten meer dan in 2000. Bij de 55-plussers ligt de arbeidsdeelnemers lager: bijna 39 procent was aan het werk in 2011. Toch is ook bij hen een duidelijke kentering zichtbaar. Tussen 2000 en 2011 is hun werkzaamheidsgraad toegenomen met ruim 13 procentpunten. Deze aanhoudende werkzaamheidsgraad kan deels verklaard worden door de instroom van cohortes vrouwen die steeds vaker actief blijven op de arbeidsmarkt, alsook door de talrijke beleidsmaatregelen die gericht zijn op het verlengen van de beroepsloopbaan. Vlaanderen ligt nog altijd op koers om het EU2020-streefdoel van minimaal 60% voor de 50-plussers en 50% voor de 55-plussers te halen. In Europees perspectief behoort Vlaanderen nog altijd tot één van zwakste schakels op vlak van ouderenwerkzaamheid. Gemiddeld in de EU-27 is ruim 57% van de 50-plussers en 47% van de 55-plussers aan het werk.

Arbeidsgehandicapten. In 2011 was slechts 37,1% van de Vlaamse bevolking met een arbeidshandicap aan het werk. Dit is 4 procentpunten meer dan in 2010, maar dit is zeker niet enkel een reële stijging maar ook een effect van een verschillende samenstelling van de onderzochte groep dat wellicht te maken heeft met de speciale Europese module over handicaps die in het tweede kwartaal werd toegevoegd.

Allochtonen nog altijd in een zwakke positie. Het niveau van de werkzaamheid van de personen geboren buiten EU blijkt in 2011 te stokken (53,2%) en zelfs licht achteruit te gaan ten opzichte van 2010 (-0,2 procentpunt). De werkzaamheidsgraad van personen met een niet-EU nationaliteit, daarentegen, is toegenomen met 1,1 procentpunt tot 45,5%. Hiermee komt voorlopig een einde aan de daling die in 2009 en 2010 werd vastgesteld. Het zal voor Vlaanderen echter nog een zware karwei zijn om te voldoen aan de 58%-doelstelling voor personen met een niet-EU nationaliteit en 64%-doelstelling voor personen geboren buiten EU tegen 2020.

Hieronder worden de vooropgestelde Vlaamse beleidsinitiatieven uit het VHP 2011 die genomen werden met het oog op de realisatie van de doelstellingen geformuleerd in het Pact 2020 en Richtsnoer 7 geanalyseerd. Ook wordt stilgestaan bij de beleidsintenties voor 2012.

4.2.1. Een sluitend maatpak voor werkzoekenden tot 50 jaar

De VR blijft een sluitend en maatgericht bemiddelingsaanbod garanderen aan alle instromende werkzoekenden tot 50 jaar. Het sluitend maatpak is operationeel sinds 1 januari 2010 en staat voor een maatgerichte begeleiding van elke werkzoekende. In de loop van 2011 zijn ruim 129.983 werkzoekenden tussen 25 en 50 jaar ingestroomd voor het sluitend maatpak. Twaalf maanden na instroom is 97,4% van deze doelgroep sluitend bereikt, waarmee de gestaag stijgende tendens wordt voortgezet. Eind 2011 bedroeg de uistroom naar werk voor deze doelgroep 53,1%, wat ruim boven het jaarobjectief is van 50%. Sinds september 2011 wordt een heroriënterende aanpak gevolgd voor werkzoekenden met een weinig arbeidsmarktgerichte beroepsaspiratie.

Sinds de introductie van het **Jeugdwerkplan (JWP)** worden ook jongeren vanaf dag één in een bemiddelingstraject opgenomen. Daaruit blijkt dat het sluitend bereik ook bij deze categorie in stijgende lijn gaat: gemeten 4 maanden na labeling heeft de VDAB op jaarbasis bijna 75.000 jongeren sluitend bereikt. Dat is 93,1% van de doelgroep, waarmee de sluitendheid terug stijgt op kwartaalbasis. Hierdoor wordt de jaardoelstelling van 60% uistroom ruim behaald. Desondanks is er geen reden tot euforie gezien de dreigende

economische crisis. Vooral wat betreft de uitstroomresultaten bij de kansengroepen is er marge voor verbetering: de uitstroom naar werk voor de jongeren uit de kansengroepen ligt 18 tot 22% lager dan bij de totale doelgroep. Zeker bij allochtone jongeren zijn bijkomende acties op maat noodzakelijk, ze krijgen evenveel vacatures, maar hun uitstroom is de laagste van alle jonge werkzoekenden.

Met het oog op het **terugdringen van de werkloosheid bij de jeugd** zal Vlaanderen in de toekomst versterkt inzetten op de begeleiding en activering van jongeren. Er worden hieromtrent verschillende acties ondernomen:

- In dialoog met de onderwijs- en sociale partners zal de VR bijkomende afspraken maken rond het voorkomen van ongekwalificeerde uitstroom.
- De VDAB zal een specifieke en **een gedifferentieerde aanpak** uitwerken **voor ongekwalificeerde uitstromers**. De VDAB zal maximaal inzetten op acties die werkervaring bieden via een aangepast job-en opleidingsaanbod zoals werkateliers en/of werkplekleren met het oog op toeleiding naar knelpuntberoepen en de ruimere arbeidsmarkt. Tevens de eerste stappen worden gezet om op termijn te komen tot **een kwalificatieplicht en werkervaringsgarantie** voor de hele groep van ongekwalificeerde schoolverlaters.
- Voor de groep ongekwalificeerde uitstromers die na 6 maanden nog geen werkervaring opdeden zullen **grote werkervaringsprojecten** worden opgezet. Doelstelling is om **op jaarbasis zo'n 1.000 jongeren** de kans te geven om aan deze projecten te participeren.
- Het nieuwe loopbaanakkoord voorziet dat jongeren die een aantal begeleidings- of tijdelijke trajecten hebben doorlopen uiteindelijk toegeleid worden naar duurzame tewerkstelling via **duurzaamheidstrajecten**.
- Bovendien zullen jonge werkzoekenden die ingeschreven zijn voor een beroep waar weinig vraag naar is op de arbeidsmarkt door de VDAB worden aangemoedigd om hun jobdoelwit uit te breiden om hun kansen op tewerkstelling te verhogen. Extra aandacht zal ten slotte uitgaan naar de (groot)**stedelijke aanpak van de jongerenwerkloosheid** (in samenwerking met de VDAB).

4.2.2. Specifieke trajecten voor kwetsbare groepen.

De VR biedt voor diverse kwetsbare groepen specifieke trajecten aan. Hiervoor werd een specifieke aanpak ontwikkeld en de daarbijkomende capaciteit vrijgemaakt. Werkzoekenden met een welzijnsproblematiek wordt een passende begeleiding en ondersteuning aangeboden, o.a. via een uitbreiding van het aantal activeringstrajecten voor werkzoekenden met psychosociale problemen en met experimentele werk-welzijnstrajecten voor personen in armoede (zie 5.2.11).

In het kader van de **uitbreiding van activeringstrajecten voor personen met een medische, mentale, psychische en/of psychiatrische problematiek** streeft de VDAB bovenop het basisaanbod van 1 100 trajecten zorgbegeleiding op jaarbasis naar een realisatie van 230 opgestarte activeringsbegeleidingen voor de kwetsbare MMPP-doelgroep met een RIZIV- of OCMW-statuuut. Tot en met eind september 2011 werden voor beide doelgroepen telkens 42 trajecten opgestart. Omdat het experimenteel beschikbaar stellen

van activeringsbegeleiding vooralsnog moeizaam verliep, zal verder worden ingezet op het **bijsturen van de samenwerking** werk en welzijn (het W²-kader).

Ook voor laaggeletterden, gefailleerde ondernemers en anderstalige oud- en nieuwkomers wordt een specifieke aanpak ontwikkeld. Zo zal het sluitend taalbeleid voor alle anderstalige nieuwkomers worden versterkt.

In het voorjaar van 2011 werd een evaluatie van de **trajecten naar ondernemerschap** voor werkzoekenden uitgevoerd o.b.v. kwantitatieve gegevens en een bevraging van de partners. Doelstelling voor 2012 is om vanuit de huidige projecten verder te groeien naar een structurele aanpak om werkzoekenden te ondersteunen naar het opstarten van een eigen zaak. In samenwerking tussen SYNTRA Vlaanderen en de VDAB werd ook een ESF-oproep gelanceerd naar **gefaillieerde werkzoekenden**.

4.2.3. Vervroeging curatieve aanpak – oriënterende trajectbegeleiding.

De VR heeft zich geëngageerd om de middellangdurige (1 à 2 jaar) en langdurige (vanaf 2 jaar) werkzoekenden vroeger te contacteren en hen een nieuw passend aanbod te doen. Jaarlijks beoogt de VR op die manier voor 16.500 extra middellangdurige en langdurige werkzoekenden een passend begeleidings- en opleidingsaanbod aan te bieden.

Een oproep oriënterende trajectbegeleiding werd gelanceerd via het Europees Sociaal Fonds (ESF). Werkzoekenden tot 30 jaar die het afgelopen jaar geen begeleiding door de VDAB of een partner hebben gekregen worden hierdoor uitgenodigd voor een nieuw evaluatiemoment met het oog op een oriënterende toeleiding naar het meest passende traject. Eind december 2011 bedroeg de uitstroom van werkzoekenden na het volgen van een heroriënterend traject 53,1%, dit is ruim boven het jaarobjectief van 50%.

4.2.4. Werkervaring voor langdurig werkzoekenden

De Vlaamse overheid biedt jaarlijks aan bijna 3.000 langdurige werkzoekenden een werkervaring van 12 maanden. Via het WIP werd de maatregel ook opengesteld voor werkzoekenden vanaf 1 jaar werkloosheid (in plaats van twee jaar voorheen) om in te spelen op de crisis op de arbeidsmarkt. Bovendien werden 187,9 bijkomende werkervaringsplaatsen gecreëerd, waarvan de invulling hoger lag dan bij de reguliere werkervaring. De contracten liepen af eind december 2011.

4.2.5. Individuele beroepsopleiding in de Onderneming (IBO)

De IBO is een belangrijke instroommaatregel voor de Vlaamse arbeidsmarkt. De VR en sociale partners voorzagen daarom in 2010 en 2011 telkens 2 miljoen euro om een groeipad van 11.000 IBO's te realiseren. Met 11.801 en 12.251 gestarte IBO's in 2010 en 2011 werd dit groeipad gerealiseerd. Tegelijkertijd werd ook een versoepeling doorgevoerd aan het stelsel, waardoor na IBO voortaan ook een arbeidsovereenkomst van bepaalde duur voor één jaar kan volgen (i.p.v. onbepaalde duur voorheen). Slechts 5 bedrijven maakten van deze mogelijkheid gebruik. Omwille van het gebrek aan succes werd daarom besloten om de versoepeling niet te verlengen in 2012.

Tijdens de komende jaren zal het **IBO-beleid** worden uitgebreid. In het kader van de **alternatieven voor de jobkorting** werd een groeipad uitgetekend t.e.m. 2014 (17.000 IBO's). De komende 2 jaar zullen er **5000 extra IBO's** worden opgestart. Bovendien zal

vanaf 2012 meer worden ingezet op de kwaliteit van de maatregel, m.n. het bereik van kansengroepen en de communicatie met sectoren. De IBO zal tevens worden ingepast in een modulair opleidingstraject.

Voor langdurig werkzoekenden met een gecombineerde problematiek is de **curatieve Individuele Beroepsopleiding (C-IBO)** ontwikkeld (alternatieven jobkorting). Hierbij krijgt de werkzoekende een begeleiding tijdens de sollicitatie, met de mogelijkheid van een voorafgaande stage en een intensieve begeleiding. Tijdens de eerste maanden van de C-IBO is de werkgever bovendien geen productiviteitspremie verschuldigd. In 2012 worden 300 curatieve IBO's opgestart. Dat aantal stijgt in 2013 tot minimum 400 en in 2014 gaat het om minimum 500 curatieve IBO's.

4.2.6. Een systematische begeleiding van werkzoekende 50-plussers

Vlaanderen neemt ook in **2012** de nodige maatregelen om de **vervroegde uitrede van 50-plussers** uit de arbeidsmarkt te voorkomen. De activering van 50-plussers blijft immers prioritair. In uitvoering van het recente Loopbaanakkoord zal de **systematische aanpak** verder worden **uitgebreid naar de instromende werkzoekenden tot 58 jaar** vanaf 1 juni 2012.

Deze uitbreiding bouwt verder op het akkoord tussen de sociale partners en de VR van 14 januari 2011 over de VDAB-aanpak 50+ en naar oudere leeftijdsgroepen. In april 2011 werd de systematische aanpak in uitvoering van dit akkoord al uitgebreid tot en met de 55-jarigen. Verder werden in het kader van de 1ste uitbreiding naar de nieuwe instroom van 53 tot 55-jarigen afspraken versterkt met de bijblijfconsulenten en met jobkanaal. De VDAB werkte ook een voorstel uit voor een verbeterde vacaturewerking met meer jobhunting, jobdating en jobcoaching en een piloot voor sollicitatie feedback van de werkgevers.

Naast de uitbreiding van de systematische aanpak voorziet het Loopbaanakkoord ook in een **hervorming van de tewerkstellingspremie 50 plus**. Uit cijferanalyses blijkt dat er een aanzienlijk verschil in uitstroomkans bestaat tussen min 55-jarigen en plus 55-jarigen, terwijl het verschil tussen 55- en 60 plussers verwaarloosbaar is. Anderzijds speelt de werkloosheidsduur een bepalende rol: na 1 jaar werkloosheid is de uitstroomkans naar werk voor werkzoekende 50 plussers al gehalveerd. De tewerkstellingspremie zal daarom in 3 schalen worden ingedeeld **in functie van werkloosheidsduur en leeftijd van de werkzoekende 50-plusser**. Differentiatie op basis van deze parameters moet de premie effectiever maken.

4.2.7. Meer activerend herstructureren

De VR werkt verder aan de kwaliteit van de begeleiding bij de herstructureringen, in het bijzonder via het certificeringsorgaan voor outplacement en door werk te maken van vervolgtrajecten bij de VDAB voor mensen die zonder werk de outplacementbegeleiding verlaten. Bij de certificering wordt ingezet op versterkte samenwerking tussen outplacementkantoren en de VDAB inzake competentieversterking, Elders Verworven competenties (EVC), vacaturewerking en transparante gegevensoverdracht. Eind 2011 behaalden reeds 35 kantoren het certificaat.

In 2011 stroomde er van de werkzoekenden 6 maand na het beëindigen van de voorziene outplacementbegeleiding bij collectief ontslag 51,1% uit naar werk. Gefinancierd

met ESF-middelen worden sinds 1 juli 2010 werkzoekenden, die aan het einde van outplacementbegeleiding niet uitgestroomd zijn naar werk, uitgenodigd door een VDAB-consulent voor een passend vervolgtraject. Over de periode juli 2010 t.e.m. december 2011 werden binnen de 3 maanden na het beëindigen van de outplacementbegeleiding 2.976 **vervolgtrajecten** aangeboden, dit is 41% van het totaal aantal outplacementbegeleidingen waarvan de deelnemers niet uitgestroomd zijn naar werk of uit de werkloosheid.

4.2.8. Resultaatsgerichte opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen

Zoals aangekondigd in het VHP 2011 is er het voorbije jaar werk gemaakt van de hervorming van de Vlaamse tewerkstellingsmaatregelen. Er werd een principekader bekrachtigd voor de hervorming/herschikking van tewerkstellingsmaatregelen binnen een matrix die rekening houdt met Europese steunvereisten. Voor de collectieve component 'sociale economie' gebeurt dit binnen de uitrol van het decreet maatwerk bij collectieve inschakeling. De conceptnota voor dit decreet werd op 21 oktober 2011 goedgekeurd door de VR en wordt nu vertaald naar een structureel kader. Voor de individuele component 'werk' gebeurt dit in het kader van het loopbaanbeleid en wordt eind 2012 een plan van aanpak voorgesteld. De focus ligt momenteel op het uitwerken van de indicering door de VDAB.

4.2.9. Groeipad en hervorming van de sociale economie

Het voorziene groeipad voor de sociale economie in het nieuwe kader maatwerk en het nieuwe kader Lokale Diensteneconomie (LDE) werden verder gerealiseerd in 2011. Begin september 2011 werd een geclusterde oproep (budget 2011-2012) uitgeschreven met een groeipad van 100 VTE voor LDE, 100 VTE voor de Sociale Werkplaatsen (SW) en 135 VTE voor de Beschutte Werkplaatsen (BW). Eind december 2011 werd het voorziene groeipad toegekend binnen de sector SW en BW. Het groeipad LDE werd begin 2012 toegekend.⁶⁷

Er wordt ook verder gewerkt aan een vereenvoudiging van de structuren en regelgeving. De principes en contouren voor het nieuwe maatwerkdecreet bij collectieve inschakeling werden goedgekeurd door de VR op 21 oktober 2011. Op 8 februari 2012 keurde het Vlaams Parlement het nieuwe decreet voor de ondersteuning van het sociaal ondernemerschap goed.

⁶⁷ In het WIP worden bijna 400 bijkomende VTE in de sociale werkplaatsen en de lokale diensteneconomie voorzien.

4.3. Verbetering van de werkbaarheid

Richtsnoer 7: De arbeidsmarktparticipatie opvoeren en de structurele werkloosheid terugdringen

Richtsnoer 8: Een geschoolde beroepsbevolking ontwikkelen die in de behoeften van de arbeidsmarkt voorziet, arbeidsvoorwaarden verbeteren en een leven lang leren bevorderen



Vlaggenschip: een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen

Annual Growth Survey 2012: De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken

Euro Plus Pact: de werkgelegenheid stimuleren

Om de uitstroom uit de arbeidsmarkt te beperken en werkenden langer actief te houden, is ook aandacht vereist voor werkbaar werk of een kwaliteitsvolle job. In lijn met doelstelling 10 van het Pact 2020 streeft de VR er, samen met de Vlaamse sociale partners, naar dat:

- de werkbaarheid van werknemers en zelfstandigen jaarlijks gemiddeld met minstens 0,5 procentpunt groeit,
- bijgevolg verhoogt de werkbaarheidsgraad voor werknemers tot minstens **60% in 2020**, en komt in 2020 zo dicht mogelijk bij **55% voor zelfstandigen**.

Op basis van de Nulmeting 2010 wordt de geboekte vooruitgang ten aanzien van deze doelstellingen uit het Pact 2020 nauwgezet opgevolgd en worden de cijfers jaarlijks geactualiseerd. Hieronder worden de vaststellingen weergegeven die voortvloeien uit de analyse van de cijfers voor 2011 (t.o.v. 2010).

Tabel 6: Overzichtstabel van de doelstellingen m.b.t. werkbaarheid

	streefdoel 2020			
	2010	t.o.v. 2009	norm	afstand
Werknemers	54,3%	+0,2 ppt. ↑	60%	5,7 ppt.
Zelfstandigen	47,8%	+0,1 ppt. ↑	55%	7,2 ppt.

Bron: SERV-STV Innovatie & Arbeid

Werkbaarheid. Uit dit overzicht, op basis van de werkbaarheidsmonitor van de SERV, blijkt dat de werkbaarheidsgraad van loontrekkenden in 2010 lichtjes verder steeg tot 54,3%. Daarmee komt het aandeel werknemers dat een kwaliteitsvolle baan heeft op vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans op ruim de helft. Bij de zelfstandigen blijft deze groep met 48% onder de helft hangen.

Een hogere werkbaarheidsgraad impliceert dat voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies hogere groeicijfers opgetekend worden. Op 3 van deze 4 werkbaarheidsdimensies werd tussen 2004 en 2010 een lichte vooruitgang geboekt bij de werknemers. Bij hen worden de minste problemen gesignaleerd op het vlak van werk-privé-balans. Dit is niet het geval bij de zelfstandigen waar bijna 1 op 3 moeilijkheden ondervindt met het

evenwicht tussen privé en werk. De meeste problemen worden gemeld op het gebied van werkstress en dit zowel bij zelfstandigen als bij loontrekkenden.

Met het oog op het vergroten van de werkbaarheid in bedrijven verkent en onderzoekt het ESF project *'Haalbaarheidsstudie naar het invoeren van een afgeleide Vlaamse WAI'* de inhoudelijke, juridische en organisatorische haalbaarheid van de invoering van een Vlaamse Work Ability Index (WAI) of van andere alternatieve werkbaarheidsinstrumenten. De focus ligt op instrumenten die het werkvermogen van werknemers en de werkbaarheid van jobs meten en diagnosticeren en daarenboven terugkoppelen op niveau van de werknemer of het bedrijf. We inventariseren daarvoor bestaande initiatieven in binnen- en buitenland (in het bijzonder Nederland, Finland, Duitsland).

4.3.1. Een betere combinatie van arbeid en gezin

Om meer mensen aan de slag te helpen wordt ook werk gemaakt van meer werkbare jobs. De VR voorziet in dit verband Vlaamse aanmoedigingspremies voor loopbaanonderbreking en tijdskrediet. De toegang tot deze premies en de hoogte en duurtijd ervan verschilt momenteel relatief sterk tussen de drie verschillende sectoren (privé, openbaar, social profit).

De combinatie arbeid-gezin blijft een belangrijke zorg van de werkende Vlaming op beroepsactieve leeftijd. Het gebrek aan voorzieningen of mogelijkheden belemmert ook de intrede van sommigen op de arbeidsmarkt. In 2010 had 47 procent van de Vlaamse vrouwen die niet of deeltijds werken, het gebrek aan gepaste opvang en/of het niet kunnen veroorloven van opvangdiensten, als belangrijkste redenen aangegeven om niet of deeltijds te werken. Hun aandeel was afgenomen van 52,0 procent in 2006 tot 40,7 procent in 2008, om vervolgens op te lopen tot 47 procent in 2010. Die toename is vooral te wijten aan het groeiend aandeel vrouwen, die inactief zijn wegens gebrek aan kinderopvang en het afnemend aandeel vrouwen die inactief zijn om andere redenen dan gebrek aan opvang.

4.3.2. Kinderopvang

Op 18 november 2011 keurde de VR het **ontwerp van decreet houdende de Kinderopvang van Baby's en Peuters** goed. Dit kaderdecreet zal:

- de maatschappelijke opdracht van de kinderopvang vastleggen;
- een koppeling maken tussen het aantal geboortes en de behoefte aan kinderopvang;
- elk kind dezelfde basiskwaliteit bieden;
- vergunningsvoorwaarden vastleggen voor iedereen die kinderen opvangt;
- duidelijkheid en samenhang in het opvangaanbod scheppen;
- het competentiebeleid vastleggen;
- de concrete organisatie van de kinderopvang vastleggen (waaronder het lokaal loket kinderopvang).

Voor mensen met een laag inkomen, waaronder eenoudergezinnen, blijkt de organisatie en de kost van kinderopvang één van de grote hinderpalen om aan het werk te gaan. Daarom maakte de VR 15 miljoen euro vrij voor bijkomende plaatsen in de inkomensgerelateerde kinderopvang (alternatieven jobkorting). Met deze middelen wordt het aantal opvangplaatsen in de zelfstandige kinderopvang met 1.263 plaatsen ver-

ruimd en is de vergoeding verhoogd tot 28,95 euro per dag.

4.3.3. Een leeftijdsbewust personeelsbeleid

Zoals aangestipt in het VHP 2011, werd een toolbox 50+ uitgewerkt om werkgevers te stimuleren en te ondersteunen om oudere werknemers langer in dienst te houden. De werknemers zelf zullen gestimuleerd worden om de eigen competenties op peil te houden en te werken aan de eigen loopbaan. De **toolbox 'De Juiste Stoel'** werd intussen gelanceerd (juni 2011) en telde eind december zo'n 12801 unieke bezoekers. Om het olievlekeffect te vergroten zal in 2012 een doorstartcampagne worden voorzien met workshops en demonstraties. Op 20 juni werd ook een Ronde Tafel "de Lerende Vlaming en Actief Ouder worden" georganiseerd.

4.3.4. Een duurzaam HR-beleid in ondernemingen

Om een meer duurzaam HR-beleid ingang te doen vinden in het Vlaamse bedrijfsleven worden de bestaande acties op vlak van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit (EAD), leeftijdsbewust personeelsbeleid, een strategisch competentiebeleid in bedrijven en organisaties, werkbaar werk en sociale innovatie gecontinueerd.

In 2012 zal het streven naar een duurzaam loopbaanbeleid op organisatieniveau met aandacht voor competentiebeleid, duurzame diversiteit, werkbaarheid en sociale innovatie verder gestalte krijgen via de voorbereiding van nieuwe protocollen met de structurele EAD projecten, van nieuwe convenants met de RESOC/SERR over de projectontwikkeling EAD en via de aanpassing van het regelgevend kader voor diversiteitsplannen en projecten. Dit ook in uitvoering van het loopbaanakkoord 2012.

4.3.5. Wegwerken van de loopbaankloof tussen mannen en vrouwen

In het VHP 2011 werd al aangegeven dat het Vlaams gelijkekansenbeleid oplossingen in kaart zal brengen met als doel de loopbaankloof te verkleinen en te dichten. Het Plan Loopbaankloof vereist overleg en een breed draagvlak binnen de Vlaamse overheid en de VR. De voorbereidingen voor de concrete uitwerking en een concreet stappenplan zijn reeds van start gegaan. Een eerste overleg met de SERV vond plaats eind 2010 waarna Gelijke Kansen in Vlaanderen een opdracht uitbesteedde die moest leiden tot een gedetailleerde situatieschets over de loopbaankloof en – daaruit voorspruitend - twee gerichte adviesvragen aan respectievelijk de SERV en de VLHOR. Die adviesvragen worden in de loop van januari 2012 aan de betrokken actoren voorgelegd. De adviezen zullen vervolgens grond geven aan een aantal ronde tafels die - met een breed palet aan stakeholders - in het najaar 2012 worden ingericht en zullen uitmonden in een **Vlaams actieplan ter bestrijding van de loopbaankloof**.

4.4. Competentieontwikkeling in functie van de arbeidsmarkt

Richtsnoer 8: Een geschoolde beroepsbevolking ontwikkelen die in de behoeften van de arbeidsmarkt voorziet, arbeidsvoorwaarden verbeteren en een leven lang leren bevorderen



Vlaggenschip: een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen

Annual Growth Survey 2012: De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken

Euro Plus Pact: het concurrentievermogen verbeteren

Richtsnoer 8 heeft vooral aandacht voor competentieontwikkeling, het stimuleren van werkbaar werk, de erkenning van Elders Verworven Competenties, het belang van het anticiperen op toekomstige competentiebehoeften in functie van de noden van de arbeidsmarkt en tot slot het stimuleren van het levenslang leren (ook informeel en niet-formeel leren).

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de voornaamste Vlaamse beleidsinitiatieven genomen met het oog op de realisatie van de doelstellingen geformuleerd in het Pact 2020 en Richtsnoer 8.

4.4.1. De ontwikkeling van een persoonlijk ontwikkelingsplan

De VR en de Vlaamse sociale partners voorzien dat in 2020 elke werknemer in Vlaanderen recht heeft op een persoonlijk ontwikkelingsplan en een plicht tot permanente ontwikkeling. Dit **persoonlijk ontwikkelingsplan** (POP) is afgestemd op de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de werknemer en kadert binnen het strategisch competentiebeleid van de onderneming. Een onderscheid moet dus gemaakt worden tussen een POP gericht op de persoonlijke ontwikkeling en een functiespecifieke of professionele POP. Dit plan heeft ook aandacht voor voldoende breed maatschappelijk gedragen competenties.

In totaal wordt met 21 ESF projecten een bereik beoogd van 2.100 POP- trajecten in de verschillende contexten. Tegen april 2012 dienen 30% van de POP-trajecten te worden gerealiseerd. Op basis van een evaluatiestudie van het Hoger Instituut van de Arbeid (HIVA) zal het POP-concept worden gerealiseerd en eventueel bijgestuurd in functie van het realiseren van de volgende 70%. De ESF POP-projecten lopen eind 2012 af. Voornaamste streefdoel voor 2012 is het komen tot een breed gedragen en in de praktijk uitgetest POP-concept.

Zoals aangekondigd in het VHP 2011 heeft de VR in samenspraak met de Vlaamse sociale partners intussen de eerste stappen gezet om een technologisch ondersteunend instrument te ontwikkelen voor het POP. In een eerste fase werd een innovatieplatform gelanceerd in de schoot van het instituut voor Wetenschap en Technologie (IWT). In februari 2012 zal een haalbaarheidsrapport worden opgemaakt voor de verdere ontwikkeling van een 'e'-ondersteunde POP.

4.4.2. Loopbaandienstverlening voor werkenden

Geënt op de universele basisdienstverlening van de VDAB startte in 2010 een experiment van de vakorganisaties waarbij hun dienstverlening verruimd werd tot basisdienstverlening aan werkenden. Deze actie beoogt werkenden en tijdelijk werkzoekenden te informeren over diverse vragen inzake hun loopbaan en zonodig door te verwijzen naar erkende centra voor loopbaanbegeleiding of andere relevante actoren in het kader van loopbaanontwikkeling.⁶⁸

De gespecialiseerde loopbaanbegeleiding, momenteel via ESF-erkende centra en de VDAB, wordt hertekend. Hierbij worden instrumenten en methodieken verder verfijnd vanuit de optiek van maatwerk en worden relevante evoluties en nieuwe instrumenten op het vlak van loopbanen opgevolgd en op elkaar ingeschakeld (vb. POP/Mijn loopbaan).

4.4.3. Erkennen van beroepservaring en erkenning van verworven competenties

Het ervaringsbewijs kent een aanhoudende groei, met eind april 2011 2.890 ervaringsbewijzen uitgereikt, en een goed bereik van kansengroepen (>90%) en werkzoekenden. Ook in de tweede helft van 2011 bleef deze groei aanhouden en werden in totaal 3.406 ervaringsbewijzen uitgereikt. Er werd een nota "geïntegreerd EVC-beleid" opgemaakt met als doel in de loop van 2012 een gedragen conceptnota uit te werken voor een **breed beleidsdomeinoverschrijdend EVC-beleid**.

Een belangrijk basisinstrument voor de ervaringsbewijzen is COMPETENT, dat ook als basis dient voor de opmaak van beroepscompetentieprofielen. De databank COMPETENT bevat alle informatie over wat we moeten kennen, kunnen en doen in tal van beroepen en functies.

4.4.4. Een flexibel en toekomstgericht opleidingsaanbod

In 2011 heeft de VDAB volop werk gemaakt van de uitbouw van een performant opleidingsaanbod gericht op tewerkstelling in knelpuntberoepen of beroepen van de toekomst. Deze opleidingen worden ingericht in samenwerking met derden-opleidingspartners of met bedrijven. De uitstroom naar werk na een voltooid opleidingstraject waarvan de WIP-opleiding deel uitmaakt (gemeten eind november 2011) bedraagt 71,7%.⁶⁹

In 2012 dienen opleidingen zich nog meer te richten op duurzame competenties binnen diverse beroepen: attitudes op vlak van zuinig energieverbruik, bewust omgaan met grondstoffen en oog voor duurzaamheid moeten ontwikkeld worden bij alle (toekomstige) werknemers. Hierdoor dient het aanbod modulair en complementair in de andere opleidingen ingebouwd te worden.

⁶⁸ De halfjaarlijkse evaluaties tonen aan dat het bereik al bij al nog beperkt is in vergelijking met de totale werkende bevolking. Kansengroepen worden wel goed bereikt, zij het dat er een verschil is tussen laaggeschoolden en allochtonen enerzijds (oververtegenwoordiging) en personen met een arbeidshandicap en ouderen anderzijds. Het opnemen van de basisdienstverlening door de vakorganisaties lijkt op basis van de tussentijdse vaststellingen versterkend en complementair aan de basisdienstverlening door de VDAB.

⁶⁹ Zo realiseerde de VDAB in uitvoering van het WIP in 2010 en 2011 (t.e.m. november) 11.743 opleidingen in samenwerking met derden-opleidingspartners of met bedrijven en werden er in samenwerking met onderwijs een aantal kwalificerende opleidingstrajecten opgezet.

In het najaar van 2010 startte het (ESF-) project "Platform Vlaams arbeidsmarktonderzoek van de toekomst" op, in een breed samenwerkingsverband (VDAB, ESF-agentschap, departement WSE, SERV, SYNTRA Vlaanderen, OV&W, ..). Sinds april 2011 wordt vormgegeven aan een pilootproject. Voor de pilootfase werden enkele bouwstenen uit de conceptnota (inschatting vervangingsvraag, etc.) uitgetest voor de voeding nijverheid, wat heel wat leereffecten opleverde. In 2012 zal de overheid naar een handleiding toewerken om sectoren aan te moedigen voorspellend onderzoek aan te vatten. Na afloop van het ESF-project eind april 2012 zullen beleidsaanbevelingen worden geformuleerd m.b.t. een structurele verankering en beleidsmatige aansturing van het platform.

Het is belangrijk om zicht te krijgen op de arbeidsmarkt van morgen vanuit het perspectief van de vereiste competenties en vaardigheden. Bij de verdere uitbouw van het platform laat Vlaanderen zich inspireren door buitenlandse voorbeelden. Zowel de governance structuur van het platform, de methodologieën als de activiteiten worden momenteel uitgewerkt. Daarnaast werd een pilootstudie aangevat over de case van de voedingsnijverheid in Vlaanderen. De structurele problemen in de aansluiting tussen vraag en aanbod werden onder de loep genomen, waarbij ook werd gekeken naar de rol van onderwijsinhouden.

4.4.5. Knelpuntenbeleid

In 2011 werd ingezet op een toekomstgericht competentiebeleid met een versterkt operationeel opleidings- en begeleidingsaanbod voor alle actoren gericht op knelpuntberoepen en "beroepen voor de toekomst". Dit moet leiden tot meer capaciteit in en een kwalitatieve toeleiding naar opleiding en begeleiding enerzijds en bemiddeling anderzijds. Prioriteit wordt gegeven aan intersectorale opleidingen en overbruggingstrajecten om in te spelen op transitie tussen sectoren.

Om de arbeidsproductiviteit en de competitiviteit te verhogen, blijft Vlaanderen investeren in vorming en opleiding. De VDAB maakt d.m.v. een geïntegreerd actieplan knelpuntenbeleid o.m. werk van een geïntegreerde begeleiding en bemiddeling van start tot finish en tot een intensievere samenwerking met alle opleidingsverstrekkers en andere stakeholders. Naast vorming en opleiding heeft het actieplan ook aandacht voor heroriëntering, sectorale actieplannen en het versterken van de vacaturewerking.

Om sneller en doeltreffender te kunnen reageren op toekomstige opleidingsnoden erkennen de sociale partners (VESOC) op 29 maart 2011 het concept van de 'Excellente centra'. Omdat complexe sociaal-economische uitdagingen niet afdoend kunnen worden aangepakt door 1 organisatie werd er afgesproken om werk te maken van de invulling van Excellente Centra of samenwerkingsplatformen waarin sectoren en actoren samenwerken om in te spelen op strategische arbeidsmarktknelpunten die een sector ervaart.

In 2012 zal een aanvang worden genomen met de ontwikkeling van een lange termijn strategie van innovatieve en efficiënte partnerschappen op het vlak van opleiding en oriëntering tussen de verschillende arbeidsmarkt- en onderwijsactoren.

⁷⁰ Als dit Platform VLAMT het verhoopte beter zicht kan bieden op de toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt, dan wordt het ook mogelijk het onderwijsaanbod hier beter op af te stemmen.

4.4.6. Stimuleren van grotere instroom en loopbanen in wiskunde, natuurwetenschappen en technologie

Op 20 januari 2012 nam de VR akte van het actieplan STEM (science, technology, engineering en mathematics). Dit zorgt voor aansluiting bij de acties voor een Nieuw Industrieel beleid in Vlaanderen. Hiermee willen we inzetten op een versterking van het technisch secundair onderwijs in het algemeen en het industrieel beleid in het bijzonder. Het actieplan sluit ook aan bij het Vlaams beleid voor onderzoekers waarbij stappen worden gezet naar een aantrekkelijkere loopbaan voor onderzoekers met aandacht voor carrièreopbouw. Het actieplan wordt in 2012 ten uitvoer gelegd. In 2012 is ook gestart met de verdere uitbouw van het science center Technopolis.

In het kader van de hervorming van het secundair onderwijs wordt in 2012 een conceptnota voorbereid waarin o.m. het onderwijsaanbod meer afgestemd wordt op de arbeidsmarkt en op innovatieve ontwikkelingen binnen sectoren. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van beroepskwalificaties die door de sociale partners erkend zijn.

4.4.7. Sectorconvenants

De sectorconvenants 2010-2011 worden met één jaar verlengd tot eind 2012.⁷¹ Tegen eind 2012 zullen de nieuwe sectorconvenants 2013-2014 zijn onderhandeld met de sectoren en goedgekeurd door de VR. Het VHP is één van de vele referentiekaders voor opstellen van de sectorconvenants. Binnen het loopbaanakkoord zullen de sectorconvenants een rol vervullen als ondersteunend instrument bij de verdere uitwerking van het competentie- en loopbaanbeleid. Het nieuw inhoudelijk kader van de volgende generatie sectorconvenants (2013-2014) geeft dan ook een (inter)sectorale invulling aan dit beleid. Sectoren worden gestimuleerd om te blijven investeren in het verbeteren van de diversiteit op de werkvloer. Tegelijkertijd worden acties opgezet om de werkbaarheid van jobs te verhogen via sectorale actieplannen die als addenda bij de sectorconvenants afgesloten kunnen worden.

4.5. Naar een verbetering van de kwaliteit van de onderwijs- en opleidingssystemen

Richtsnoer 9: De prestaties van de onderwijs- en opleidingsstelsels op alle niveaus verbeteren en deelname aan tertiair onderwijs vergroten



Vlaggenschip: Jeugd in beweging

Annual Growth Survey 2012: De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken

Euro Plus Pact: het concurrentievermogen verbeteren

⁷¹ In de sectorconvenants –dit zijn overeenkomsten tussen de VR en de beroepssectoren– werken sectoren een visie uit op de domeinen aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, leven lang leren, competentie-management en diversiteit.

Tabel 7: Overzichtstabel van de doelstellingen m.b.t. onderwijs en opleiding

					streefdoel	streefdoel
	2008	2009	2010	t.o.v. 2009	2014	2020
% vroegtijdige schoolverlaters	8,5	8,6	9,6	+1,0 ppt. ↑	6,7	5,2
% 30-34 jarigen met diploma HO	43,6	43,1	45,0	+1,9 ppt. ↑	45,6	47,8
Deelname aan permanente vorming	7,6	7,4	8,2	+0,8 ppt. ↑	10,9	15,0

Bron: FOD Economie ADSEI (Bewerking Departement WSE)

Toenemend aandeel vroegtijdige schoolverlaters. De Europese norm van 10% behaalde Vlaanderen al in 2006, waarna de ongekwalificeerde uitstroom verder daalde tot 8,6% in 2009. In 2010 keerde de gunstige evolutie in Vlaanderen zich echter om, waardoor het aandeel vroegtijdige schoolverlaters opnieuw steeg tot 9,6%⁷².

Opleidingsniveau van de beroepsbevolking in stijgende lijn. De EU2020-strategie tilt de ambities op vlak van onderwijs dan ook een trapje hoger op de kwalificatieladder en stelt dat gemiddeld in Europa 40% van de 30-34-jarigen een diploma hoger onderwijs op zak moet hebben. Vlaanderen vertaalt dit in een regionale doelstelling van 47,8%. Met een score van 45,0% in 2010 betekent dit dat er tegen 2020 een kloof van 2,8 procentpunten overbrugd dient te worden, wat gezien de vooruitgang die de voorbije jaren werd geboekt, een haalbare kaart lijkt⁷³.

Tijl gekeerd voor de deelname aan levenslang leren. In 2010⁷⁴ nam 8,2% van de 25- tot 64-jarigen deel aan een opleiding voor het werk of privédoeleinden. Dit is een lichte vooruitgang ten opzichte van 2009 (7,4%). Voornamelijk op vlak van formele vormen van leren (zoals volwassenenonderwijs, VDAB, Syntra, enz.) is de participatie sterk gestegen. Dit is echter minder het geval bij non-formele leervormen en bedrijfsopleidingen. Binnen alle groepen is een stijging merkbaar in de opleidingsdeelname. Deze toename is echter vooral uitgesproken bij de werklozen, de 25- tot 39-jarigen en de hogeschoolden. Ouderen, laaggeschoolden en beroepsinactieven blijven sterk ondervertegenwoordigd.

4.5.1. Terugdringen van het aandeel vroegtijdig schoolverlaters

In maart 2012 nam de VR akte van een **nieuw actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag** ter vervanging van het vroegere spijbelactieplan. De opgenomen acties situeren zich op een continuüm van sensibiliseren, preventief werken, begeleiden en sanctioneren. Er is ook aandacht voor enkele bijzondere doelgroepen en specifieke vormen van spijbelen en grensoverschrijdend gedrag. Vanaf september 2012 worden voor het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de leertijd alle in- en uitschrijvingen en aan- en afwezigheden gedurende het ganse schooljaar opgevraagd. Er wordt ook een wetenschappelijk onderzoek opgestart naar het profiel van spijbelaars en de invloed van school en omgeving op spijbelen.

Het **decreet leren en werken** (van 10 juli 2008) vult de leerplicht van alle jongeren tot 18 jaar voltiids in. In het voorbije jaar werd in de systemen van Leren en Werken de registratie

⁷² Het verwachte cijfer voor 2010, nl. 7,8% dat in het VHP 2011 werd opgenomen, werd in 2010 niet gehaald.

⁷³ Het verwachte cijfer voor 2010, nl. 44,3% dat in het VHP 2011 werd opgenomen, werd met een behaald percentage van 45% dus overtroffen.

⁷⁴ Het verwachte cijfer voor 2010, nl. 8,1% dat in het VHP 2011 werd opgenomen, werd in 2010 dus gehaald.

verfijnd, waardoor knelpunten beter kunnen worden opgespoord. De knelpunten worden gecommuniceerd met de sectoren, die geresponsabiliseerd worden. Er wordt ook verder gewerkt aan de trajectbegeleiding. Verschillende portfolio modellen zullen de samenwerking tussen onderwijs en VDAB optimaliseren. Een ander project heeft betrekking op de houding van de trajectbegeleider en de te gebruiken methodiek bij jongeren in voortrajecten en persoonlijke ontwikkelingstrajecten. In 2012 wordt de evaluatie van het decreet voorbereid. De evaluatie zelf moet gebeuren in 2013.

Er wordt verder gewerkt aan de **hervorming van het secundair onderwijs**. Onderwijs-, maatschappelijke en arbeidsmarktactoren werden geconsulteerd over de oriëntatienota van 2011. De reacties worden meegenomen bij de uitwerking van de conceptnota tegen het voorjaar 2012. In het kader van het loopbaanakkoord zal de komende jaren nog meer worden ingezet op maatregelen die voorkomen dat jongeren zonder diploma op de arbeidsmarkt terechtkomen. Zo zullen 1500 jongeren bijkomend de kans krijgen om een IBO te volgen naast het bestaand aanbod om een stage of andere vormen van werkplekleren te volgen. Hoger werd al aangegeven dat 1000 jongeren zullen kunnen deelnemen aan werkervaringsprojecten, bijvoorbeeld bij lokale besturen of vzw's. Tot slot zullen jongeren die regelmatig in- en uitstromen door middel van duurzaamheidstrajecten uitzicht krijgen op duurzame tewerkstelling.

Op 31 maart 2011 vond een **expertenseminarie** plaats om kennisbasis over vroegtijdig schoolverlaten binnen het Vlaams beleid te versterken. De hervorming van het secundair onderwijs vormt in deze een belangrijk strategisch project, omdat dit de kans geeft om in te grijpen op elk van de drie niveaus (preventie, interventie en compensatie) vanuit een geïntegreerde visie.

4.5.2 Ervoor zorgen dat iedere burger de kerncompetenties verwerft die nodig zijn in de kenniseconomie waaronder ICT-vaardigheden en competenties voor LLL

De effectieve invoering van het **nieuw opleidingsprofiel ICT in de basiseducatie** wordt verwacht bij de aanvang van het schooljaar 2012 (1/9/2012).

Het Plan Geletterdheid 2005-2011 werd geëvalueerd en op basis daarvan wordt momenteel een **nieuw Plan Geletterdheid 2012-2016** voorbereid. De VLOR en de SERV zullen nog advies geven waarna het ter goedkeuring zal voorgelegd worden aan de VR.

Een conceptnota en actieplan **mediageletterdheid** is in voorbereiding. De strategische doelstelling ervan is digitale vaardigheden en competentieontwikkeling op vlak van digitale media te bevorderen. Deze conceptnota moet evenwel nog goedgekeurd worden door de VR.

Om werkzoekenden te ondersteunen in de zoektocht naar een gepaste job is VDAB gestart met een dienstverleningsaanbod specifiek gericht op het ontwikkelen van **niet-technische arbeidsmarktcompetenties**. Daarbij komen vooral de volgende componenten aan bod: taal, werkattitudes, sollicitatiegedrag, geletterdheid en basis-ICT.

4.5.3. Een aantrekkelijk aanbod van beroepsonderwijs en -opleiding voorzien

Er wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk kwaliteitskader en kwaliteits-beoordelingssysteem voor alle beroepsgerichte trajecten (opleidingen en EVC-trajecten) die lei-

den naar erkende beroepskwalificaties. In de loop van 2012 wordt een conceptnota voorzien waarin dit gemeenschappelijk kader is uitgewerkt en waarmee alle partners uit onderwijs en werk zich akkoord verklaren.

Het vreemde talenaanbod werd in alle richtingen van het TSO en BSO geïmplementeerd.

In het secundair onderwijs zal Content and Language Integrated Learning (CLIL) worden ingevoerd in 2013-2014 (dus ook in BSO en TSO)⁷⁵. Ook het buitenschools vreemde talenonderwijs voor jongeren wordt gefaciliteerd. Deze en andere initiatieven (taaltesten, taalbad,...) maken deel uit van de conceptnota 'Samen Taalgrenzen verleggen' van 22 juli 2011.

4.5.4. Het beroep van leerkracht aantrekkelijk houden

Op korte termijn (schooljaar 2012-2013) worden specifieke maatregelen gepland om het tekort aan leerkrachten in het basisonderwijs (en vooral in het kleuteronderwijs) te counteren.

Sinds het najaar 2011 voert de minister het loopbaandebat met de diverse sociale partners. Dit moet in de eerste helft van 2012 uitmonden in een globaal loopbaanpact dat op middellange termijn aanleiding zal geven tot maatregelen die o.m. het nakende tekort aan leraren moeten counteren en de werkzekerheid moet bestendigen en verbeteren. Om de uitstroom van ervaren en oudere leerkrachten tegen te gaan nam de VR een maatregel m.b.t. het uitdoven van het TBS-systeem (zie hoger 2.2).

4.5.5. Modernisering en hervorming van het hoger onderwijs

Er wordt gewerkt aan de hervorming van het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie met sterkere klemtoon op de 'achieved learning outcomes' en de doorstroom van afgestudeerden naar vervolgopleidingen en arbeidsmarkt. Goedkeuring is voorzien voor begin juli 2012.

De VR hechtte op 9 december 2011 haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet dat het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs in Vlaanderen aanpast door naast de bestaande accreditatie een tweede element toe te voegen: de instellingsreview. De instellingsreview is een periodieke evaluatie van de beleidsprocessen die een instelling opzet om te garanderen dat ze haar taken op het terrein van het hoger onderwijs op een kwaliteitsvolle wijze uitvoert.

4.5.6. Prikkels geven om LLL en tweedekansonderwijs te volgen

Er bestaan verschillende financiële incentives ter ondersteuning van cursisten die deelnemen aan het volwassenenonderwijs of beroepsopleidingen: opleidingscheques, terugbetaling inschrijvingsgeld, tijdskrediet, e.d. Enkele van deze incentives worden bijgestuurd (zoals de opleidingscheques) en zullen zich voortaan toespitsen op arbeidsmarktgerichte opleidingen. Conform het regeerakkoord en de beleidsnota van de minister van onderwijs en vorming wordt daarbij gewerkt aan de uitbreiding van de studiefinanciering naar cursisten in het hoger beroepsonderwijs en cursisten die een diplomagericht opleidings-traject volgen in het tweedekansonderwijs. De studiekosten in het volwassenenonderwijs zullen tegen juni 2012 in kaart gebracht worden.

⁷⁵ CLIL is een onderwijsvorm waarbij leerinhouden in een vreemde taal worden onderwezen. Vlaamse leerlingen volgen bijvoorbeeld wiskundelessen in het Frans.

4.5.7. Flexibele leertrajecten aanbieden, onder meer door ontwikkelen van nationale kwalificatiekaders en partnerschappen tussen onderwijs en arbeidsmarkt

Naast het versterken van de systemen voor alternerend leren en werken, wordt het volwassenenonderwijs volledig gemodulariseerd. Hierbij worden de opleidingen gescreend samen met de beroepssectoren. Op 1 september 2012 zullen alle opleidingen van basiseducatie en het secundair volwassenenonderwijs gebaseerd zijn op **modulaire opleidingsprofielen** die ontwikkeld zijn op basis van extern gevalideerde referentiekaders (bvb. beroepscompetentieprofielen). Alleen in het hoger beroepsonderwijs zullen er tijdelijk nog enkele lineaire opleidingen overblijven.

In het volwassenenonderwijs wordt **afstandsonderwijs en blendedlearning** gestimuleerd. Er komen actieplannen voor de verdere uitbouw van het afstandslernen binnen de beroepsopleidingen aangeboden door CVO's, VDAB en Syntra Vlaanderen. Partnerschappen tussen onderwijs en arbeidsmarkt worden bevorderd door de sectorconvenants. Deze bevatten onder andere engagementen op vlak van werkplekleren, stages, studietoelagen, beroepskeuze, het bevorderen van de competenties van leerkrachten, en samenwerking op vlak van infrastructuur. Tot slot zullen ook onderwijskwalificerende opleidingstrajecten worden opgezet.

4.5.8. Uitrol van de Vlaamse kwalificatiestructuur en HBO5/SE-n-SE experimenten.

Op 1 september 2009 kregen de hogere opleidingen binnen het volwassenenonderwijs en de secundaire beroepsopleiding verpleegkunde en technische specialisatiejaren binnen het voltijds secundair onderwijs een duidelijke plaats in het onderwijslandschap: het hoger onderwijs voor sociale promotie en de secundaire beroepsopleiding verpleegkunde werden van rechtswege HBO5-opleidingen en de technische specialisatiejaren Se-n-Se-opleidingen. Het betrof een loutere structuuraanpassing zonder inhoudelijke bijstellingen. Dit laatste hangt immers af van de uitrol van de Vlaamse kwalificatiestructuur, waarbij uiteindelijk beroepskwalificaties worden ingeschaald en erkend en kunnen vertaald worden in onderwijskwalificaties.

In afwachting van de toepassing van de Vlaamse kwalificatiestructuur en van het Decreet betreffende het Hoger Beroepsonderwijs (HBO5) en Secundair na Secundair (Se-n-Se), wordt binnen diverse proefprojecten (i.s.m. de VDAB, Onderwijs, ..) verder nagedacht over de wijze waarop nieuwe opleidingen HBO5/Se-n-Se kunnen inspelen op de groeiende vraag vanuit het bedrijfsleven naar correct opgeleid personeel.

In de proefperiode wordt ook nagedacht over de wijze waarop werkzoekenden of werkenden die betere kwalificaties en een betere positie op de arbeidsmarkt willen verwerven, een Se-n-Se of HBO5 zullen kunnen volgen. In uitvoering van het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur werd in 2011 een praktisch werkkader uitgewerkt. Op basis van de evaluatie van de pilootfase zal de toekomstige procedure voor het toekennen van beroepskwalificaties worden verankerd in een uitvoeringsbesluit. Alle instanties die bewijzen voor erkende beroepskwalificaties zullen uitreiken, moeten voldoen aan een en hetzelfde kwaliteitskader.

4.5.9. Verhogen van de leermobiliteit van jongeren en leerkrachten/docenten

De goedkeuring van het in het VHP 2011 aangekondigde actieplan ter bevordering van de mobiliteit van studenten, wordt voorzien tegen juni 2012⁷⁶. Tevens wordt de mogelijkheid onderzocht om ook via de studentenvoorzieningen in financiering te voorzien voor de internationale mobiliteit van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen.

Er worden 18 ASEM-DUO beurzen uitgereikt in het kader van studentenuitwisseling tussen Vlaanderen en Azië tijdens academiejaar 2012-2013. Tevens werden 12 beurzen voorzien voor Vlaamse studenten om een stage te lopen in Washington in het academiejaar 2011-2012. In 2011 werd 1,7 miljoen euro extra voorzien voor bijkomende mobiliteit de komende jaren⁷⁷. In een apart luik van het actieplan wordt gefocust op de mobiliteit van docenten en onderzoekers.

76 De implicaties van het door de EC voorgestelde "Erasmus for all"-programma zijn immers nog niet duidelijk.

77 De vernieuwing van de bilaterale culturele akkoorden tussen Vlaanderen en andere landen worden tevens aangegrepen om de uitwisseling van studenten te promoten.

HOOFDSTUK 5. LEVENSKWALITEIT VAN EEN HOOG NIVEAU (RICHTSNOER 10)

5.1. Vlaamse doorvertaling van de Europa 2020-strategie

Wat levenskwaliteit van hoog niveau betreft, kan voor de uitvoering van richtsnoer 10, voornamelijk de link worden gelegd met de doelstellingen nr. 2 (solidaire open regio) en nr. 13 (armoede) van het Pact 2020.

Het Pact 2020 stelt dat in 2020 het aandeel inwoners dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting laag ligt in vergelijking met de best presterende EU-27-landen. Dat houdt in dat in 2020 in Vlaanderen elk gezin, ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen heeft dat de Europese armoederisicodrempel bereikt. Vlaanderen zal werken met de drie indicatoren (armoederisico, ernstige materiële deprivatie, huishoudens met lage werkintensiteit)) die door de Europese Raad van juni 2010 zijn voorgesteld. Vlaanderen gaat voor een 30% reductie op de drie indicatoren, zonder dubbel-telling alsook voor een halvering van de kinderarmoede tegen 2020.

Tabel 8: Overzichtstabel m.b.t. de doelstellingen inzake (kinder)armoede en sociale uitsluiting

	streefdoel					
	2007	2008	2009	2010	t.o.v. 2009	2020
Samengesteld indicator (% personen in armoede of sociale uitsluiting)	15,9%	15,2%	14,7%	14,7%	+0,0 ppt.	-30% (-280.000 personen t.o.v. 2008)
% kinderen met een gestandaardiseerd beschikbaar huishoudinkomen onder de armoederisicodrempel na sociale transfers	11,3%	9,9%	9,8%	11%	+1,2 ppt. ↑	-50% (-60.000 kinderen t.o.v. 2008)

Hieronder volgt een actualisering van de in het VHP 2011 vermelde maatregelen die een volwaardige deelname aan het maatschappelijke en economisch leven dienen te bevorderen en werkgelegenheid stimuleren. Ook nieuwe initiatieven worden opgenomen. De maatregelen hebben betrekking op armoedebestrijding (5.2.), gelijke kansen (5.3) en de participatie aan de Vlaamse samenleving (5.4).

5.2. Armoedebestrijding

Richtsnoer 10: Sociale integratie bevorderen en armoede bestrijden

 Vlaggenschip Europees Platform tegen armoede en sociale uitsluiting

Annual Growth Survey 2012: De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken

Het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting is voor de VR een topprioriteit. De uitvoering van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014 (VAPA) is dan ook cruciaal om de ambitieuze Vlaamse armoedetargets te kunnen realiseren. Het eerste voortgangsrapport 2010-2011 (van 25 maart 2011) concludeerde dat een versnelling en verdieping van het VAPA zich opdrong. Daartoe keurde de VR in april 2011 een prioriteitenlijst goed:

1. het opstarten van de armoedetoets;
2. de realisatie van de automatische toekenning van rechten;
3. de versterking en uitbreiding van de wijkgezondheidscentra;
4. het stimuleren van netwerkvorming bij hulpverleners;
5. kostenbeheersing in het secundair onderwijs;
6. het versterken van de armoedekennis bij opleidingsvertrekkers;
7. valoriseren van onderzoek over armoede;
8. de realisatie van een voldoende kwalitatief toegankelijk aanbod van schuldhulpverlening;
9. de realisatie van een substantiële automatische huursubsidie om zo tegemoet te komen aan de noden van mensen met een zeer laag inkomen die te lang op de wachtlijst voor een sociale woning moeten staan.
10. het realiseren van een duurzame toeleiding naar de arbeidsmarkt, aandacht voor arbeidszorg, de structurele verankering van werk-welzijnstrajecten, meer jobs in buurtontwikkelingsdiensten en het wegwerken van werkloosheidsvallen.
11. het realiseren van een Vlaamse Vrijtijdskaart;
12. aandacht voor gekleurde armoede;
13. de strijd tegen kinderarmoede.

Rond elke prioriteit zal de VR een VPAO (verticaal armoedeoverleg) organiseren om de maximale betrokkenheid van mensen in armoede te garanderen.

5.2.1. Voorkomend en participatief beleid

Sociale netwerken en participatie. Participatie staat centraal in het Vlaams armoedebeleid. Het decreet van 21 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding voorziet daarom in de erkenning en subsidiëring van verenigingen waar armen het woord nemen. In samenwerking met het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, werden de erkennings- en subsidiecriteria geactualiseerd en programmatiecriteria uitgewerkt. De bestaande regelgeving werd in functie daarvan aangepast. De nieuwe subsidieregeling zal ingaan op 1 januari 2013. Zes bijkomende verenigingen zijn erkend sinds 01 januari 2011. In elke grootstedelijke zorgregio is minstens één vereniging erkend en gesubsidieerd.

Ervaringsdeskundigen. Het Team voor Advies en Ondersteuning van de vzw De Link⁷⁸, een 'pool' van ervaringsdeskundigen zal vanaf 2012 structureel opgenomen worden in de regelgeving van de lokale diensteneconomie. De verschillende opleidingsverstrekkers rond inzicht in en bestrijding van armoede hebben zich geëngageerd om hun samenwerking te operationaliseren zodat een duidelijkere positionering van de werking en het overzichtelijker maken van het aanbod voor geïnteresseerde organisaties op het terrein wordt gerealiseerd.

Permanent Armoede Overleg (PAO). De bestrijding van de armoede zal voortdurend opgevolgd en bijgestuurd worden. De Vlaamse overheid organiseert hiervoor een Permanent Armoede Overleg (PAO).

Armoedetoets. In 2011 werden m.b.t. de in opmaak zijnde armoedetoets 2 proefprojecten opgestart⁷⁹. In 2012 zullen de proefprojecten geëvalueerd worden met het oog op de opmaak van de regelgeving en de uitwerking van de omkadering. De armoedetoets zal gekoppeld worden aan de verplichte Reguleringsimpactanalyse (RIA).

Vlaamse armoedemonitor. De Vlaamse armoedemonitor is intussen gelanceerd en te consulteren op www.vlaanderen.be/svr

Wetenschappelijk onderzoek. Er werd beslist een **Steunpunt Beleidsrelevant Onderzoek** op te richten m.b.t. armoede in Vlaanderen. Dit initiatief heeft als doel te komen tot een coördinatie en afstemming van de kennis en informatie over armoede en van de instrumenten die ter beschikking staan van het beleid, waaronder de armoede-indicatoren en armoedetoets. Ook onderling tussen de verschillende Steunpunten die worden opgericht, kan er tot een geïntegreerde benadering gekomen worden van de armoedeproblematiek. In 2012 gaat dit Vlaams Armoede Steunpunt (VLAS) van start.

5.2.2. Bijzondere accenten: kinderen en ouderen in armoede

Kinderarmoede

Tegelijk met de prioriteitenlijst (zie hoger) heeft de VR in april 2011 de opmaak goedgekeurd van een specifiek **actieprogramma ter bestrijding van kinderarmoede** met een focus op kinderen van 0 tot 3 jaar en hun gezinnen. De bedoeling van dit plan is ook de focus op kinderen van 0 tot 3 jaar op alle beleidsniveaus ingang te doen vinden. De betrokkenheid van lokale actoren betekent een belangrijke meerwaarde bij de aanpak van kinderarmoede. De VR ondersteunt lokale projecten kinderarmoedebestrijding.

De resultaten van een provinciale overlegronde met alle relevante lokale actoren worden in het voorjaar 2012 gebundeld in een **methodiekboek voor lokale actoren**, dat als basis kan gebruikt worden voor de effectieve aanpak van de kinderarmoede binnen de gemeente.

78 De vzw De link is erkend voor de coördinatie van de opleiding en tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting.

79 De armoedetoets van een nieuwe beleidsmaatregel wordt doorgevoerd in twee fasen, vooreerst als quickscan om te zien of er een effect is voor mensen in armoede en zo ja, als volledige screening van de mogelijke effecten, ter eventuele evaluatie en/of bijsturing. De armoedetoets wordt altijd uitgevoerd voorafgaand aan de invoering van de maatregel, op een vroeg tijdstip in de besluitvorming. Zo kan men mogelijke negatieve bijwerkingen identificeren en aanpakken, en positieve effecten indien mogelijk versterken.

Op 18 november 2011 keurde de VR het ontwerp van **decreet houdende de Kinderopvang van Baby's en Peuters** goed.⁸⁰ Mensen in kansarmoede behoren tot de prioritaire doelgroepen in het voorrrangsbeleid van de kinderopvangsector.

Er worden projecten '**gezinsondersteuning met bruggen onderwijs/werk**' uitgerold, met als doel om kansarme kinderen kansrijker te maken, ouders te betrekken bij het schoolgebeuren, het vroegste opvoedingsgebeuren tussen ouder en kind te stimuleren, en ouders te ondersteunen bij de eerste stappen in een traject naar activering.

Jaarlijks worden de acties om de **kleuterparticipatie** te verhogen herhaald. Daarnaast wordt verdergewerkt aan een betere omkadering van het basisonderwijs (incl. kleuteronderwijs). Het nieuwe omkaderingssysteem gaat normaalgezien in 2012 van start. Het betreft een investering van 52 miljoen euro.

Ouderen en (stille) armoede

Er werd een geactualiseerd Vlaams ouderenbeleidsplan voor de periode 2010 – 2014 opgesteld waarin de doelen en acties om armoede bij ouderen te bestrijden zijn opgenomen. Tegen mei 2012 wordt een eerste realisatierapportage van de ouderenbeleidsacties verwacht. Het realiseren van het werkingsprincipe 'bijzondere aandacht besteden aan gebruikers met een verhoogd risico op verminderde welzijnskansen' van alle woonzorgvoorzieningen is hierbij een doorlopende opdracht. In de thuiszorg werden inmiddels de projecten in verband met zorg op maat met (kans)armen geëvalueerd en in de werkingen geïmplementeerd. Voorts zullen voor de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen vanaf 1 januari 2013 resultaatsindicatoren in voege treden. Eén van deze indicatoren stelt dat ten minste 25 % van het totale aantal bereikte gebruikers in het werkjaar een beperkt inkomen of een beperkt sociaal netwerk heeft.

5.2.3.Toegankelijkheid van maatschappelijke dienstverlening

Om de drempels weg te werken waarmee mensen in armoede geconfronteerd worden wanneer ze beroep doen op maatschappelijke hulp- en dienstverlening, zullen in eerste instantie de initiatieven **opvoedingsondersteuning** en 'brede instap' in de jeugdhulp breder bekendgemaakt worden. Bovendien komt er een versterking van de rechtstreeks toegankelijke hulp voor plus 15-jarigen binnen de CAW's en zal er een bijsturing komen van concept "opvoedingsondersteuning" in functie van een breder bereik. De OCMW's, CAW's e.a. worden gestimuleerd om in hun maatschappelijke dienstverlening meer preventief te werken en maatschappelijk kwetsbare groepen op te sporen en te benaderen. Ook de samenwerking tussen de Eerstelijnsvoorzieningen zal in functie van de aanpak van de armoedeproblematiek gestroomlijnd worden. In 2012 wordt, projectmatig, proactieve dienstverlening lokaal steviger ingebed zodat mensen in onderbescherming bereikt worden.

Om de toegang tot informatie over beleidsmaatregelen en dienstverlening te verbeteren werd een project opgestart waarbinnen nagegaan wordt hoe de Vlaamse overheid specifiek en aangepast kan communiceren naar sociaal zwakke groepen en hoe deze werkwijze structureel kan worden toegepast in het beleid van de Vlaamse overheid. Hiervoor werden in 2011 een drietal pilootprojecten opgezet. In 2012 wordt het draaiboek 'in vijf stappen communiceren met mensen in armoede' gelanceerd. Daarnaast ontwikkelde de Vlaamse overheid de website '**Rechtenverkennen**'. Deze website

80 Voor meer info zie hoger 4.3.2.

bundelt informatie over sociale voordelen en tegemoetkomingen op federaal, Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het gebruik van de rechtenverkenner door hulp- en dienstverleners bij de start van een hulp- en dienstverleningstraject wordt in OCMW's, CAW's gestimuleerd.

De sensibilisering en vorming van welzijns- gezondheids- en preventiewerkers over de situatie en de leefwereld van mensen in armoede en over gezondheidsbevorderende methodieken zal worden gestimuleerd, zodat ze deze methodieken op maat hanteren.

Ook binnen de Jeugdhulp wordt kennis over armoede verspreid bij hulpverleners door participatie van cliëntvertegenwoordigers in netwerken en stuurgroepen integrale jeugdhulp. In de overeenkomst met het Vlaams netwerk waar armen het woord nemen zal de structurele participatie aan de netwerken integrale jeugdhulp worden opgenomen.

5.2.4. Rechten en hun (automatische) toekenning

Rechten moeten waar technisch mogelijk automatisch toegekend worden en dit in alle levensdomeinen. In 2011 werd een inventarisatie gedaan van de mate waarin sociale rechten momenteel automatisch worden toegekend en welke knelpunten en beperkingen zich hierbij voordoen. Het streven naar automatische rechtentoekenning is als sleutelproject opgenomen in het Meerjarenplan Slagkrachtige Overheid.

5.2.5. Inkomen

De VR keurde op 15 juli 2011 het **decreet Vlaamse sociale bescherming** principieel goed. Dat bevat onder andere de Vlaamse zorgverzekering, een premie voor jonge kinderen en een maximumfactuur voor thuiszorg. Het decreet is een eerste stap naar een vernieuwd sociaal beleid, een voornemen uit het regeerakkoord.

5.2.6. Schuldoverlast

Zoals aangekondigd in het VHP 2011 streeft de VR naar een verhoging van de kwaliteit van de schuldhulpverlening. Het wetenschappelijk onderzoek naar de werking en organisatie van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling werd in 2011 afgerond. Middelen werden vrijgemaakt om via projectsubsidies samenwerkingsverbanden van erkende instellingen te financieren die de toegang tot kwaliteitsvolle schuldhulpverlening bevorderen en de aandacht voor preventie, nazorg om (hervat in) schuldenlast te voorkomen. Vanaf 2012 zullen deze projectsubsidies in een regulier kader gegoten worden.

5.2.7. Gezondheid en welzijn

Het terugdringen van sociaaleconomische ongelijkheid in gezondheid(szorg) is één van de belangrijkste uitdagingen voor het gezondheidsbeleid. In het kader van een preventieve aanpak wordt door het Steunpunt voor Algemeen Welzijnswerk het project 'ontwikkelen van initiatieven om mensen in armoede aan te zetten tot fysieke activiteit' opgestart.

In het kader van de gezondheidsbevordering en het dichten van de gezondheidskloof, zal er een besluit van de VR opgemaakt worden betreffende samenwerkingsverbanden op niveau van de praktijkvoering in de eerstelijnsgezondheidszorg met een specifiek luik voor de wijkgezondheidscentra.

In overleg met de federale overheid wordt nagegaan welke initiatieven er kunnen genomen worden om het derdebetalerssysteem bij huisartsen te stimuleren.

5.2.8. Thuisloosheid

Om die aandacht in Europa voor thuisloosheid om te zetten in concrete actie werd in de tweede helft van 2010 een Europese consensus rond thuisloosheid bereikt. Ook in Vlaanderen wordt gewerkt aan een **globale strategie voor de aanpak van thuisloosheid**. Daarbij wordt het aanbod van preventieve woonbegeleiding verruimd, en worden samenwerkingsafspraken gemaakt met de woon-, gezondheids- en welzijnsactoren en de lokale besturen. In dit kader genieten de jongvolwassenen specifieke aandacht. Daarnaast wordt momenteel werk gemaakt van een monitoringinstrument inzake thuisloosheid. Sinds 2011 is een bedrag voorzien van 1 miljoen euro voor de opstart van projecten wonen-welzijn en in 2012 is een bedrag van 500.000 euro voorzien voor de uitbreiding van preventieve hulpbegeleiding.

5.2.9. Iedereen toegang bieden tot onderwijs van goede kwaliteit

De VR bekrachtigde op 25 november 2011 het **decreet betreffende het inschrijvingsrecht**. Het inschrijvingsrecht krijgt bijkomende uitgangspunten zoals de sociale mix bevorderen en de onderwijs- en inschrijvingskansen van Nederlandstaligen in Brussel beschermen. Aanmeldingsprocedures worden ingevoerd om het inschrijvingsproces transparant te maken en wachtrijen en kamperen te vermijden. Het decreet zal in werking treden op 1 september 2012 voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2013-2014.

De VR keurde op 16 december 2011 het voorontwerp van **decreet betreffende de studentenvoorzieningen** goed. Dit decreet actualiseert de organisatie en financiering van de sociale voorzieningen van studenten aan de hogescholen en universiteiten en integreert de VZW's sociale voorzieningen in de hogescholen.

Het wordt ook mogelijk om extra beurzen toe te kennen aan mobiele studenten afkomstig van ondervertegenwoordigde groepen.

De student tutoringinitiatieven werden verankerd in de regelgeving (uitvoeringsbesluit VR van 12 september 2011 dat subsidiëring onder voorwaarden mogelijk maakt). In het schooljaar 2011-2012 werden 7 projecten gesubsidieerd.

Het aanmoedigingsfonds werd hervormd om het meer resultaatgericht te maken. De toekenning van middelen zal gekoppeld worden aan bereikte resultaten op het vlak instroom, doorstroom en uitstroom van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen.

5.2.10. Betaalbaar wonen in Vlaanderen bevorderen

Op 30 september 2011 werd het uitvoeringsbesluit goedgekeurd tot instelling van een **huursubsidie**. Een huursubsidie kan worden toegekend aan personen die 5 jaar op de wachtlijst voor een sociale huurwoning staan, een laag inkomen hebben en een woning huren op de private huurmarkt. De huurpremie voorziet voor deze huurders in een tijdelijke overbrugging in afwachting van de toewijzing van een sociale huurwoning. Het systeem zal in werking treden in het voorjaar 2012. Budgettair wordt hiervoor volgende bedragen voorzien: 8,76 miljoen euro (in 2012), 8,97 miljoen euro (in 2013) en 8,66 miljoen euro (in 2014).

In het najaar 2011 werd decretaal de DAB "**Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen**" opgericht. De concrete invulling van het concept wordt in nauw overleg met de betrokken actoren in het voorjaar 2012 verder uitgewerkt.

Een nieuw erkennings- en subsidiebesluit voor de **sociale verhuurkantoren** werd uitgewerkt, met het oog op het versterken van de werking en de verruiming van het aanbod betaalbare, kwaliteitsvolle woningen. Verwacht wordt dat het besluit eind april 2012 wordt goedgekeurd. De VR verleent waarborgen voor de leningen die door het FRGE (Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost) aan de Lokale Entiteiten worden toegekend. Er zijn momenteel een twintigtal Lokale Entiteiten die die **goedkope leningen** toekennen aan particulieren, bestemd voor structurele energiebesparende maatregelen.

Met het decreet van 29 april 2011 werd het principe van minimale energetische prestaties in de Vlaamse Wooncode toegevoegd aan de lijst van elementaire veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsvereisten waaraan een woning moet voldoen. Huurwoningen zonder dakisolatie mogen vanaf 2020 niet langer worden verhuurd. Die maatregel zal vanaf 2015 geleidelijk worden ingevoerd. Intussen blijft een premie beschikbaar als stimulans. Een ontwerp van uitvoeringsbesluit dat de minimale energieprestatie-eis voor dakisolatie vaststelt, werd in het najaar van 2011 definitief goedgekeurd. Op 23 september 2011 gaf de VR haar definitieve goedkeuring aan het besluit waarmee openbare dienstverplichtingen die aan de netbeheerders worden opgelegd aangaande het rationeel energiegebruik worden aangepast.⁸¹ Vanaf 2012 zullen zij ook de actieverplichting opgelegd krijgen om sociale dakisolatieprojecten uit te voeren. Van een aantal proefprojecten wordt dus overgestapt naar een structurele aanpak. Bij de **sociale dakisolatieprojecten** dient de netbeheerder voor een vastgelegde doelgroep van kwetsbare huurders in te staan voor de volledige trajectbegeleiding, inclusief (al dan niet gedeeltelijke) financiering van de isolatiewerkzaamheden. Er wordt uitgegaan van de uitvoering van 3000 sociale dakisolatieprojecten per jaar (jaarbudget van 6 miljoen euro). Er is ook 28.500.000 euro vrijgemaakt om de sociale huurmarkt energiezuiniger te maken. Vanaf 2012 worden de energiescans voorbehouden voor sociaal kwetsbare groepen.

Het VEA en de VREG evalueerden in 2011 de effectiviteit en de efficiëntie van de bestaande **sociale openbardienstverplichtingen**. Dit is o.a. van belang om energiearmoede ten gevolge van een laag inkomen of hoge energiefactuur tegen te gaan. Deze evaluatie leidde eind september 2011 tot een studienota met aanbevelingen.⁸² Op 9 december 2011 heeft de VR haar goedkeuring gehecht aan de conceptnota inzake de realisatie van de aanbevelingen. In de loop van 2012 zullen de maatregelen verankerd worden in de regelgeving.

5.2.11. Werk

In hoofdstuk 4 werden de maatregelen die Vlaanderen wil nemen om de werkzaamheidsgraad te verhogen al toegelicht. Er werd daarin ook al ingezoomd op de maatregelen die worden genomen om de werkzaamheidsgraad van kansengroepen te verhogen.

De arbeidsmarktintegratie van mensen in armoede is een belangrijk middel tot sociale inclusie. Kwaliteitsvolle tewerkstelling impliceert ook de nodige aandacht voor werkbaar-

⁸¹ Zie ook 3.3.2

⁸² Deze aanbevelingen hadden o.m. betrekking op de dienstverlening van de leveranciers, het gebruik van de budgetmeter, de vaak moeizame terugkeer van gedropte klanten naar de commerciële markt, het statuut beschermde afnemers, de werking van de lokale adviescommissie en het afsluiten van energie.

heid. Kansengroepen, en mensen in armoede in het bijzonder, krijgen begeleiding op maat bij het traject dat nodig is om in die kwaliteitsvolle job te geraken vooral via integrale (opleidings)trajecten waarbij zowel aan arbeid als aan welzijn wordt gewerkt. De activering van werkzoekenden met een armoedeproblematiek wordt ondervangen door specifieke trajecten voor personen in armoede. Eind november 2011 waren 537 werkzoekenden gestart met een werk-welzijnstraject in het kader van armoede. In het kader van de alternatieven voor de jobkorting zullen tot 500 extra armoedetrajecten in 2012 (bovenop de 300-450 werk-welzijns trajecten) worden gelanceerd.

In uitvoering van het WIP werd de uitbreiding van Jobkanaal naar andere doelgroepen in 2011 geëvalueerd.

5.3. Het waarborgen van gelijke kansen en het bestrijden van discriminatie

Richtsnoer 10: Sociale integratie bevorderen en armoede bestrijden

 Vlaggenschip : Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting

Naast een proactief gelijkekansenbeleid voert de Vlaamse overheid ook een **antidiscriminatiebeleid**. Ter uitvoering van het Vlaams gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet (dd. 10/07/2008) werd voorzien in 13 lokale discriminatiemeldpunten, die – naast preventie – hoofdzakelijk een bemiddelingsfunctie waarnemen. Klachten, die het pure lokale niveau, de bemiddelende opdracht van de meldpunten of de Vlaamse regelgeving overstijgen worden doorgestuurd naar het Centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding, dat de klagende partij in een aantal gevallen in rechte kan bijstaan. Eind 2011 werd het eerste evaluatierapport van het Vlaams antidiscriminatiebeleid aan het Vlaams Parlement voorgesteld. Dit rapport gaf duiding bij de aard en het aantal meldingen, legde de knelpunten van het beleid bloot en stond stil bij de toekomstperspectieven die kaderen binnen de oprichting van een onafhankelijk gelijkheidsorgaan.

5.4. Immigranten willen en kunnen participeren aan de Vlaamse samenleving

Richtsnoer 10: Sociale integratie bevorderen en armoede bestrijden

 Vlaggenschip: Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting

Met het **integratiebeleid** wil de Vlaamse overheid een krachtige impuls geven voor een **actief en gedeeld burgerschap**. De Vlaamse overheid streeft een maatschappijmodel na waarin mensen samenleven op grond van **gelijkwaardigheid**, binnen een gemeenschappelijk kader van normen en waarden en met respect voor ieders eigenheid. Het einddoel ervan is een **actieve participatie** van iedereen aan de Vlaamse samenleving en het creëren van een voldoende **sociale samenhang** in die samenleving.

Om hun plaats te vinden in onze maatschappij moeten nieuwe Vlamingen **gelijke kansen** hebben op vlak van onder meer onderwijs, werk, sociale contacten. Dat impliceert een blijvende en versterkte aandacht voor de **toegankelijkheid van reguliere voorzieningen** voor alle burgers, dus ook voor nieuwe Vlamingen. Anderzijds moeten nieuwe Vlamingen gestimuleerd en ondersteund worden om te **participeren aan de samenleving**.

Om de uitvoering van het integratiebeleid op het terrein te ondersteunen, subsidieert de Vlaamse overheid **integratiecentra** en **integratiediensten** en een **Vlaams expertisecentrum Migratie en Integratie**.

Het integratiebeleid moet in de eerste plaats gevoerd worden op het lokale niveau. Lokale besturen hebben een belangrijke rol als regisseur van het integratiebeleid op hun grondgebied, waar oude en nieuwe Vlamingen samenleven. **Integratiediensten** zorgen voor de toegankelijkheid van de gemeentelijke diensten en de andere voorzieningen op het grondgebied voor iedereen en in het bijzonder voor de specifieke doelgroepen van het integratiedecreet, bevorderen de participatie van de doelgroepen aan het beleid en nemen initiatieven om het harmonieus samenleven in diversiteit tussen alle burgers te bevorderen.

Verder zijn er 5 provinciale en 3 grootstedelijke **integratiecentra**. De integratiecentra hebben als kerntaak om het integratiebeleid te analyseren, evalueren, ondersteunen en stimuleren. Zij informeren en bieden advies en vormingen aan organisaties, verenigingen, voorzieningen en besturen inzake toegankelijkheid, participatie en samenleven in diversiteit. Zij stimuleren en ondersteunen vernieuwende projecten en ontwikkelen methodieken. Zij begeleiden en ondersteunen veranderingsprocessen van voorzieningen, organisaties of verenigingen.

Het netwerk van integratiecentra en integratiediensten wordt gecoördineerd door een **Vlaams expertisecentrum Migratie en Integratie** (Kruispunt Migratie en Integratie). Het Kruispunt Migratie en Integratie ondersteunt ook het inburgeringsbeleid en zorgt voor de link tussen inburgering en integratie en verzorgt de centrale ondersteuning voor Sociaal tolken en vertalen.

De Vlaamse overheid hecht er veel belang aan om de doelgroepen van het integratiebeleid op een volwaardige manier bij het beleid te betrekken. Hiertoe bepaalt het integratiedecreet dat de VR één participatieorganisatie erkent die optreedt als forum van organisaties van de doelgroepen (**Minderhedenforum** vzw).

Inburgering is een geschikte manier om nieuwe Vlamingen een begeleide opstap naar volwaardige participatie aan de samenleving aan te bieden.

Nieuwe Vlamingen moeten in alle aspecten van hun mens-zijn (als ouder, werknemer, ondernemer, student, vrijwilliger, lid van een vereniging, enzovoort) hun plaats vinden in deze samenleving. Inburgering biedt hen die kans, zet hen op weg door hen een aantal instrumenten aan te bieden die hun integratie vergemakkelijken en versnellen. Een primair **inburgeringstraject** bestaat uit een basiscursus Nederlands, een kennismaking met de Vlaamse samenleving, begeleiding naar het vinden van werk of studies en het aanbod aan cultuur en vrije tijd. Tijdens het inburgeringstraject worden de inburgeraars persoonlijk ondersteund door een trajectbegeleider.

Het primaire inburgeringstraject wordt georganiseerd door een **onthaalbureau**. Er zijn 8 onthaalbureaus in Vlaanderen. In 2011 starten 20.824 personen een inburgeringstraject. Tijdens het secundaire traject kunnen inburgeraars de keuze die ze tijdens het primaire inburgeringstraject gemaakt hebben om te gaan werken of verder te studeren, vormgeven. Zo kan de inburgeraar een beroepsopleiding of een opleiding tot zelfstandig ondernemerschap volgen. Daarnaast kan hij ook vervolgcursussen Nederlands als tweede taal volgen en verder studeren. In tegenstelling tot het primaire traject, wordt het secundaire

traject niet door het onthaalbureau georganiseerd maar wordt het aangeboden door de reguliere voorzieningen.

Nederlands leren en spreken is een absolute voorwaarde voor integratie in deze maatschappij. De rol van de **Huizen van het Nederlands** in het realiseren van een behoefte-dekkend, kwaliteitsvol en voldoende intensief aanbod Nederlands wordt versterkt. **Taal-promotie** als extra opdracht voor de Huizen van het Nederlands moet ervoor zorgen dat meer mensen Nederlands leren, maar ook daadwerkelijk Nederlands (kunnen) spreken. **Taalbeleid** geeft impulsen om specifieke knelpunten met betrekking tot het gebruik van Nederlands op te lossen.

Het beleid ten aanzien van **Midden- en Oost-Europese (MOE) migranten, waaronder Roma**, is een onderdeel van het ruimere Vlaamse inburgerings- en integratiebeleid. MOE (Roma) migranten behoren immers tot de doelgroep van het inburgerings- en integratiebeleid. Gezien de specificiteit van deze doelgroep is er echter bewust voor geopteerd om het Vlaamse MOE-beleid als een afzonderlijk beleidspoor binnen het ruimere inburgerings- en integratiebeleid te definiëren. De VR keurde een **MOE-actieplan** goed dat is opgebouwd conform de doelstellingen voor het inburgerings- en integratiebeleid.

Momenteel werkt de Vlaamse overheid aan een **geïntegreerd actieplan Integratie** dat per beleidsdomein doelstellingen en maatregelen vooropstelt en dat een inclusieve aanpak over beleidsdomeinen heen garandeert. De opmaak van dit actieplan en de coördinatie en evaluatie ervan gebeurt door de Commissie Integratiebeleid.

HOOFDSTUK 6: DE BIJDRAGE VAN DE EUROPESE STRUCTUURFONDSEN AAN EUROPA 2020 BINNEN VLAANDEREN

De VR probeert optimaal gebruik te maken van de middelen waarover zij in het kader van de EU structuurfondsen (EFRO en ESF) beschikt in de periode 2007-2013, om de Europa 2020 strategie waar te maken. Op deze manier tracht de VR ook optimaal in te spelen op één van de doelstellingen van de AGS 2012, met name de bevordering van de groei en het concurrentievermogen. In de AGS 2012 stelt de EC dat het potentieel aanspreken dat aanwezig is in de Structuurfondsen een onderdeel kan en moet zijn van een nieuwe focus op groei. Voor Vlaanderen zijn de cohesiedoelstelling "regionale competitiviteit en werkgelegenheid (doelstelling 2)" en de "Europese territoriale samenwerking (doelstelling 3)" relevant.

Het Vlaamse Operationeel Programma (OP) voor **EFRO** (doelstelling 2) versterkt het concurrentievermogen, bevordert de aantrekkingskracht van Vlaanderen en stimuleert de werkgelegenheid. Vier prioriteiten staan centraal in het OP:

- het stimuleren van kenniseconomie en innovatie,
- de bevordering van ondernemerschap,
- de verbetering van de ruimtelijk-economische omgevingsfactoren en
- de bevordering van de stedelijke ontwikkeling.

Binnen de **prioriteit 1 "Kenniseconomie en Innovatie"** werden 181 projecten goedgekeurd waarbij het volledig ter beschikking staande bedrag van 48,2 miljoen € werd toegekend⁸³. Binnen de **prioriteit 2 inzake ondernemerschap** zijn in totaal reeds 145 projecten goedgekeurd voor een totaal bedrag van 30,2 miljoen euro EFRO-steun, hetzij 90,1 % van het voorziene budget. Projecten zijn gericht op sensibilisering, begeleiding, het bevorderen van samenwerking en internationalisatie. Bovendien dragen deze initiatieven bij tot vernieuwen of concurrentiëler maken van het industriële weefsel. Ook binnen de **overige prioriteiten "Ruimtelijk-economische omgevingsfactoren" en "Stedelijke ontwikkeling"** dragen een aantal projecten bij tot het bereiken van de Europa 2020-objectieven o.m. via het stimuleren van energie-efficiëntie, het oprichten van incubatoren, het bevorderen van duurzame mobiliteit/transport, etc.

Het Vlaamse OP voor **ESF** (doelstelling 2) vergemakkelijkt de tewerkstelling, bevordert de geografische en beroepsmobiliteit van de werknemers en vergemakkelijkt de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven en in de productiestelsels door beroepsopleiding en omscholing. Eind 2011 bedroeg de **absorptiegraad van het ESF-programma 109%**⁸⁴. In totaal werden over alle prioriteiten heen 1470 projecten ingediend, waarvan er 971 werden goedgekeurd.

De **drie verticale prioriteiten** in het OP zijn erop gericht het (al grotendeels) regulier Vlaamse arbeidsmarkt- en werkgelegenheidsbeleid te versterken.

83 cijfers tot 31 december 2011

84 Vergelijking met beschikbare kredieten tot eind 2011.

Voor **prioriteit 1 “talentactivering en duurzame integratie op de arbeidsmarkt”** alleen werden er 551 projecten ingediend en 439 goedgekeurd. Deze prioriteit subsidieert projecten voor werkzoekenden in transitie. Dit behelst opleidingsprojecten voor werkzoekenden naar knelpuntberoepen, begeleidingsprojecten voor werkzoekenden en risicojongeren in het deeltijds onderwijs, projecten voor werkzoekenden die zich als zelfstandig ondernemer willen vestigen en projecten om werkenden die zelfstandig willen worden bij te staan met taal- en leercoaching. Via deze initiatieven werden 125.000 personen geholpen in hun traject naar werk. Acties worden prioritair gericht naar de kansengroepen, die het moeilijkst hebben op de arbeidsmarkt. Zowel laaggeschoolden, 50+'ers, personen met een arbeidshandicap als allochtonen zijn oververtegenwoordigd in de ESF-acties. Meer dan de helft van hen is intussen niet langer werkloos. Prioriteit 1 subsidieert ook werkenden in transitie. Ook hier ligt de nadruk op kansengroepen:

- 4423 personen (waarvan 91% tot een kansengroep behoort) hebben een ervaringsbewijs behaald
- 20.761 personen (waarvan 60% vrouwen) hebben een loopbaanbegeleiding – vaak in het kader van stress en de combinatie werk en gezin – gekregen via de erkende centra van het ESF.
- Via meer dan 150 projecten voor opleidingen in bedrijven voornamelijk gericht op kansengroepen met beperkte leerkansen slaagt ESF erin om substantieel bij te dragen aan de doelstellingen van een levenlang leren.

Prioriteit 2 “Bevorderen van sociale inclusie van kansengroepen via maatgericht werken” subsidieert projecten die specifiek gericht zijn op personen met een heel grote afstand tot de arbeidsmarkt. Van de 173 ingediende projecten, werden er 150 goedgekeurd. 16579 personen werden bereikt en gemiddeld stroomde 45% van hen uit naar werk of naar een andere arbeidsmarktactie.

Prioriteit 3 “Ondernemings- en organisatiecultuur focussen op mens en maatschappij” subsidieert voornamelijk projecten voor werkbaar werk in de bedrijven: 437 bedrijven hebben projecten ingediend, waarvan er 201 werden goedgekeurd.

De **horizontale prioriteiten** in het OP hebben tot doel het Vlaamse arbeidsmarkt- en werkgelegenheidsbeleid te innoveren en te ondersteunen in zijn evolutie. Bij **prioriteit 4 “innovatie”** en **prioriteit 5 “transnationale en interregionale samenwerking”** werden 181 van de 309 ingediende projecten goedgekeurd. Uit deze projecten worden jaarlijks drie ambassadeurs gekozen, die via ESF de kans krijgen de gevalideerde ontwikkelingen breed uit te dragen in Vlaanderen.

De inzet van de EU-structuurfondsen voor **territoriale samenwerking** (doelstelling 3) vanuit Vlaanderen heeft als doel de innovaties in ondernemingen, het ondernemerschap en de groei van de kenniseconomie te stimuleren, de toegankelijkheid van de betrokken regio's te vergroten, het milieu te beschermen en natuurlijke en technologische risico's samen te beheren. Vlaanderen is in het kader van Interreg mede-initiator en deelnemer in 9 Interreg programma's met buurregio's en buurlanden, maar ook met de andere EU-lidstaten. Deze 9 programma's hebben een gezamenlijk EFRO budget van 1,3 miljard euro. In totaal draagt de VR 118 miljoen euro aan EFRO-middelen bij aan deze programma's. Vlaanderen is momenteel betrokken in ruim 337 Interreg projecten waarvan er één derde geleid worden door een Vlaamse organisatie (op een totaal van ruim 600 goedgekeurde Interreg projecten). Globaal zijn ruim 800 Vlaamse organisaties betrokken in een Interreg project. De initiatieven waarbij Vlaamse organisaties betrokken zijn, ver-

tegenwoordigen een gemobiliseerd projectbudget van ruim 393 miljoen euro waarvan 180 miljoen euro aan EFRO-middelen voor projecten rond kenniseconomie en innovatie, milieu en energie, connectiviteit en transport alsook leefbare steden en gemeenschappen. Voorbeelden hiervan zijn projecten als Waterstofregio, BioBase Europe, NanoSensEU (over organische zonnecellen) en Organext (over biosensoren).

De samenwerking binnen interregprogramma's ontstaat vooral op ad hoc en bottom-up basis. Er zal onderzocht worden hoe dit geoptimaliseerd kan worden voor Vlaamse partners.

Op 6 oktober 2011 legde de EC haar voorstellen voor de invulling van het **cohesiebeleid** in de volgende programmaperiode 2014-2020 neer. Het standpunt van de VR is bepaald in een mededeling aan de VR van 4 juni 2010 en een mededeling aan de VR van 21 januari 2011. Met betrekking tot Europa 2020, heeft de VR steeds expliciet geijverd voor een duidelijke band tussen het cohesiebeleid en de Europa 2020-strategie. De VR is evenwel overtuigd dat de lidstaten en regio's zelf de Europa 2020 prioriteiten die nagestreefd worden met cohesiemiddelen moeten kunnen bepalen.

COLOFON

Vlaamse overheid



Verantwoordelijke uitgever

...

Samenstelling

...

Grafische vormgeving

Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid,
afdeling Communicatie, Ingrid Van Rintel

Uitgave

Mei 2012

